

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ

Կ Ա Մ

ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ ՍՐԲՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Թարգմանեաց ի բուն իսկ գրաբար բնագրէ յանգղիականն

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Յետ զգուշաւոր քննութեան եւ բազդատութեան
ընդ թարգմանութեանց ցարդ ի լոյս ընծայելոց

Տպագրեալ ի Բոստըն քաղաքի որ յԱմերիկա
Յամի Տեառն 1960

եւ ի թուին Հայոց ՌՆԹ (1409)

ի Հայրապետութեան Տեառն

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀԻ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՊՈՍԹԸՆԻ
ՍՈՒՐԲ ԱՏԵՓԱՆՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Ի «ՀԱՅՐԵՆԻԲ» ՏՊԱՐԱՆԻ

THE DIVINE LITURGY
OR
THE ORDINARY OF THE HOLY MASS
OF THE
APOSTOLIC CHURCH OF ARMENIA

●
A New Version in English of the Original Grabar

By
JIRAIR MISSAKIAN

All earlier translations diligently revised and compared.

●
Published in the City of Boston, Commonwealth
of Massachusetts, United States
in the year of our Lord

One Thousand and Nine Hundred and Sixty.
and in the Armenian Calendar Year
One Thousand Four Hundred and Nine

During the Pontificate of
HIS HOLINESS ZAREH
CATHOLICOS OF THE GREAT SEE
OF CILICIA

Published by
HAIRENIK ASSOCIATION, INC.
212 Stuart Street
Boston, Massachusetts

Copyright, 1960 by
THE BOARD OF TRUSTEES OF
ST. STEPHENS CHURCH, WATERTOWN, MASS.

All rights reserved.

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

ԱՐՏՕՆԱԳԻՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Այսու կ'արտօնենք հրատարակութիւնը Պարոն
Ժիրայր Միսաքեանի քարգմանութեամբ պատրաս-
տուած ներկայ երկլեզուեան Պատարագամատոյցին:
Քննեցինք զայն բառ առ բառ եւ գտանք ըստ ամե-
նայնի ճշգրիտ եւ համապատասխան գրաբար
ընագրին:

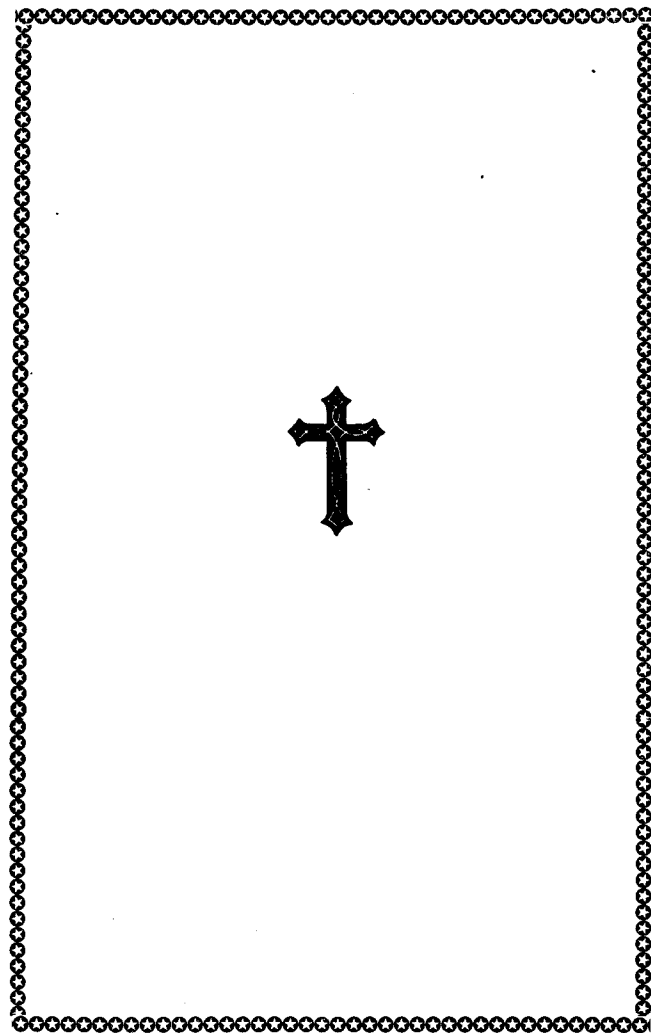
Կ'արտօնենք նաեւ հրատարակութիւնը Երկրորդ
Մասին, ուր ամփոփուած են զանազան աղօթքներ
եւ Շարականներ ու Սաղմոսներ, ինչպէս նաեւ ի-
մաստները կարգ մը եկեղեցական բառերու եւ
անուններու:

Ձերմօրէն կը գնահատենք Պր. Ժիրայր Միսաքեանի
այս խնամեալ աշխատասիրութիւնը:

Կ'արտօնենք ներկայ հատորին գործածութիւնը
Թեմիս բոլոր եկեղեցիներուն մէջ:

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔԵՊՍ. ԲԱՐՈՅԵԱՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԼԻԱԶՕՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅՈՑ

Նիւ Եորք, Դեկտեմբեր 1959

ԱՂՈԹՔ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ

(Մատթեոս 6: 9-13)

ՕՐՀՆԵԱԼ ՏԷՐ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ԳՐԻՍՏՈՍ

Ա Մ Է Ն .

- 9 Հայր մեր, որ յերկինս ես, Սուրբ եղիցի Անուն Բո .
- 10 Եկեսցէ Արքայութիւն Բո, եղիցին կամք Բո, որ-պէս յերկինս եւ յերկրի:
- 11 Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր:
- 12 Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց:
- 13 Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ:

Զի Բո է Արքայութիւն եւ Զօրութիւն եւ Փառք յաւիտեանս, Ամէն .

Մ Ա Ղ Թ Ա Ն Ք

- 1 Զսաղմոսերգութիւնս եւ զաղաչանս ընկալցի մարդասէրն Աստուած ՚ի հաճոյս բարերար կամաց իւրոց .
- 2 Մեր մեղացն եւ մեր բազում յանցանացն թողութիւն շնորհեսցէ .
- 3 Ի չարեաց փրկեսցէ, ի մեղաց պահեսցէ:
- 4 Եւ նմա փառք յաւիտեանս, Ամէն:

THE LORD'S PRAYER

(St. Matthew 6:9-13)

BLESSED BE OUR LORD JESUS CHRIST, AMEN.

- 9 Our Father who art in heaven, Hallowed be Thy Name.
- 10 Thy Kingdom come, Thy will be done on earth as it is in heaven.
- 11 Give us this day our daily bread.
- 12 And forgive us our trespasses, as we forgive those who trespass against us.
- 13 And lead us not into temptation, but deliver us from evil.
- For Thine is the Kingdom, and the Power, and the Glory, forever and ever, Amen.

INVOCATION

- 1 May God in His lovingkindness to man, accept our psalmodies and supplications, as pleasing unto His beneficent will.
- 2 May He grant us remission of our sins and our manifold transgressions.
- 3 May He deliver us from evil, and guard us from sins.
- 4 And to Him be glory forever, Amen.

ԶԳԵՍՏԱԽՈՐՈՒՄՆ

Յորժամ զգեմու պատարագիչն ի յաւանդա-
տունն, Դպիրքն երգեն Շարական հանդերձի

- 1 Խորհուրդ խորին, անհաս, անսկիզբն, որ զարդա-
րեցեր զվերին պետութիւնդ, ի յառազատ ան-
մատոյց լուսոյն, զերապանծ փառօք զդասս հրե-
զինաց:
- 2 Անճառահրաչ զօրութեամբ ստեղծեր զԱդամ
պատկեր տիրական, եւ նազելի փառօք զգեստա-
ւորեցեր ի Դրախտն Ադենի, տեղի բերկրանաց:
- 3 Զարչարանօք քո Սուրբ Միածնիդ նորոգեցան ա-
րարածք ամենայն, եւ վերստին մարդն անմահա-
ցաւ, զարդարեալ ի զգեստ անկողոպտելի:
- 4 Անճրեւածին բաժակ հրահոսան, որ հեղար յԱ-
ռաքեալսն ի Սուրբ Վերնատանն, հեղ եւ ի մեղ
Հոգիդ Սուրբ Աստուած, ընդ պատմութեանին
զքո զիմաստութիւն:
- 5 Տան քում վայելէ սրբութիւն, որ զգեցար զվայել-
չութիւն, սրբութիւն փառաց ընդ մէջ քո ածեալ,
պատեա՛ զմէջս մեր ճշմարտութեամբ:

THE VESTING

*While the Celebrant is vesting in the Sacristy
the Choir shall sing the Hymn of Vesting.*

The Choir:

- 1 O Mystery profound, inscrutable (and) without
beginning, who has arrayed Thy Heavenly
Kingdom with a veil of inaccessible light, and
hast adorned the hosts of Angels with glory
resplendent.
- 2 With ineffably wondrous power didst Thou
create Adam in (Thy) Lordly image, and didst
Thou robe him with majestic glory in the
Garden of Eden, abode of felicities.
- 3 Through the Passion of Thine Only-Begotten
all creatures came to life anew and again
man became immortal and adorned in raiment
that may not be taken away.
- 4 O Holy Spirit of God who didst pour on the
Apostles in the holy upper-room Thy chalice
of rain of fire, pour down also upon us Thy
wisdom together with this garment.
- 5 Holiness becometh Thine House who didst
clothe Thyself with splendour, and didst begird
Thyself with the holiness of glory, begird also
our loins with truth.

6 Որ դարարչադործ բազուկս քո տարածեցեր ընդ-
դէմ աստեղաց, հաստատեա՛ զբազուկս մեր կա-
րողութեամբ՝ համբարձմամբ ձեռաց առ Քեզ միջ-
նորդիլ:

7 Իւսմամբ Թագ ի դուռիս, պատեցես զմիտս եւ ըզ-
դայարանս, խաչանիչ ուրարմամբ ըստ Ահարոնի,
ծաղկեալ յոսկեթել ի զարդ խորանին:

8 Բամից բոլորից տիրապէս Աստուածպետական,
նափորտապատ սիրով զմեզ զգեստաւորեցեր քում
Սուրբ Խորհրդոյդ լինել սպասաւոր:

9 Թագաւոր երկնաւոր, զեկեղեցի քո անշարժ պահ-
եա՛ եւ զերկրպագուս անուանդ քում, պահեա՛
ի խաղաղութեան:

Յորժամ պատարագիչն եպիսկոպոս լինիցի
Դպիրք երգեսցեն Շարական քափօրի, նախ
քան «Թագաւոր Երկնաւոր»ն:

ՇԱՐԱԿԱՆ ԹԱՓՕՐԻ

Դպիրքն.—

1 Հրաշափառ Աստուած եւ միշտ բարեխնամող, որ
յառաջդիտութեամբ զփրկութիւն Հայաստանեայց
սկզբնաւորեալ ՚ի Պարթեւական մեղապարտ ազ-
գէն Լուսաւորիչ մեզ շնորհեցեր:

2 Վասն որոյ բարեխօսութեամբ սորա, Փրկիչ, կե-
ցո՛ զմեզ այժմ եւ ի Քո յահաւոր գալստեանն:

6 O Lord, who didst stretch forth Thy creating
arms to the stars, strengthen our arms with
power so that we may raise our arms to com-
mune with Thee.

7 As the crown wreathes the head Thou also
wreath our thoughts and our senses with
this cross-emblazoned stole embroidered with
flowers like that of Aaron's which adorned
the Altar.

8 O, supremely divine Sovereign of all creatures,
Thou has invested us with the chasuble of Thy
love to make us worthy ministers of Thy Holy
Mystery.

9 Heavenly King, keep Thy Church unshaken
and the worshippers of Thy Name in peace.

*Should the Celebrant be a Bishop, he shall proceed to the
Church in procession, and then the last stanza of the Hymn of
Vesting shall be preceded by the following Hymn (in part):*

HYMN OF VESTING

The Choir:

1 Wondrously glorious and ever-provident God,
who didst by prescience ordain the salvation of
the Armenians, and didst grant unto us an
Illuminator from the sinful Parthian nation.

2 Sustain us, O, Saviour, through his intercession,
now and at Thine awful second coming.

ԼՈՒԱՑՈՒՄՆ

Եւ ապա եկեցեան առաջի Սրբոյ Սեղանոյն
եւ պատարագիչն լուսեղ գծեալ, ասելով
(Սաղմոս 25: 1-12)

Պատարագիչն.-

6 Լուսեղից սրբութեամբ զձեռս իմ եւ շուրջ եղէց
զՍեղանով քով, Տէր:

Սարկաւագն.-

1 Դատ արա ինձ, Տէր, զի ես յամբօնութեան իմում
զնացի, ի Տէր յուսացայ, զի մի՛ եղէց հիւանդ:

Պատարագիչն.-

2 Փորձեա՛ զիս, Տէր, եւ քննեա՛ զիս, փորձեա՛ զե-
րկամունս իմ եւ զսիրտ իմ:

Սարկաւագն.-

3 Ողորմութիւն քո, Տէր, առաջի աչաց իմոց, եւ
հաճոյ եղէց ճշմարտութեան քում:

Պատարագիչն.-

4 Ոչ նստայց ես յաթոռս նանրաց եւ ընդ անօրէնս
եւ ոչ մտից:

Սարկաւագն.-

5 Առեցի ես զթողովս չարաց, եւ ընդ ամբարիշտս
եւ ոչ նստայց:

Պատարագիչն.-

6 Լուսեղից սրբութեամբ զձեռս իմ եւ շուրջ եղէց
զՍեղանով քով, Տէր:

THE LAVABO

*Then they shall come in front of the Bema and the
Celebrant shall wash his hands, saying Psalm 25: 1-12
in antiphon with the Deacon:*

The Celebrant:

6 I will wash my hands in innocency; and will
compass Thy altar, O Lord.

The Deacon:

1 Judge me, O Lord, for I have walked in my
integrity; and I have put my trust in the Lord
and shall not be weakened.

The Celebrant:

2 Examine me, O Lord, and prove me; try my
reins and my heart.

The Deacon:

3 For Thy mercy is before mine eyes; and I am
well pleased with Thy truth.

The Celebrant:

4 I have not sat with vain persons; neither will I
go in with dissemblers.

The Deacon:

5 I have hated the assembly of the malignant;
and with the wicked I will not sit.

The Celebrant:

6 I will wash my hands in innocency; and will
compass Thy altar, O Lord.

Եւ մերձակայ քահանայն ասէ

Քահանայն .—

- 1 Ողորմեսցի քեզ Աստուած հօրն եւ Թողութիւն չնորհեսցէ ամենայն յանցանաց քոց , անցելոյն եւ այժմուս :
- 2 Եւ յառաջակայէն փրկեսցէ եւ հաստատեսցէ յամենայն դործս բարիս , եւ հանգուցէ զքեզ ի հանդերձեալ կեանսն , Ամէն :

Պատարագիչն .—

- 1 Աղատեսցէ՛ եւ զձեզ մարդասէրն Աստուած , եւ Թողցէ զամենայն յանցանս ձեր :
- 2 Տացէ՛ ժամանակ ապաշխարելոյ եւ գործելոյ ըզբարիս :
- 3 Ուղղեսցէ եւ զառաջակայ կեանս ձեր , չնորհօք Սուրբ Հոգւոյն , հօրն եւ ողորմածն , եւ նմա փառք յաւիտեանս , Ամէն :

Դպիրքն .—

Յիշեալի՛ր եւ զմեզ առաջի անմահ Գառին Աստուծոյ :

Պատարագիչն .—

Յիշեալ լիջիք առաջի անմահ Գառին Աստուծոյ :

A priest nearest to the Celebrant shall respond:

The Priest:

- 1 May God Almighty have mercy upon thee, and grant the forgiveness of all thy transgressions, past and present.
- 2 And may He deliver thee from sins to come, and may He confirm thee in every good work, and give thee rest in life to come, Amen.

The Celebrant:

- 1 May God, who loveth men, deliver you also, and may He remit all your sins.
- 2 May He give you time for penitence and time to do good work.
- 3 May He guide your future life, through the grace of the Holy Spirit, the mighty and merciful, and unto Him be glory forever, Amen.

The Choir:

Remember us also before the immortal Lamb of God.

The Celebrant:

May you be remembered before the immortal Lamb of God.

ՆԱԽԱՄՈՒՏ

Դպիրք ասացեն փոխն ի փոխ

(Սաղմոս 99 : 1-5)

Դպիր Առաջին.—

1 Աղաղակեցէ՛ք առ Տէր, ամենայն երկիր,

2 Ծառայեցէ՛ք Տեառն՝ ուրախութեամբ.

Դպիր Երկրորդ.—

2 Մտէ՛ք առաջի նորա ցնծութեամբ,

3 Ծաներո՛ւք զի նա է Տէր Աստուած մեր :

Դպիր Առաջին.—

3 Նա արար զմեզ եւ ոչ մեք էաք, մեք՝ ժողովուրդք
եւ խաչն արօտի նորա :

Դպիր Երկրորդ.—

4 Մտէ՛ք ընդ դրունս նորա խոստովանութեամբ եւ
օրհնութեամբ ի յարկս նորա :

Դպիր Առաջին.—

4 Խոստովան եղերուք Տեառն եւ օրհնեցէք զանուն
նորա :

Դպիր Երկրորդ.—

5 Քաղցր է Տէր, յաւիտեան է ողորմութիւն նորա,
ազգէ մինչեւ յազգէ ճշմարտութիւն նորա :

Դպիր Առաջին.—

Փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ :

Դպիր Երկրորդ.—

Այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

THE ACCESSION

Two Choristers shall now say Psalm 99:1-5

First Chorister:

1 Sing joyfully to God, all the earth:

2 Serve ye the Lord with gladness.

Second Chorister:

2 Come in before His presence with exceeding
great joy.

3 Know ye that the Lord He is God.

First Chorister:

3 He made us and not we ourselves; we are His
people and the sheep of His pasture.

Second Chorister:

4 Go ye into His gates with thanksgiving, and
into His courts with praise.

First Chorister:

4 Be thankful unto Him, and bless His name.

Second Chorister:

5 For the Lord is sweet, His mercy is everlasting:
and His truth endureth to generation and
generation.

First Chorister:

Glory be to the Father, and to the Son, and
to the Holy Ghost.

Second Chorister:

Now and always, forever and ever, Amen.

Սարկաւագն.-

- 1 Սուրբ եկեղեցեաւս աղաչեսցուք զՏէր, զի սո-
վաւ փրկեսցէ զմեզ ի մեղաց եւ կեցուցէ շնորհիւ
ողորմութեան իւրոյ:
- 2 Ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո՛ւ եւ ողոր-
մեա՛ւ:

Պատարագիչն.-

- 1 Ի մէջ տաճարիս եւ առաջի Աստուածընկալ եւ
պայծառացեալ Սուրբ նշանացս եւ Սուրբ տեղւոյս
խոնարհեալ երկիւղիւ երկիրպագանեմք:
- 2 Զսուրբ եւ զհրաշալի եւ զյաղթող զՅարութիւնդ,
(չԾնունդդ, զՏէրութիւնդ, ըստ պատշաճի աւուրն)
քո փառաւորեմք, եւ Քեզ մատուցանեմք զօրհ-
նութիւն եւ զփառս, ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից,
Ամէն:

Պատարագիչն ասացէ Սաղմոս 42: 1 - 5
եւ ելցէ ի խորանն

Պատարագիչն.-

- 4 Մտից առաջի Սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած,
որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ:

Սարկաւագն.-

- 1 Դատ արա ինձ Աստուած, եւ իրաւ արա ինձ ի
դատաստանի իմում:

Պատարագիչն.-

- 1 Յաղգէ որ ոչ է սուրբ, ի մարդոյ մեղաւորէ, նեն-
գաւորէ փրկեա՛լ զիս:

The Deacon:

- 1 Through the Holy Church let us implore the
Lord that through her He may deliver us from
our sins, and save us by the grace of His mercy.
- 2 Almighty Lord, our God, save us and have
mercy on us.

The Celebrant:

- 1 In the midst of this Temple, and before these
resplendent holy symbols accepted by God, and
before this holy place, we bow down in awe.
- 2 We glorify Thy holy, wondrous and triumphant
Resurrection (or Holy Birth, Dominion, ac-
cording to the proper of the day) and unto
Thee we give blessing and glory with the Fa-
ther, and the Holy Ghost, now and always, and
forever and ever, Amen.

*Then the Celebrant shall proceed to the Holy Table
and shall say Psalm 42:1-5*

The Celebrant:

- 4 And I will go unto the Altar of God; onto God
who giveth joy to my youth.

The Deacon:

- 1 Judge me, O God, and plead my cause.

The Celebrant:

- 1 O deliver me from an ungodly nation, and from
the unjust and deceitful man.

Սարկաւագն.-

2 Դու Աստուած հզօրիչ իմ ես, ընդէ՞ր մոռացար զիս, ընդէ՞ր տրտում դնամ ես ի նեղել թշնամւոյ իմոյ:

Պատարագիչն.-

3 Առաքեա՛, Տէր, զլոյս քո եւ զճշմարտութիւն քո, զի առաջնորդեսցեն ինձ եւ հանցեն զիս ի լեառն սուրբ եւ ի յարկս քո:

Սարկաւագն.-

4 Մտից առաջի Սեղանոյ Աստուծոյ առ Աստուած, որ ուրախ առնէ զմանկութիւն իմ:

Պատարագիչն.-

4 Խոստովան եղէց Քեզ օրհնութեամբ, Աստուած, Աստուած իմ:

Սարկաւագն.-

5 Արդ, ընդէ՞ր տրտում ես, ա՛նձն իմ, կամ ընդէ՞ր խռովես զիս: Յուսա՛ առ Աստուած, խոստովանեա՛ նմա, փրկիչ երեսաց իմոց Աստուած է:

Պատարագիչն.-

Փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ:

Սարկաւագն.-

1 Այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

2 Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք:

3 Օրհնեսցուք զԱմենակալն Աստուած, զՀայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, որ արժանի արար զմեզ կալ ի տեղւոյն փառաբանութեան եւ երգել զերգս հոգեւորս:

4 Ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛:

The Deacon:

2 For Thou art God of my strength; why hast Thou cast me off? and why do I go sorrowful, whilst my enemy afflicteth me?

The Celebrant:

3 Send forth, O Lord, Thy light and Thy truth; let them lead me; let them bring me unto Thy holy hill, and to Thy tabernacles.

The Deacon:

4 Then will I go unto the Altar of God; unto God who giveth joy to my youth.

The Celebrant:

4 To Thee, O God my God I will give praise.

The Deacon:

5 Why art thou cast down, O my soul? And why art thou disquieted within me? Hope in God for I shall yet praise Him: the salvation of my countenance and my God.

The Celebrant:

Glory be to the Father, and to the Son, and to the Holy Ghost.

The Deacon:

1 Now and always, forever and ever, Amen.

2 Let us again beseech the Lord for peace.

3 Let us bless the Almighty God, the Father of our Lord Jesus Christ who hath made us worthy to stand in this place of praise, and to sing spiritual songs.

4 Almighty Lord our God, save and have mercy.

Պատարագիչն. —

- 1 Ի յարկի սրբութեան եւ ի տեղւոյն փառաբանութեան, հրեշտակաց բնակարանիս եւ մարդկան քաւարանիս, առաջի Աստուածընկալ եւ պայծառացեալ սուրբ նշանացս եւ Սուրբ Սեղանոյս, խոնարհեալ երկիւղիւ երկիրպագանեմք:
- 2 Զսուրբ եւ զհրաշալի եւ գյաղթող (ըստ պատշաճի) զՅարութիւնդ քո օրհնեմք եւ փառաւորեմք:
- 3 Եւ Քեզ ընդ երկնային զօրսն մատուցանեմք զօրհնութիւն եւ զփառս, ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Եթէ եպիսկոպոս լինիցի պատարագիչն, Դպիրքն եղանակեցեն գերգս, մինչ եպիսկոպոսն ածցէ ի վերայ լանջացն զպատուական եմփոքոնն, եւ մատուցեալ առ Ընծայարան Սեղանոյն, եւ ի ծունկս անկեալ, յորդահոս արտասուօք լուռ եւ անմոռնչ ասացէ զաղօթս առ Սուրբ Հոգին, տնօրինիչ գործոյն:

- 1 Ընտրեալդ յԱստուծոյ, ով երջանիկ սուրբ քահանայ, նմանեալ Ահարոնի եւ Մովսէսի մարդարէին:
- 2 Այնմ որ զգեստուցն էր յօրինող, զոր Ահարոն միշտ զգենոյր:
- 3 Յօրինէր զպատմուճան, զոր ի չորից կազմեալ նիւթոց, ի կարմրոյ, ի կապուտոյ, ի բնահողոյ, ի ծիրանոյ:

The Celebrant:

- 1 In this abode of holiness and this place of praise, in this dwelling of angels and this temple of expiation of men, and before these resplendent holy symbols agreeable to God, and this Holy Table we bow down in fear and worship.
- 2 We bless and glorify Thy holy, wondrous and triumphant Resurrection (or the proper of the day).
- 3 And, together with the heavenly hosts we offer praise and glory unto Thee with the Father, and with the Holy Ghost, now and always, forever and ever, Amen.

If the Celebrant be a Bishop he shall put the Precious Omophorion over his breast, and approaching the Table of the Gifts, he shall say, with copious tears and silently and speechless, the prayers to the Holy Ghost, the dispenser of the Act.

The Choir:

- 1 O thou fortunate priest, chosen of God: thou art like Aaron; and Moses,
- 2 the Prophet who made the garments that Aaron wore always.
- 3 He made the robe of four substances: of red, of blue, of fine twisted linen and of purple.

ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿԵԻՑ
Ի ԶԱՏԿԻ

- 1 Ի գերեզման յարուցելոյն անմահին, այսօր դռնէն
հրեշտակն երկնային, յարեալ Քրիստոս, զարթ-
եալ Քրիստոս ի կոյս գերեզմանէն ի լոյս գերեզ-
մանէն:
- 2 Պահապանքն զարհուրեցան ի յահէն, քանզի ի
կոյս ի նորափոր տապանէն, յարեալ Քրիստոս,
զարթեալ Քրիստոս ի կոյս գերեզմանէն, ի լոյս
գերեզմանէն:

* * *

Ի ԾՆՆՒԹԵԱՆ

- 1 Այսօր տօն է Սուրբ Ծննդեան, աւետիս,
Տեառն մերոյ եւ Յայտնութեան, աւետիս,
- 2 Այսօր արեւն արդարութեան, աւետիս,
Երեւեցաւ ի մէջ մարդկան, աւետիս:
- 3 Այսօր Սուրբ Կոյսն անապական, աւետիս,
Ծնաւ երեք զանմահ արքայն, աւետիս:

* * *

- 1 Յայտ յարկ նուիրանաց ուխտի Տեառն տաճարիս,
Ժողովեալք աստանօր պաշտաման պաշտանաց
առաջիկայ սուրբ պատարագիս, խնկօք անուշիւք
խումբ առեալ պարեմք ի վերնայարկ սրահս խո-
րանիս:
- 2 Ուղղութեամբ ընկալ զաղօթս մեր որպէս բու-
րումն անուշահոտ խնկոց, ստաշխից եւ կինա-
մոնաց եւ զմատուցողս պահեա՛ սրբութեամբ
միշտ եւ հանապաղ Քեզ սպասաւորել:

For Easter and Eastertide

The Choir:

- 1 On the sepulchre of the Immortal that is risen,
this day cried the heavenly holy angel: Christ
is risen, Christ is awoken, from the untouched
tomb, from the tomb of light.
- 2 And for fear (of Him), the guards were struck
with terror, for out of the newly-dug grave
Christ is risen, Christ is awoken, from the un-
touched tomb, from the tomb of light.

For the Nativity

- 1 To-day is the Feast of Nativity, good tidings!
Of our Lord, and of Epiphany, good tidings!
- 2 To-day the sun of righteousness, good tidings!
Hath appeared amongst men, good tidings!
- 3 To-day the Immaculate Holy Virgin, good
tidings!
Gave birth to the Immortal King, good tidings!

* * *

The Choir:

- 1 In this abode of votive offerings, in the temple
of the Lord, we are assembled for the mystery
of worship and supplications before the Holy
Sacrifice, and we are gathered together and
rejoice in the upper court of this temple amidst
sweetly fragrant incense.
- 2 Accept in their true meaning our prayers which
ascend unto Thee as the sweet fragrance of
the myrrh and the frankincense and cinnamon;
and keep us who are offering them to Thee, in
holiness, to serve Thee now and always.

Դպիրքն.—

- 1 Բարեխօսութեամբ Մօր քո եւ Կուսի ընկալ զաղա-
չանս քոց պաշտօնէից :
- 2 Որ դերագոյն քան զերկինս պայծառացուցեր
սուրբ զեկեղեցի Արեամբ քով, Քրիստոս, եւ ըստ
երկնայնոցն կարգեցեր ի սմա զդասս Առաքելոց
եւ Մարգարէից, Սուրբ Վարդապետաց :
- 3 Այսօր, ժողովեալ դասք քահանայից, սարկաւա-
դաց, դպրաց եւ կղերիկոսաց, խունկ մատուցա-
նեմք առաջի քո, Տէ՛ր, յօրինակ ըստ հնումն Զա-
քարիայ :
- 4 Ընկա՛լ առ ի մէնջ զինկանուէր մաղթանս, որպէս
զպատարազն Աբէլի, զՆոյի եւ զԱբրահամու :
- 5 Բարեխօսութեամբ վերին քո զօրացդ, միշտ ան-
ջարժ պահեա՛լ զԱթոռ Հայկազնեայս :

Սարկաւագն.—

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.—

Օրհնեալ Թագաւորութիւնն Հօր եւ Որդւոյ եւ
Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս,
Ամէն :

Եւ դպիրքն ասացեն ժամամուտ ըստ պատ-
շանի աւուրն :

Դպիրքն.—

- 1 Միածին Որդի եւ Բանդ Աստուած եւ անմահ էութիւն,
որ յանձն առեր մարմնանալ ի Սրբուհւոյ
Աստուածածնէն եւ ի միշտ Կուսէն :

The Choir:

- 1 Through the intercession of Thy Virgin Mother
accept the prayers of those who worship Thee.
- 2 O Christ, who with Thy Blood hast made Thy
Holy Church brighter than the Heavens, and
hast appointed within her after the pattern of
heavenly hosts, the Orders of Apostles,
Prophets and holy Teachers.
- 3 To-day, we, orders of priests, deacons, readers
and clerics here assembled burn incense to
Thee, O Lord, in the manner of Zachariah
of old.
- 4 Accept from us our prayers which we offer
Thee with incense, as the sacrifice of Abel, of
Noah and of Abraham.
- 5 Through the intercession of Thy heavenly
hosts, keep ever unshaken the Throne of Ar-
menia.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

Blessed be the Kingdom of the Father, and of
the Son, and of the Holy Ghost, now and al-
ways, forever and ever, Amen.

Then the Choir shall sing the Introit proper of the day.

The Choir:

- 1 O Thou Only-Begotten Son and Word God, and
Being immortal who didst consent to become
incarnate through the Holy Mother and Ever-
Virgin.

- 2 Անփոփոխելիդ մարդ եղեալ, խաչեցար, Քրիստոս
Աստուած մեր, մահուամբ զմահ կոխեցեր:
3 Մինդ է Սրբոյ Երրորդութենէն, փառաւորակից
ընդ Հօր եւ Սրբոյ Հոգւոյն, կեցո՛ղմեզ:

Ի ԾՆՆԴԵԱՆ

Դպիրքն. —

Աստուածածին անհարսնացեալ զԲանն անսկիզբն
յղացար եւ զԱստուածն անիմանալի ծնար:
Ձանպարազբերին է զիրկս քո բարձեր, նմա ան-
զաղար բարեխօսեա՛վ փասն անձանց մերոց:

Ի ԶԱՏԿԻՆ

Դպիրքն. —

- 1 Քրիստոս յարեալ է մեռելոց:
2 Մահուամբ զմահ կոխեաց եւ Յարութեամբն իւ-
րով մեզ զկեանս պարգեւեաց:
3 Նմա փառք յաւիտեանս, Ամէն:

Սարկաւագն. —

- 1 Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեցուք:
2 Ընկալ կեցո՛ղ եւ ողորմեա՛վ, օրհնեա՛վ, Տէր:

Պատարագիչն. —

Օրհնութիւն եւ փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից,
Ամէն:

Խաղաղութիւն ամենեցուն:

Դպիրքն. —

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն. —

Աստուած յերկիրպագեցուք:

Դպիրքն. —

Առաջի քո, Տէր:

- 2 O Christ our God, immutable as Thou art, Thou
didst become man and wast crucified, and didst
conquer death by death.
3 O Thou, one of the Holy Trinity, and co-equal
in glory with the Father, and with the Holy
Ghost, save us.

For the Nativity

O thou, unespoused Mother of God who didst
conceive the Word with no beginning, and didst
give birth to God incomprehensible, and didst
hold on Thy breast Him who may not be con-
fined within bounds, intercede with Him un-
ceasingly for our souls.

On Easter Sunday

The Choir:

- 1 Christ is risen from the dead.
2 He has conquered death by death, and hast
granted us life through His Resurrection.
3 Glory be to Him evermore, Amen.

The Deacon:

- 1 Let us again beseech the Lord for peace.
2 Receive (us), save (us) and have mercy (upon
us); Bless, Lord.

The Celebrant:

Blessing and glory to the Father, and to the
Son, and to the Holy Ghost; now and always,
forever and ever, Amen. Peace unto all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Let us bow down to God.

The Choir:

In Thy presence, O Lord.

Պատարագիչն.—

- 1 Տէր Աստուած մեր, որոյ կարողութիւնդ անքնին է եւ փառքդ անհասանելի:
- 2 Որոյ ողորմութիւնդ անչափ է եւ գթութիւնդ անբաւ:
- 3 Դու, ըստ առատ մարդասիրութեանդ քում, նայեաց ի ժողովուրդս քո եւ ի Տաճարս այս Սուրբ:
- 4 Եւ արա ընդ մեզ եւ ընդ աղօթակիցս մեր, առատապէս զողորմութիւն քո եւ զգթութիւն:
- 5 Զի Քեզ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Եւ սկսանին աստ Դպիրքն Սաղմոս եւ Շարական ձաշու ըստ պատշաճի աւուրն եւ մինչ նոքա երգեն, պատարագիչն ասացէ զաղօթս ի ծածուկ:

Աւետեաց, Ծննդեան, Տեառնընդառաջի, Վարդավառի, Վերափոխման, Սուրբ Աստուածածնի ձաշու փոխն այս է.—

Դպիրքն.—

Մեծացուցէ անձն իմ զՏէր եւ ցնծացէ հոգի իմ Աստուծով Փրկչաւ իմով (Ղուկաս 1: 46-47):

- 1 Զանճառելի լուսոյ մայր, եւ զբնակարան անսկզբնակից Որդւոյն. օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:
- 2 Զանհատ տնօրինութեան մայր, եւ զանճնաւոր տաճար Աստուծոյ Բանին. օրհնութեամբ մեծացուցանեմք:

The Celebrant:

- 1 O Lord, our God, whose power is inscrutable, and whose glory is unfathomable;
- 2 Whose mercy is beyond measure, and whose compassion is infinite;
- 3 Look down upon Thy people according to the multitude of Thy charity, and upon this Holy Temple.
- 4 And abundantly show Thy mercy and compassion to us and to all those who join us in prayer.
- 5 For to Thee becometh glory, power and honour, now and always, forever and ever, Amen.

And the Choir shall sing the Psalm and the proper of the day, while the Celebrant shall pray in secret.

(For Epiphany, Nativity, Purification, Transfiguration, Assumption)

(Luke 1:46-47)

The Choir:

- 46 My soul doth magnify the Lord
- 47 And my spirit hath rejoiced in God my Saviour.

The Choir:

- 1 Let us magnify with blessing the Mother of the ineffable Light, abode of the Son, equally without beginning.
- 2 Let us magnify with blessing the Mother of the inscrutable Providence, the incarnate temple of the Word of God.

Աղուհացից (Մեծ Պահքի Կիրակիէից), Մաղկազար-
դի, Հոգւոյ Գալստեան, Խաչի եւ Յարութեան Կիւ-
րակէից Ճաշու փոխն այս է։-

Դպիրքն։-

Տէր Թաղաւորեաց, վայելչութիւն զգեցաւ (Սաղ-
մոս 92-1) :

- 1 ԶԹաղաւորն Քրիստոս օրհնութեամբ երգով բա-
րերանեցէք, ամենայն երկիր :
- 2 Արարողին երկնի եւ երկրի մատուցուք երգով
ղոհաբանութիւն, ամենայն երկիր :

* * *

Ջատկի եւ Յինանց (մինչեւ Հոգւոյ Գալստեան
տօնն) Ճաշու փոխն այս է։- (Սաղմոս 147-12) :

Դպիրքն։-

Գովեա Երուսաղէմ զՏէր :

- 1 Յարեալ Քրիստոս ի մեռելոց, ալելուիա :
- 2 Եկայք ժողովուրդք երգեցէք Տեառն, ալելուիա :
- 3 Յարուցելոյն ի մեռելոց, ալելուիա :
- 4 Որ զաչխարհս լուսաւորեաց, ալելուիա :

Սարկաւագն։-

Օրհնեա՛, Տէր :

(For Lenten Sundays, Palm Sunday, Pentecost)

(Psalm 92:1)

The Choir:

The Lord hath reigned, he is clothed with
beauty: the Lord is clothed with strength, and
hath girded himself.

The Choir:

- 1 Praise Christ the King with songs of blessing,
all the earth.
- 2 To the Creator of heaven and earth let us offer
thanks with songs, all the earth.

(For Easter and for all Sundays to Pentecost)

(Psalm 147:12)

The Choir:

Praise the Lord, O Jerusalem: praise Thy God,
O Zion.

The Choir:

- 1 Christ is risen from the dead; Alleluia!
- 2 Come ye peoples! sing unto the Lord, Alleluia!
- 3 To Him that is risen from the dead, Alleluia!
- 4 To Him that hast enlightened the world,
Alleluia!

The Deacon:

Bless, Lord.

Պատարագիչն .—

Զի քո է կարողութիւն եւ զօրութիւն եւ վաստ
յաւիտեանս , Ամէն :

Սարկաւագն .—

Պոսխուսէ :

Ի Սարկաւագաց մի ոմն բարձրացուցանէ
գԱւետարանն Սուրբ եւ Դպիրքն , ըստ
խորհրդոյ աւուրն , երգեսցեն զերեսքսբեա-
նըն , երիցս :

ԱԻԵՏԵԱՅ , ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈԶՈՒԹԵԱՆ

Դպիրքն .—

Սուրբ Աստուած , Սուրբ եւ Հօր , Սուրբ եւ ան-
մահ , որ ծնար եւ յայտնեցար վասն մեր , ողոր-
մեա' մեզ .

ԶԱՏԿԻ , ՅԻՆԱՆՑ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿԻՒՐԱԿԵՒՅ

Դպիրքն .—

Սուրբ Աստուած , Սուրբ եւ Հօր , Սուրբ եւ ան-
մահ , որ յարեար ի մեռելոց , ողորմեա' մեզ .

ՏԵԱՌՆԸՆԴԻԱՌԱՋԻ , ՀՈԳԵԳԱԼՍՏԵԱՆ

Դպիրքն .—

Սուրբ Աստուած , Սուրբ եւ Հօր , Սուրբ եւ ան-
մահ , որ եկիր եւ գալոց ես , ողորմեա' մեզ :

ԽԱԶԻ , ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ , ՍՐԲՈՅ , ՊԱՀՈՅ

Դպիրքն .—

Սուրբ Աստուած , Սուրբ եւ Հօր , Սուրբ եւ ան-
մահ , որ խաչեցար վասն մեր , ողորմեա' մեզ :

The Celebrant:

For Thine is the power, the might, and the
glory forever, Amen.

The Deacon:

Proschume.

*Then the Deacon shall hold up the Holy Gospel, while the
Choir shall sing the Trisagion proper of the day:
(For Epiphany, Nativity.)*

The Choir:

Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immortal,
who **wast born** and manifested for us, have
mercy upon us.

(For Easter and Eastertide Sundays)

The Choir:

Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immor-
tal, who **didst rise** from the dead, have mercy
upon us.

(For Purification, Pentecost)

Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immor-
tal; who **didst come** and art to come, have
mercy upon us.

*(For the Invention of the Cross, the Feast of the Church,
the Saints and Lent)*

The Choir:

Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immor-
tal, who **wast crucified** for us, have mercy
upon us.

ՀԱՄԱՐՁՄԱՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Դպիրքն.—

Սուրբ Աստուած, Սուրբ եւ Հօր, Սուրբ եւ ան-
մահ, որ համբարձար փառօք առ Հայր, ողորմեա՛
մեզ:

Եւ ի կատարելն Երեմարբեմոյն եւ աղօթիցն,
Սարկաւազն քարոզեսցէ.

Սարկաւազն.—

Եւ եւս խաղաղութեան, զՏէր աղաչեսցուք:

Դպիրքն.—

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւազն.—

Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հա-
տատութեան Սրբոյ Եկեղեցոյ, զՏէր աղաչե-
ցուք:

Դպիրքն.—

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւազն.—

Վասն ամենայն սուրբ եւ ուղղափառ եպիսկոպո-
սաց, զՏէր աղաչեսցուք:

Դպիրքն.—

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւազն.—

Վասն Հայրապետին մերոյ Տեառն (այս անուն)
կենաց եւ փրկութեան հոգւոյ նորին, զՏէր աղա-
չեսցուք:

(For Ascension)

The Choir:

Holy God, Holy and Mighty, Holy and Immor-
tal who didst **ascend** with glory to the Father,
have mercy upon us.

*When the Trisagion and the prayers are ended
the Deacon shall proclaim:*

The Deacon

Let us again beseech the Lord for peace.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For the peace of the world, and for the good
estate of the Holy Church, let us beseech the
Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For all the holy and orthodox Bishops, let us
beseech the Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For the life of our Primate Lord (Name) and
for the salvation of his soul, let us beseech
the Lord.

Դպիրքն. —

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն. —

Վասն վարդապետաց, քահանայից, սարկաւագաց, դպրաց եւ ամենայն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն. —

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն. —

Վասն բարեպաշտ Թագաւորաց եւ Աստուածասէր իշխանաց, զօրավարաց եւ զօրաց նոցին, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն. —

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Դպիրքն. —

Սարկաւագն. —

Վասն հոգւոցն հանգուցելոց, որք ճշմարիտ եւ ուղիղ հաւատով ի Քրիստոս ննջեցին, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն. —

Յիշեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն. —

Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ եւ սուրբ հաւատոյս մերոյ, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն. —

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For the Vardapets, Priests, Deacons, Clerks and for all the children of the covenant of the Church, let us beseech the Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For the pious Kings and God-loving Princes and for the Generals and their soldiers, let us beseech the Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon

For the souls of the departed who have fallen asleep in Christ in the true and orthodox faith, let us beseech the Lord.

The Choir:

Remember, Lord, and have mercy.

The Deacon

Let us again in unison beseech the Lord for our true and holy faith.

The Choir:

Lord, have mercy.

Սարկաւագն.-

Ջանձինս մեր եւ զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ Ա-
մենակալին յանձն արասցուք :

Դպիրքն.-

Քեզ, Տեառնդ, յանձն եղիցուք :

Սարկաւագն.-

Ողորմեա՛ց մեզ, Տէր Աստուած մեր, ըստ մե՛ծի ո-
ղորմութեան քում, ասասցուք ամենեքեան միա-
բանութեամբ :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողոր-
մեա՛ :

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.-

Զի ողորմած եւ մարդասէր ես, Աստուած գորով,
եւ Քեզ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

The Deacon

Let us commit ourselves, and one another to
the Lord God Almighty.

The Choir:

To Thee, O Lord, do we commit ourselves.

The Deacon

Have mercy upon us, O Lord, our God according
to Thy great mercy, let us all say in unison.

The Choir:

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

The Choir:

Bless, Lord.

The Celebrant:

For Thou being God art merciful and lover of
mankind, and unto Thee becometh glory, power
and honour, now and always, forever and ever,
Amen.

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ

Յետ այսորիկ ընթերցցին զգիրս Մարգարէականս եւ զԱռաքելականս ըստ պատշանի աւուրն եւ յաւարտմանն, Սարկաւագն ձայնեցցէ զԱլիլուսն աւուր պատշանի:

Սարկաւագն.—

Ալլիլուիա, Օրթի՛:

Պատարագիչն.—

Խաղաղութի՛ւն ամենեցուն:

Դպիրքն.—

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն.—

Երկիւղածութեամբ լուարուք:

Պատարագիչն.—

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ (Մատթէոսի, Մարկոսի, Դուկասու կամ Յովհաննու):

Դպիրքն.—

Փառք Քեզ, Տէր Աստուած մեր:

Սարկաւագն.—

Պոսխումէ:

Դպիրքն.—

Ասէ Աստուած:

Եւ Սարկաւագն ընթերցցի զԱւետարանն Սուրբ եւ յաւարտմանն, ասացեն ամենեքեան:

Դպիրքն.—

Փառք Քեզ, Տէր Աստուած մեր:

THE LECTIONS

Then they shall read from the Books of the Prophets and the Apostles appointed for the day, and at the end the Deacon shall say:

The Deacon

Alleluia, Orthi.

The Celebrant:

Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Hearken ye in awe.

The Celebrant:

To the Holy Gospel of Jesus Christ according to (Matthew, Mark, Luke or John).

The Choir:

Glory to Thee, O Lord our God.

The Deacon:

Proschume.

The Choir:

Sayeth the Lord.

Then the Deacon shall read the Gospel, and at the end all shall say:

The Choir:

Glory to Thee, O Lord our God.

Եւ ապա ասեմ զՆիկիական Դատանութիւնն
ի լման .

Սարկաւագն .-

- 1 Հաւատամք 'ի մի Աստուած , 'ի Հայրն Ամենա-
կալ , յարարիչն երկնի եւ երկրի , երեւելաց եւ
աներեւութից :
- 2 Եւ 'ի մի Տէր Յիսուս Քրիստոս , յորդին Աստու-
ծոյ , ծնեալն յԱստուծոյ Հօրէ , Միածին , աշխինքն
յէութենէ Հօր :
- 3 Աստուած յԱստուծոյ , լոյս 'ի լուսոյ , Աստուած
ճշմարիտ , յԱստուծոյ ճշմարտէ , ծնունդ եւ ո'չ
արարած :
- 4 Նոյն ինքն 'ի Բնութենէ Հօր , որով ամենայն ինչ
եղեւ յերկինս եւ 'ի վերայ երկրի , երեւելիք եւ ա-
ներեւոյթք :
- 5 Որ յաղաղս մեր մարդկան եւ վասն մերոյ փր-
կութեան իջեալ ի յերկնից , մարմնացաւ , մար-
դացաւ , ծնաւ կատարելապէս 'ի Մարիամայ Սըր-
բոյ Կուէն Հոգւովն Սրբով :
- 6 Որով էառ զմարմին , զհոգի եւ զմիտ , եւ զամե-
նայն որ ինչ է 'ի մարդ , ճշմարտապէս եւ ո'չ
կարծեօք :
- 7 Զարչարեալ , խաչեալ , Թաղեալ , յերրորդ աւուր
յարուցեալ , ելեալ ի յերկինս նովին մարմնովն ,
նստաւ ընդ աջմէ Հօր :
- 8 Գալոց է նովին մարմնովն եւ փառօք Հօր , 'ի դա-
տել զիկենդանիս եւ զմեռեալս , որոյ Թաղաւորու-
թեանն ո'չ դոյ վախճան :

Then the Nicene Creed shall be recited in full.

THE NICENE CREED

- 1 We believe in one God, the Father Almighty,
maker of heaven and earth, of all things visible
and invisible.
- 2 And in one Lord Jesus Christ, in the Son of
God, born of God the Father, Only-Begotten,
that is of the substance of God.
- 3 God of God, Light of Light, very God of very
God, Begotten and not made.
- 4 Himself of the nature of the Father by whom
all things were made in heaven and on earth,
visible and invisible.
- 5 Who for us men, and for our salvation came
down from heaven, was incarnate, became man,
was born perfectly of the Holy Virgin Mary by
the Holy Ghost.
- 6 By whom He took flesh, soul and mind and
everything that is in man, verily and not in
semblance.
- 7 He suffered and was crucified and was buried,
and the third day He rose again, and ascending
into heaven in the same body sitteth on the
right hand of the Father.
- 8 And He shall come again in the same body and
with the glory of the Father, to judge the quick
and the dead, and whose kingdom shall have
no end.

- 9 Հաւատամք եւ ի Սուրբ Հոգին, յանեղն եւ ի կատարեալն, որ խօսեցաւ յօրէնս եւ ի մարգարէս եւ յԱւետարանս :
- 10 Որ էջն ի Յորդանան քարոզեաց յԱռաքեալսն եւ բնակեցաւ ի Սուրբսն :
- 11 Հաւատամք եւ 'ի մի միայն Ընդհանրական եւ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցի :
- 12 'ի մի Մկրտութիւն, յԱզգայնութիւն, ի Քաւութիւն եւ 'ի Թողութիւն մեղաց :
- 13 Ի Յարութիւն մեռելոց, ի Դատաստանն յաւիտենից, հոգւոց եւ մարմնոց, յԱրքայութիւնն երկնից եւ 'ի Կեանսն յաւիտենականս :

- 9 We believe also in the Holy Ghost uncreated and perfect who spake through the Law and through the Prophets and through the Gospels.
- 10 Who came down upon the Jordan, preached to the Apostles and dwelleth in the Saints.
- 11 We also believe in one Catholic and Apostolic Church.
- 12 In one Baptism, in repentance, in the expiation and remission of sins.
- 13 In the resurrection of the dead, in the everlasting judgment of souls and bodies, in the kingdom of heaven, and in the life eternal.

ՆՁՈՎՔ

- 1 Իսկ որք ասենն էր երբեմն յորժամ ո՛չ էր Որդին,
կամ էր երբեմն յորժամ ո՛չ էր Սուրբ Հոգին,
- 2 Կամ թէ յոչէից եղեն,
- 3 Կամ յայլմէ էութենէ ասեն լինել զՈրդին Աստու-
ծոյ եւ կամ զՍուրբ Հոգին, եւ թէ փոփոխելիք են
կամ այլայլելիք,
- 4 Զայնպիսին նշովէ Կաթողիկէ եւ Առաքելական
Սուրբ Եկեղեցի:

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛ Տէր:

Պատարագիչն.-

Իսկ մեք փառաւորեսցուք որ յառաջ քան զյա-
ւիտեանս երկիր պաղանկելով Սրբոյ Երրորդու-
թեանն եւ միոյ Աստուածութեանն Հօր եւ Որդւոյ
եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից, Ամէն:

Սարկաւագն.-

Եւ եւս խաղաղութեան, զՏէր աղաչեսցուք:

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

- 1 Եւ եւս Հաւատով աղաչեսցուք եւ խնդրեսցուք ՚ի
Տեառնէ Աստուծոյ եւ ՚ի Փրկչէն մերմէ Յիսուսէ
Քրիստոսէ ՚ի ժամուս պաշտաման եւ աղօթից, զի
արժանի ընդունելութեան արասցէ:

THE ANATHEMA

- 1 But those who say that there was a time when
the Son was not or there was a time when the
Holy Ghost was not;
- 2 Or that they came into being out of nothing;
- 3 Or who say that the Son of God or the Holy
Ghost are of a different nature or that they
are changeable and mutable;
- 4 Such doth the Catholic and Apostolic Church
anathemize.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

But we glorify Him who was before all ages,
bowing down to the Holy Trinity and to one
God-head of the Father, of the Son, and of the
Holy Ghost, now and always, forever and ever,
Amen.

The Deacon:

Let us again beseech the Lord for peace.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

- 1 Let us again in faith beseech and entreat our
Lord God, and our Saviour Jesus Christ at this
hour of worship and prayers that He may make
us worthy of acceptance;

2 Լուիցէ Տէր ձայնի աղաչանաց մերոց, ընկալցի զխնդրուածս սրտից մերոց, թողցէ զյանցանս մեր, ողորմեացի 'ի վերայ մեր:

3 Աղօթք մեր եւ խնդրուածք յամենայն ժամ, մըտցեն առաջի մեծի Տէրութեան նորա:

4 Եւ նա տացէ մեզ միաբան միով հաւատով եւ արդարութեամբ վաստակիլ ի գործս բարիս, զի զողորմութեան զչնորհան իւր արասցէ 'ի վերայ մեր, Տէրն Ամենակալ, Կեցուցէ եւ ողորմեացի:

Դպիրքն. —

Կեցո՛ւ, Տէր:

Սարկաւագն. —

Զժամ Սուրբ Պատարադիս եւ զառաջակայ օրս խաղաղութեամբ անցուցանել, հաւատով ի Տեառնէ խնդրեացուք:

Դպիրքն. —

Շնորհեա՛ւ, Տէր:

Սարկաւագն. —

Զհրեշտակ խաղաղութեան պահապան անձանց մերոց, ի Տեառնէ խնդրեացուք:

Դպիրքն. —

Շնորհեա՛ւ, Տէր:

Սարկաւագն. —

Զբաւուրթիւն եւ զթողութիւն յանցանաց մերոց, ի Տեառնէ խնդրեացուք:

Դպիրքն. —

Շնորհեա՛ւ, Տէր:

2 And He may listen to the voice of our supplications, and receive the invocations of our hearts, and may forgive us our trespasses, and have mercy upon us.

3 May our prayers and invocations at all times enter into the presence of His great Dominion;

4 And may He grant us to labour in good deeds, united in one faith and righteousness, so that He, the Lord Almighty may send upon us the gifts of His compassion, and save us, and have mercy upon us.

The Choir:

Save us, O Lord.

The Deacon:

Let us in faith ask of the Lord that He may pass in peace this hour of Holy Sacrifice and the day before us.

The Choir:

Grant, O Lord.

The Deacon:

Let us ask of the Lord that the angel of peace may guard our souls.

The Choir:

Grant, O Lord.

The Deacon:

Let us ask of the Lord the expiation and the remission of our transgressions.

The Choir:

Grant, O Lord.

Սարկաւագն.-

ՁՍՐԲՈՅ Խաչին մեծ եւ կարող զօրութիւնն յօգ-
նութիւն անձանց մերոց, ի Տեառնէ խնդրեսցուք:
Դպիրքն.-

Շնորհեա՛, Տէր:

Սարկաւագն.-

Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ եւ սուրբ Հաւա-
սոյս մերոյ, զՏէր աղաչեսցուք:
Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

Զանձինս մեր եւ զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ Ա-
մենակալին յանձն արասցուք:
Դպիրքն.-

Քե՛ղ, Տեառնդ, յանձն եղիցուք:

Սարկաւագն.-

Ողորմեաց մեզ, Տէր Աստուած մեր, ըստ մեծի ո-
ղորմութեան քում, ասասցուք ամենեքեան միա-
բանութեամբ:

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողոր-
մեա՛:

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր:

Պատարագիչն.-

Որպէսզի արժանաւորք եղիցուք զոհութեամբ
փառաւորել զՔեզ ընդ Հօր եւ Սուրբ Հոգւոյդ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:
Խաղաղութիւն ամենեցուն:

The Deacon:

Let us ask of the Lord that the great and
mighty power of the Holy Cross may help us.

The Choir:

Grant, O Lord.

The Deacon:

Let us again in unison ask of the Lord for our
true and holy faith.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

Let us commit ourselves and one another to
the Lord Almighty.

The Choir:

Unto Thee, O Lord, we commit ourselves.

The Deacon:

Have mercy upon us, O Lord, our God, accord-
ing to Thy great compassion; let us all say in
unison.

The Choir:

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

That we may be made worthy to laud and
glorify Thee with the Father, and with the
Holy Ghost, now and always, forever and ever,
Amen. Peace be to all.

Դպիրքն.—

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում :

Սարկաւագն.—

Աստուծոյ երկիրպաղեսցուք :

Դպիրքն.—

Առաջի քո , Տէր :

Պատարագիչն.—

1 Խաղաղութեամբ քով , Քրիստոս Փրկիչ մեր , որ
'ի վեր է քան զամենայն միտս եւ զբանս , ամրացո՛
ղմեղ եւ աներկիւղ պահեա՛ յամենայն չարէ :

2 Հաւասարեա՛ զմեզ ընդ ճշմարիտ երկրպաղուս
քո , որք հոգւով եւ ճշմարտութեամբ Քեզ երկիր
պաղանեն :

3 Վասնդի Ամենասուրբ Երրորդութեանդ վայելէ
փառք , իշխանութիւն եւ պատիւ , այժմ եւ միշտ
եւ յաւիտեանս յաւիտենից , Ամէն :

Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս , Ամէն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեա՛ Տէր :

Պատարագիչն.—

Տէր Աստուած , օրհնեսցէ զամենեսեանդ :

Դպիրքն.—

Ամէն :

ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳՆ

Յետ այսորիկ եթէ եպիսկոպոս իցէ պատա-
րագիչն , վարագոյրն ձգի եւ նա ի բաց հան-
ցէ գեմիփորոնն եւ ամենայն զարդֆ : Եթէ
ֆահանայ իցէ , ի բաց հանցէ զսաղաւարտն
եւ զհոդաթափն :

The Choir:

And with Thy spirit.

The Deacon:

Let us bow down to God.

The Choir:

Before Thee, O Lord.

The Celebrant:

1 With Thy peace, O Christ, our Saviour, which
is beyond all understanding and words, hearten
us and make us fearless of all evil.

2 Make us equal to Thy true worshippers who
bow down and worship Thee with their soul,
and in truth.

3 For unto Thy holiest Trinity is befitting glory,
dominion and honour, now and always, and
forever and ever, Amen.

The Choir:

Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Choir:

Amen.

THE HOLY EUCHARIST

*Then, if the Celebrant be a Bishop the curtain shall be drawn
and he shall take off his Omophorion and all other ornaments.
If he be a priest he shall take off his Crown and his slippers.*

Սարկաւագն.—

Մի՛ ոք յերախայից, մի՛ ոք ՚ի թերահաւատից եւ
մի՛ ոք յապաշխարողաց եւ յանմաքրից մերձեցի
յԱստուածային Խորհուրդս :

Դպիրքն.—

- 1 Մարմին Տէրունական եւ Արիւն Փրկչական կայ
առաջի :
- 2 Երկնային զօրութիւնքն յաներեւոյթս երդեն եւ
ասեն անհանդիստ բարբառով, Սուրբ, Սուրբ,
Սուրբ, Տէր զօրութեանց :

Սարկաւագն.—

Սաղմոս ասացէք Տեառն Աստուծոյ մերում, դը—
պիրք, ձայնիւ քաղցրութեամբ ղերդս հոգեւորս :

Դպիրքն ասեն զԱրքասացութիւնն ըստ խոր—
հրդոյ առարկն :

ԿԻԻՐԱԿԷԻՑ, ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ, ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ

Դպիրքն.—

- 1 Հրեշտակային կարգաւորութեամբ լցեր Աստուած
դքս Սուրբ ղեկեղեցի :
- 2 Հաղարք հաղարաց Հրեշտակապետք կան առաջի
քո եւ բիւրք բիւրուց հրեշտակք պաշտեն զՔեզ,
Տէր :
- 3 Եւ ի մարդկանէ հաճեցար ընդունիլ զօրհնութիւն,
ձայնիւ խորհրդականաւ, Սուրբ, Սուրբ, Սուրբ,
Տէր, Զօրութեանց :

The Deacon:

Let none of the catechumens, none of the un-
credulous, and none of the penitents and of the
impure draw nigh this Divine Mystery.

The Choir:

- 1 The Body of the Lord, and the Blood of the
Saviour are before us.
- 2 The heavenly hosts, invisible, sing, and say
with unceasing voice—Holy, Holy, Holy, Lord
of Hosts.

The Deacon:

Sing a Psalm unto the Lord, our God, ye
Choristers, and sing spiritual songs with me-
lodious voice.

Then the Choir shall sing the Hagiody appointed for the day.

(For Sundays, Feast of the Church, Palm Sunday and Angels)

The Choir:

- 1 O God, Thou hast filled Thy Church with an-
gelic order.
- 2 Thousands of thousands of archangels are in
Thy presence, and myriads of angels worship
Thee, O Lord.
- 3 Yet Thou art pleased to accept blessing from
men, in mystical song: Holy, Holy, Holy, Lord
of Hosts.

ԾՆՆԴԵԱՆ, ԱԻԵՏԵԱՅ, ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

Դպիրքն.—

- 1 Բազմութիւնք հրեշտակաց եւ զօրաց երկնաւորաց
իջեալ ի յերկնից ընդ Միածին Թաղաւորին:
- 2 Որք երգէին եւ ասէին — Սա է Որդին Աստուծոյ:
Ամենեքեան ասացուք — ուրախ լերուք երկինք եւ
ցնծացեն հիմունք աշխարհի:
- 3 Զի Աստուածն յաւիտենական 'ի յերկրի երեւեցաւ
եւ ընդ մարդկան շրջեցաւ, զի կեցուցէ զանձինս
մեր:

ԶԱՏԿԻ, ՅԻՆԱՆՑ ԵՒ ԽԱՉԻ

Դպիրքն.—

- 1 Ո՞վ է որպէս Տէր Աստուած մեր, խաչեցաւ վասն
մեր, Թաղեցաւ եւ յարեաւ, հաւատարիմ եղեւ աշ-
խարհի եւ համբարձաւ փառօք:
- 2 Եկայք Ժողովուրդք զօրհնութիւն ընդ հրեշտա-
կըս երգեսցուք նմա, ասելով — Սո՛ւրբ, Սո՛ւրբ,
Սո՛ւրբ ես, Տէր Աստուած մեր:

Ապա Սարկաւագունս վերաբերիցեն սրբա-
զան Հացն եւ անմահութեան Բաժակն ի
Սուրբ Սեղանն:

Եւ մինչ նոքա երգեն, Պատարագիչն խո-
նարհեսցի առաջի Սրբոյ Սեղանոյն եւ աղօ-
թեսցէ ի ծածուկ:

(For Nativity, Epiphany, Transfiguration and Assumption.)

The Choir:

- 1 Legions of angels and of heavenly hosts have
descended from heaven with the Only-Begotten
King.
- 2 Who were singing and saying: This is the Son
of God, let us all say. Rejoice, O ye Heavens
and be happy, O ye, foundations of the earth.
- 3 For, God Eternal has appeared on earth, and
has dwelt amongst men, to save us.

(From Easter to Pentecost and the Invention of the Cross.)

The Choir:

- 1 Who is like the Lord our God? Who for us was
crucified and buried, and rising, was recognized
by the world, and ascended to heaven with
glory.
- 2 Come, O ye, people, let us laud and praise Him
with the angels, and say: Holy, Holy, Holy art
Thou, O Lord, our God.

While they are singing, the Celebrant shall bow down and
pray inaudibly. Then the Deacon shall carry to the Holy
Table the Holy Bread and the Cup of Immortality.

Պատարագիչն.—

Ալեկուհա, Ալեկուհա:

Սարկաւագն.—

Համբարձէք իշխանք զգրունս ձեր ի վեր, համբարձցին զրունք յաւիտենից եւ մտցէ թագաւոր փառաց:

Պատարագիչն.—

Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց, Տէր հզօր զօրութեամբ իւրով, Տէր, կարող ի պատերազմի:

Սարկաւագն.—

Համբարձէք իշխանք զգրունս ձեր ի վեր, համբարձցին զրունք յաւիտենից եւ մտցէ թագաւոր փառաց:

Պատարագիչն.—

Ո՞վ է սա թագաւոր փառաց եւ Տէր զօրութեանց:

Սարկաւագն.—

Սա Ինքն է, թագաւոր փառաց:

Եւ պատարագիչն երկիր պագանելով, ահիւ եւ դողութեամբ, առնու զԸնծայն ի ձեռաց սարկաւագին եւ դարձեալ առ ժողովուրդն խաչակնքէ, ասելով.

Պատարագիչն.—

Օրհնեալ, եկեալ անուամբ Տեառն:

Եւ Ընծայք վերաբերին, ի Սուրբ Սեղանն եւ պատարագիչն խնկեցէ եւ ապա լուացէ գմատունս, ասելով ի ծածուկ «Լուացից սրբութեամբ գձեռս իմ»:

The Celebrant:

Alleluia, Alleluia!

The Deacon:

Lift up your gates, O ye princes, and be ye lifted up, O eternal gates: and the King of Glory shall enter in.

The Celebrant:

Who is the King of Glory? The Lord strong in His power, the Lord mighty in battle.

The Deacon:

Lift up your gates, O ye princes. and be ye lifted up, O eternal gates: and the King of Glory shall enter.

The Celebrant:

Who is the King of Glory? The Lord of Hosts.

The Deacon:

He is the King of Glory, Himself.

Then the Celebrant shall, with fear and reverence, receive the Gifts from the hands of the Deacon, and facing the people shall say:

The Celebrant:

Blessed is He who cometh in the name of the Lord.

The Celebrant shall place the Gifts upon the Holy Table, and after censing shall wash his hands saying inaudibly:

"I will wash my hands in innocency."

Սարկաւագն.-

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք:

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

1 Եւ եւս հաւատով եւ սրբութեամբ կացցուք յաղօթս առաջի Սրբոյ Սեղանոյս Աստուծոյ ահիւ:

2 Մի՛ խղճիւ եւ դայթակղութեամբ, մի՛ նենգութեամբ, խորամանկութեամբ, մի՛ պատրանօք եւ խաբէութեամբ, մի՛ երկմտութեամբ եւ մի՛ թերահաւատութեամբ:

3 Այլ ուղիղ վարուք, պարզ մտօք, միամիտ սրտիւ, կատարեալ հաւատով, լցեալ սիրով, լի եւ առաւելեալ ամենայն գործովք բարութեան,

4 Կացցուք յաղօթս առաջի Սրբոյ Սեղանոյս Աստուծոյ, եւ վտցուք զողորմութեան զնորհս, յաւուր Յայտնութեան եւ ի միւսանդամ Գալըստեան Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, կեցուցէ եւ ողորմեսցի:

Դպիրքն.-

Կեցո՛ւ, Տէր եւ ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր:

The Deacon:

Let us again beseech the Lord for peace.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

1 Let us again with faith and holiness stand in prayer with awe before the Holy Table of God.

2 Not with compunction and infamy; not with perfidy and wiliness, not with untruth and falsehood, not with dubiety and disbelief.

3 But with an upright conduct, a clean mind, a simple heart, a perfect faith, filled with love, full and perfected with deeds of kindness.

4 Let us stand in prayer before the Holy Table of God, and find the grace of mercy on the day of the appearance and second coming of our Lord and Saviour Jesus Christ. May He save, and have mercy upon us.

The Deacon:

Save us, O Lord, and have mercy upon us.

The Deacon:

Bless, Lord.

Պատարագիչն. —

Շնորհօք եւ մարդասիրութեամբ Տեառն մերոյ եւ
Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, ընդ որում Քեզ,
Հօր, միանդամայն եւ Հոգւոյդ Սբբոյ, վայելէ
փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ միշտ
եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

Խաղաղութիւն ամենեցուն:

Դպիրքն. —

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն. —

Աստուծոյ երկիրպագեացուք:

Դպիրքն. —

Առաջի քո, Տէր:

The Celebrant:

Through the grace, and love for man of our
Lord Jesus Christ with whom unto Thee, O
Father, and also the Holy Ghost becometh
glory, dominion and honour, now and ever.
Amen. Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Let us bow down to God.

The Choir:

In Thy presence, Lord.

Սարկաւագն. —

- 1 Ողջոյն տուք միմեանց 'ի համբոյր սրբութեան :
- 2 Եւ որք ոչ էք կարողք հաղորդել Աստուածային
Խորհրդոյս, առ դրունս ելէք եւ աղօթեցէք .

Դպիրքն. —

- 1 Քրիստոս 'ի մէջ մեր յայտնեցաւ ,
 - 2 Որ էնն Աստուած աստ բազմեցաւ ,
 - 3 Խաղաղութեան ձայն հնչեցաւ ,
 - 4 Սուրբ ողջունի հրաման տուաւ ,
 - 5 Եկեղեցիս մի անձն եղեւ ,
 - 6 Համբոյրս յօդ լրման տուաւ ,
 - 7 Թշնամութիւնն հեռացաւ ,
 - 8 Սէրն յընդհանուրս սփռեցաւ :
 - 9 Արդ , պաշտօնեայք բարձեալ զձայն ,
 - 10 Տո'ւք զօրհնութիւն 'ի մի բերան ,
 - 11 Միասնական աստուածութեան ,
 - 12 Որում Սերովրէքն են սրբաբան :
- Ոմանք եւ գայս ասեմ ի հանդիսի տօնի :

Սարկաւագն. —

Ոյք հաւատով կայք յանդիման ,
Սուրբ Սեղանոյս արքայական ,
Տեսէք բազմեալ զՔրիստոս արքայն ,
Եւ շուրջ պատեալ զօրք վերնական .

Դպիրքն. —

- 1 Վեր համբառնամք զաչս ունելով եւ պաղատիմք
զայս ասելով .
- 2 Զմեղս մեր մի' յիշեսցես , այլ գթութեամբ Գով
քաւեսցես .

The Deacon:

- 1 Greet ye one another with a holy kiss.
- 2 And ye who are not able to partake of this
Divine Mystery, go outside the gates and pray.

The Choir:

- 1 Christ hast in our midst been manifested.
- 2 He who is God is here seated.
- 3 The cry of peace hast sounded.
- 4 Order for the holy greeting hath been given.
- 5 The Church hast become one person.
- 6 The kiss hast been given as a bond of fulness.
- 7 Enmity hast disappeared
- 8 And love hast spread amongst us all.
- 9 Now, ye ministers, raising your voice,
- 10 Give blessing, in unison,
- 11 To Consubstantial Godhead
- 12 Unto whom Seraphim chant songs of praise.

On special occasions the following shall also be sung:

The Deacon:

Ye who stand with faith before the Holy Royal
Table, behold Christ the King seated, and sur-
rounded by celestial hosts.

The Deacon:

- 1 We lift up our eyes and behold, and implore
saying:
- 2 Remember not our sins, but in Thy compassion
forgive them.

3 Ընդ հրեշտակացն օրհնեմք զՔեզ,
Եւ ընդ Սրբոց քոց, Տէր, փառք Քեզ:

Սարկաւագն.-

Ահիւ կացցուք, երկիւղիւ կացցուք, բարեւոք կաց-
ցուք եւ նայեցարուք զգոչութեամբ,

Դպիրքն.-

Առ քեզ, Աստուած:

Սարկաւագն.-

Պատարագ Քրիստոս մատչի անարատ Գառն Աս-
տուծոյ:

Դպիրքն.-

Ողորմութիւն եւ խաղաղութիւն եւ պատարագ
օրհնութեան:

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր:

Պատարագիչն.-

Շնորհք, սէր, եւ Աստուածային սրբարար զօրու-
թիւնն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, Եղիցի
ընդ ձեզ, ընդ ամենեանդ:

Դպիրքն.-

Ամէն: Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն.-

Զորունս, զզրունս, ամենայն իմաստութեամբ եւ
զգոչութեամբ, ի վեր ընծայեցուցէք զմիտս
ձեր, Աստուածային երկիւղիւ:

Դպիրքն.-

Ունիմք առ Քեզ, Տէր Ամենակալ:

Սարկաւագն.-

Եւ զոհացարուք զՏեառնէ՛ բոլորով սրտիւ:

3 With the Angels we bless Thee, and with Thy
Saints, O Lord, we glorify Thee.

The Deacon:

Let us stand in reverence, let stand in awe, let
us stand in good demeanour, and let us lift up
our eyes with good observance.

The Choir:

To Thee, O God.

The Deacon:

Christ, the unspotted Lamb of God, is offered
in sacrifice.

The Choir:

Mercy and peace, and a blessed sacrifice.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

The grace, the love, and the divine sanctifying
power of the Father, and of the Son, and of
the Holy Ghost be with you all.

The Choir:

Amen. And with Thy Spirit.

The Deacon:

The doors, the doors! (Guard them) with all
wisdom and vigilance. Lift up your minds with
divine reverence.

The Choir:

We lifted them unto Thee, O Lord Almighty.

The Deacon:

And give thanks unto the Lord with all your
heart.

Դպիրքն. —

Արժան եւ իրաւ :

Սարկաւագն. —

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն. —

Եւ ընդ Սերովբէսն եւ ընդ Քերովբէսն, միաձայն
սրբասացութեամբ, յօրինել նուազս, եւ համար-
ձակապէս զոչելով, ազաղակել ընդ նոսին եւ ա-
սել,

Դպիրքն. —

1 Սուրբ, Սուրբ, Սուրբ, Տէ՛ր զօրութեանց,

2 Լի են երկինք եւ երկիր՝ փառօք քո :

3 Օրհնութիւն ի բարձունս :

4 Օրհնեալ, որ եկիր եւ զալոցդ ես անուամբ Տեառն,

5 Ողբանա ի բարձունս :

Սարկաւագն. —

Օրհնեա՛, Տէր :

Եւ պատարագիչն բարձրացուցէ զՍուրբ
Հացն ի տես հաւատացելոց եւ ասէ.

Պատարագիչն. —

Առէ՛ք, կերէ՛ք, ա՛յս է ՄԱՐՄԻՆ իմ, որ վասն ձեր
եւ բազմաց բաշխի, ի քաւութիւն եւ ի թողութիւն
մեղաց :

Դպիրքն. —

Ամէն :

Սարկաւագն. —

Օրհնեա՛, Տէր :

The Choir:

It is meet and right.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

And singing in one voice with the Seraphim
and the Cherubim hymns of praise, to create
music and boldly shouting to cry out with them
and say:

The Choir:

1 Holy, Holy, Holy, Lord of Hosts,

2 Heaven and earth are full of Thy glory.

3 Blessing in the highest.

4 Blessed art Thou who didst come, and art to
come in the name of the Lord.

5 Hosanna in the highest.

The Deacon:

Bless, Lord.

*The Celebrant shall now elevate the Holy Bread for the
faithful to see, and shall proclaim:*

The Celebrant:

Take ye and eat: This is MY BODY which is
given for you and for many for the expiation
and remission of sins.

The Choir:

Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

Եւ պատարագիչն բարձրացուցէ զԱկիի ի
տես հաւատացելոց եւ ասէ .

Պատարագիչն .

Արբէ՛ք ի սփանէ ամենեքեան , ա՛յս է ԱՐԻԻՆ իմ ,
Նորոյ Ուխտի , որ յաղագս ձեր եւ բաղձաց հեղա-
նի , ի քառութիւն եւ ի թողութիւն մեղաց :

Դպիրքն .

Ամէն : Հայր երկնաւոր , որ զՈրդիդ քո ետուր ի
մահ վասն մեր պարտապան պարտեաց մեզոց ,
հեղձամբ ԱՐԵԱՆ Նորա աղաչեմք զՔեզ , ողոր-
մեա՛ քո բանաւոր հօտի :

Սարկաւագն .

Օրհնեա՛ , Տէր :

Եւ պատարագիչն զԸնծայսն սակաւ ինչ
բարձրացուցեալ մատուցանէ առ Հայր , ա-
սելով .

Պատարագիչն .

Եւ զքոյս ի քոյոց Քեզ մատուցանեմք ըստ ամե-
նայնի եւ յաղագս ամենեցուն :

Դպիրքն .

Յամենայնի օրհնեալ ես , Տէր ,
Օրհնեմք զՔեզ , գովեմք զՔեզ ,
Դոհանամք զՔէն աղաչեմք զՔեզ ,
Տէ՛ր , Աստուած մ ցր :

Սարկաւագն .

Օրհնեա՛ , Տէր :

*The Celebrant shall now elevate the Chalice
and shall proclaim:*

The Celebrant:

Drink ye all of this: This is MY BLOOD of the
New Testament, which is shed for you and for
many for the expiation and remission of sins.

The Choir:

Amen. Heavenly Father, who didst give Thy
Only-Begotten Son unto death for us as debtor
of our debts.

We beseech Thee, through the shedding of His
Blood, to have mercy upon Thy rational flock.

The Deacon:

Bless, Lord.

*The Celebrant, raising the Gifts, shall offer them
to the Father, saying:*

The Celebrant:

And unto Thee we offer Thine own of Thine
own, in all and for all.

The Choir:

Thou art blessed in all things, O Lord.
We bless Thee, we praise Thee, we give thanks
to Thee, we implore Thee, O Lord our God.

The Choir:

Bless, Lord.

Պատարագիչն.—

Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Դպիրքն.—

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում :

Սարկաւագն.—

Աստուծոյ երկիրպագեսցուք :

Դպիրքն.—

Առաջի քո, Տէր, Որդի Աստուծոյ, որ պատարագեալ Հօր 'ի հաշտութիւն, Հաց կենաց բաշխիս 'ի մեզ, հեղմամբ ԱՐԵԱՆ Քոյ Սուրբ, աղաչեմք զՔեզ, ողորմեա՛ ԱՐԵԱՄԲ քով փրկեալ հօտի :

Սարկաւագն.—

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.—

Որպէսզի եղիցի Սա ամենեցուն մեզ, մերձեցելոցս, յանդատապարտութիւն, 'ի քաւութիւն եւ 'ի թողութիւն մեղաց :

Դպիրքն.—

Հոգի Աստուծոյ, որ զփառակցի քո զխորհուրդ, իջեալ ի յերկնից, կատարես 'ի ձեռն մեր, հեղմամբ ԱՐԵԱՆ սորա, աղաչեմք զՔեզ, հանդո՛ ըզհօդիս մեր ննջեցելոցն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.—

Ընդ որս եւ մեզ այց արասցես, բարերար Աստուած, աղաչեմք :

Դպիրքն.—

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

The Celebrant:

Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Let us bow down to God.

The Choir:

Before Thee, O Lord, Son of God, who art sacrificed to the Father for (our) reconciliation, Bread of Life broken amongst us, we implore Thee, through the shedding of Thy Holy Blood, have mercy upon the flock saved by Thy Blood.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

So that this may be for us, who approach unto it, not a judgment and condemnation, but an absolution and remission of sins.

The Choir:

Spirit of God who didst descend from heaven and dost perform by our hands the Mystery of Him who is sharing the glory with Thee, we beseech Thee, through the shedding of His Blood, grant rest to the souls of our departed.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

With whom visit us also, beneficent God, we beseech Thee.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

Պատարագիչն .—

Աստուածածնին Սրբոյ Կուսին Մարիամու եւ Յով-
հաննու Մկրտչին, Ստեփաննոսի Նախավկային եւ
ամենայն սրբոց, եղիցի յիշատակ 'ի Սուրբ Պա-
տարագս, աղաչեմք :

Դպիրքն .—

Յիչեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն .—

Առաքելոց սրբոց, Մարգարէից, Վարդապետաց,
Մարտիրոսաց եւ ամենայն Հայրապետաց Սրբոց,
Առաքելադործ Եպիսկոպոսաց, Երիցանց, Ուղղա-
փառ Սարկաւադաց եւ ամենայն Սրբոց, եղիցի
յիշատակ 'ի Սուրբ Պատարագս, աղաչեմք :

Դպիրքն .—

Յիչեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն .—

Յրհնեալ, զովեալ եւ փառաւորեալ Հրաշալի եւ
Աստուածազարդ (Յարութեանն, Գալստեանն,
Համբարձմանն, Տէրութեանն) Քրիստոսի երկիր-
պապանեմք :

Դպիրքն .—

Փա՛ռք (Յարութեան, Գալստեան, Համբարձ-
ման, Տէրութեան) քո, Տէր :

The Celebrant:

We entreat Thee to be mindful in this Holy
Oblation, of the Mother-of-God, the Holy Vir-
gin Mary, and of John the Baptist, of the proto-
Martyr Stephen and of all the Saints.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

We entreat Thee to be mindful in this Holy
Oblation, of the Holy Apostles, the Prophets,
Vardapets, the Martyrs, and of all the Holy
Fathers, Apostolic Bishops, Priests, Orthodox
Deacons, and of all the Saints.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

Let us bow down to the blessed, lauded, glori-
fied and wondrous and divine Resurrection
(or Holy Birth, Ascension, Dominion) of
Christ.

The Choir:

Glory be to Thy Resurrection (or Holy Birth),
O Lord.

Ի տօնի Սրբոցն, Սարկաւագն զայս ասէ.

Սարկաւագն.-

Սուրբ եւ Աստուածահաճոյ Մարգարէին (Հայրապետին, Առաքելոյն, Մարտիրոսին այս անունն) որոյ այսօր զյիշատակն կատարեցաք, եղիցի յիշատակ ի Սուրբ Պատարազս, աղաչեմք:

Իպիբքն.-

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

Առաջնորդացն մերոց եւ առաջին Լուսաւորչացն Սրբոց Թադէոսի եւ Բարթողիմէոսի Առաքելոցն, եւ Գրիգորի Լուսաւորչին, Արիստակիսի, Վրթանիսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի, Ներսիսի, Սահակայ, Դանիէլի եւ Խաղայ, Մեսրոպայ վարդապետին եւ Գրիգորի Նարեկացւոյն եւ Ներսիսի Կլայեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն եւ Գրիգորի եւ Մովսիսի Տաթեւացեացն, եւ Սրբոց Գրիգորիսեանց եւ Ներսիսեանց, Հովուաց եւ Հովուապետացն Հայաստանեայց, եղիցի յիշատակ ի Սուրբ Պատարազս, աղաչեմք:

Իպիբքն.-

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛:

Սարկաւագն.-

Միանձնացելոց Սրբոց, առաքինասէր եւ Աստուածուայց կրօնաւորացն, Պօղոսի, Անտոնի, Պօղայ, Մակարայ, Ոնոփրիոսի, Աբբայ Մարկոսի, Սրապիոնի, Նեղոսի, Արսէնի, Եւաղրի, Պարսամայ, Յովհաննիսեանց եւ Սիմէոնեանց, Սրբոց Ոսկեանց եւ Սուքիասանց, եւ ամենայն սրբոց, հարց եւ աշակերտելոց նոցին ընդ տիեզերս, եղիցի յիշատակ ի Սուրբ Պատարազս, աղաչեմք:

The Deacon:

We beseech Thee to be mindful in this Holy Oblation of the Holy and God-pleasing Prophet (or Patriarch, or Apostle, or Martyr, N. N.) whose commemoration we have made this day.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

We beseech Thee to be mindful in this Holy Oblation, of our leaders and our first Illuminators, Thaddeus and Bartholomew, of Gregory the Illuminator, of Aristaces, of Verthanes, of Housik, of Gregoris, of Nerses, of Sahak, of Daniel and of Khad, of Mesrop the Vardapet, of Gregory of Narek, of Nerses Clajensis, of Hovhannes of Vorohtn, of Gregory and Moses of Tathev, and of the Saints Gregory and Moses and their followers, and of all the Shepherds and Patriarchs of Armenia.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

We beseech Thee to be mindful in this Holy Oblation, of the Holy Anchorites, of virtuous and Godly monks Paul, Antonius, Paulus, Macarius, Onophrius, Mark the Abbot, Serapion, Nileus, Arsenius, Evagrius Barsamus, the Hovhannisians and the Simeonians, the Saints of Voski and Suchias, and of all the Holy Fathers and their disciples throughout the world.

Դպիրքն .—

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն .—

Թափաւորաց հաւատացելոց, Սրբոց, Աբղարու,
Կոստանդիանոսի, Տրդատայ եւ Թէոդոսից, եւ
ամենայն սուրբ եւ բարեպաշտ Թափաւորաց եւ
Աստուածասէր իշխանաց, եղիցի յիշատակ 'ի
Սուրբ Պատարագս, աղաչեմք :

Դպիրքն .—

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն .—

Ընդհանուր ամենայն հաւատացելոց, արանց եւ
կանանց, ծերոց եւ տղայոց եւ ամենայն չափու
հասակի հաւատով եւ սրբութեամբ 'ի Քրիստոս
ննջեցելոցն, եղիցի յիշատակ 'ի Սուրբ Պատարա-
գըս, աղաչեմք :

Դպիրքն .—

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն .—

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն .—

Եւս առաւել զՇպիսկոպոսապետն մեր եւ զպատ-
ուական Հայրապետն Ամենայն Հայոց զՏէր (այս
անուն) Կաթողիկոսն շնորհեսցես մեզ ընդ երկայն
աւուրս ուղիղ վարդապետութեամբ :

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

We beseech Thee to be mindful in this Holy
Oblation, of the Kings of the Faithful, the
Saints Abcarius, Constantine, Tiridates, Theo-
dosius, and of all the Saintly and pious Kings
and God-loving princes.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

We beseech Thee to be mindful in this Holy
Oblation, of all the Faithful, of men and
women, of the old and of the young, and of all
those of all ages who have, in faith and holi-
ness, fallen asleep in Christ.

The Choir:

Be mindful, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

And more especially grant us our Archbishop
and venerable Patriarch of all Armenians of
the Great House of Cilicia, the Lord (name)
for length of days, in true doctrine (that he
may minister wisely the discipline of Christ).

Սարկաւագն.-

- 1 Գոհութիւն եւ փառաբանութիւն մատուցանեմք Քեզ, Տէր Աստուած մեր, վասն Սուրբ եւ Անմահ Պատարագիս, որ 'ի վերայ Սրբոյ Սեղանոյս, զի զՍա մեզ ի սրբութիւն կենդանութեան պարգեւեացես :
- 2 Սովաւ չնորհեա՛ զսէր, զհաստատութիւն եւ զըզձալի զխաղաղութիւն ամենայն աշխարհի, Սրբոյ Եկեղեցւոյ եւ ամենայն ուղղափառ եպիսկոպոսաց :
- 3 Եպիսկոպոսապետին մերոյ եւ պատուական Հայրապետին Ամենայն Հայոց Տեառն (այս անուն) Սրբազնագոյն Կաթողիկոսին եւ քահանայիս (կամ վարդապետիս) որ զՊատարագս մատուցանէ :
- 4 Եւ վասն զօրութեանց եւ յաղթութեանց թաղաւորաց Քրիստոնէից եւ իշխանացն բարեպաշտից :
- 5 Աղաչեսցուք եւ խնդրեսցուք եւ վասն հոգւոցն հանդուցելոց : Եւս առաւել վասն հանդուցեալ Բաբունապետացն մերոց եւ չինողաց Սրբոյ եկեղեցւոյս եւ որք ընդ հովանեաւ սորին են հանդուցեալ :
- 6 Ազատութիւն եղբարց մերոց գերելոց եւ չնորհ առաջիկայ ժողովրդեանս :
- 7 Հանդիստ՝ հաւատով եւ սրբութեամբ 'ի Քրիստոս կատարելոց, եղիցի յիշատակ 'ի Սուրբ Պատարագս, աղաչեմք :

Դպիրքն.-

Ըստ ամենայնի եւ յաղաղս ամենեցուն :

The Deacon:

- 1 Grace and glory we offer unto Thee, O Lord our God for this Holy and Immortal Sacrifice which is (offered) on this Holy Table, because Thou didst grant it to us to be the holiness of our life.
- 2 Through it grant us Love, Firmness (in our Faith) and yearned-for peace to the whole world, to Thy Holy Church and to all Orthodox Bishops.
- 3 To our Supreme and Venerable Patriarch of all Armenians of the Great House of Cilicia, the Lord (Name), and to the priest who offers this Sacrifice.
- 4 (Let us pray) for the strength and victory of Christian Kings and pious Princes.
- 5 Let us implore and entreat (the Lord) for the souls of the departed (of those who are at rest). And more especially for our departed Patriarchs, for the Founders of this Holy Church, and for those who are asleep under the shadow thereof.
- 6 Deliver our brethren who are in captivity, and grant Thy grace to the people here present.
- 7 And grant rest to those who have, in faith and holiness, fallen asleep in Christ. We beseech Thee to be mindful of them in this Holy Sacrifice.

The Choir:

In all and for all.

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.-

Եւ եղիցի ողորմութիւն Մեծիս Աստուծոյ եւ
Փրկչիս մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ընդ ձեզ ընդ
ամենեանդ :

Դպիրքն.-

Ամէն եւ ընդ Հոգւոյդ քում :

Սարկաւագն.-

Ամէն : Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Ամենայն սրբովք, զորս յիշատակեցաք, եւս ա-
ռաւելապէս, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Վասն մատուցեալ սուրբ եւ Աստուծային Ան-
մահ Պատարագիս, որ 'ի վերայ Սրբոյ Սեղանոյս,
զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Որպէսզի Տէր Աստուած մեր, որ ընկալաւ զՍա 'ի
Սուրբ, յերկնային եւ յիմանալի իւր մատուցա-
րանն, զիոխանակն առաքեսցէ առ մեզ զչնորհս
եւ զպարգեւս Հոգւոյն Սրբոյ, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

And may the mercy of Almighty God, and our
Saviour Jesus Christ be with you all.

The Deacon:

Amen. And with Thy Spirit.

The Deacon:

Amen. And again for peace let us beseech the
Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

Let us beseech the Lord more especially with
all the Saints we have commemorated.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

Let us beseech the Lord by the Holy and Im-
mortal Sacrifice that is offered on this Holy
Table.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

Let us beseech the Lord who hast accepted it
at His Holy, Heavenly and Spiritual Altar, that
He may send down upon us, in return, the grace
and the Gifts of the Holy Ghost.

The Choir:

Lord, have mercy.

Սարկաւագն.-

Ընկա՛լ, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛, եւ պահեա՛ զմեզ,
Տէր, քոյին շնորհիւդ :

Դպիրքն.-

Կեցո՛ւ, Տէր եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Ձամենասրբունհի զԱստուածածինն զմիշտ Կոյսն
Մարիամ, հանդերձ ամենայն սրբովք, յիշելով,
զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Յիշեա՛, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Եւ եւս միաբան վասն ճշմարիտ եւ Սուրբ հաւա-
տոյս մերոյ, զՏէր աղաչեսցուք :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

Ձանձինս մեր եւ զմիմեանս Տեառն Աստուծոյ Ա-
մենակալին յանձն արասցուք :

Դպիրքն.-

Քե՛ղ, Տեառնդ, յանձն եղիցուք :

Սարկաւագն.-

Ողորմեա՛ց մեզ, Տէր Աստուած մեր, ըստ մեծի
ողորմութեան քում, ասացուք ամենեքեան միա-
բանութեամբ :

Դպիրքն.-

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողոր-
մեա՛ :

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր :

The Deacon:

Accept, save and have mercy, and keep us by
Thy grace, O Lord.

The Choir:

Save, O Lord, and have mercy.

The Deacon:

Let us beseech the Lord, calling to mind with
all the Saints, the Most Holy and Ever-Virgin
Mary.

The Choir:

Be mindful, Lord, and have mercy.

The Deacon:

Let us beseech the Lord in unison, for our True
and Holy Faith.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

Let us commit ourselves and one another unto
the Lord Almighty.

The Choir:

Unto Thee, O Lord, we commit ourselves.

The Deacon:

Have mercy on us, O Lord, our God, according
to the multitude of Thy mercies, let us say
in unison.

The Choir:

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

The Deacon:

Bless, Lord.

Պատարագիչն .—

Եւ տուր մեզ համարձակաձայն բարբառով բանալ
զբերանս մեր, կարգալ զՔեզ երկնաւորդ Հայր,
երգել եւ ասել:

ԱՂՕԹՔ ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ

(Մատթ . 6 : 9-13)

Դպիրքն .—

- 9 Հայր մեր որ յերկինս ես, Սուրբ եղիցի անուն քո :
10 Եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո, որ—
պէս յերկինս եւ յերկրի :
11 Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր :
12 Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թո—
ղումք մերոց պարտապանաց :
13 Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա
ղմեզ 'ի չարէ :

Սարկաւագն .—

Օրհնեա՛ Տէր :

Պատարագիչն .—

Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք
յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :
Խաղաղութիւն ամենեցուն :

Դպիրքն .—

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում :

Սարկաւագն .—

Աստուծոյ երկիրպաղեսցուք :

Դպիրքն .—

Առաջի քո, Տէր :

The Celebrant:

And grant us to open our mouths with a bold
speech to call upon Thee, O Heavenly Father,
to sing and to say:

THE LORD'S PRAYER

(Matthew 6:9-13)

The Choir:

- 9 Our Father who art in heaven, Hallowed be
Thy Name.
10 Thy Kingdom come, Thy Will be done on earth
as it is in heaven.
11 Give us this day our daily bread.
12 And forgive us our trespasses, as we forgive
those who trespass against us.
13 And lead us not into temptation, but deliver us
from evil.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

For Thine is the Kingdom, the Power, and the
Power, and the Glory, forever and ever, Amen.
Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Let us bow down to God.

The Choir:

Before Thee, Lord.

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛, Տէր :

Պատարագիչն.-

Քրիստոսիւ, Յիսուսիւ, Տէրամբ մերով, ընդ ուրում Քեզ, Հոգւոյդ Սրբոյ եւ Հօր Ամենակալի վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

Սարկաւագն.-

Պոսխումէ :

Եւ պատարագիչն աոցէ զՍուրբ Հացն ի ձեռքն, բարձրացուցանէ ակներեւ ամենայն ժողովրդեանն եւ ասացէ ի ձայն.

Պատարագիչն.-

Ի Սրբութիւն Սրբոց :

Դպիրքն.-

Միայն Սուրբ, միայն Տէր, Յիսուս Քրիստոս, ի փառս Աստուծոյ Հօր, Ամէն :

Սարկաւագն.-

Օրհնեա՛ Տէր :

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

Through Jesus Christ, our Lord, with whom to Thee, O Holy Ghost, and unto the Father Almighty becometh glory, power and honour, now and always, forever and ever, Amen.

The Deacon:

Proschume.

Then the Celebrant shall raise the Holy Bread for the people to see, and shall say:

The Celebrant:

For the holiness of the Holy.

The Choir:

(Thou art) The Only Holy, the Only Lord, Jesus Christ, in the glory of God, the Father, Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

ՓԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պատարագիչն.—

Օրհնեալ, Հայր Սուրբ, Աստուած ճշմարիտ :

Դպիրքն.—

Ամէն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեալ, Տէր :

Պատարագիչն.—

Օրհնեալ Որդիդ Սուրբ, Աստուած ճշմարիտ :

Դպիրքն.—

Ամէն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեալ, Տէր :

Պատարագիչն.—

Օրհնեալ, Հոգիդ Սուրբ, Աստուած ճշմարիտ :

Դպիրքն.—

Ամէն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեալ, Տէր :

Պատարագիչն.—

Օրհնութիւն եւ փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից,
Ամէն :

Դպիրքն.—

Ամէն, Հայր Սուրբ, Որդիդ Սուրբ, Հոգիդ Սուրբ :

Օրհնութիւն Հօր եւ Որդւոյ եւ Սրբոյ Հոգւոյն,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

Սարկաւագն.—

Օրհնեալ, Տէր :

THE DOXOLOGY

The Celebrant:

Blessed art Thou, Holy Father, True God.

The Choir:

Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

Blessed art Thou, Holy Son, True God.

The Choir:

Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

Blessed art Thou, Holy Ghost, True God.

The Choir:

Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

Blessing and glory to the Father, and to the
Son, and to the Holy Ghost, now and always,
forever and ever, Amen.

The Choir:

Amen. The Father Holy, the Son Holy, the
Ghost Holy.

Blessing to the Father, and to the Son, and to
the Holy Ghost, now and always, forever and
ever, Amen.

The Deacon:

Bless, Lord.

Պատարագիչն. -

- 1 Ի Սուրբ, ի Սուրբ Պատուական Մարմնոյ եւ յԱրեւելեան մերոյ եւ Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, ճաշակեցուք սրբութեամբ, որ իջեալ ի յերկնից բաշխի ի միջի մերում:
- 2 Սա է Կեանք, Յոյս, Յարութիւն, Քաւութիւն եւ Թողութիւն մեզաց:
- 3 Սաղմոս ասացէք Տեառն Աստուծոյ մերում, Սաղմոս ասացէք երկնաւոր Թագաւորիս մերում անմահի, որ նստի ի կառս Քերովբէականս:

Պատարագիչն դարձցի ի Սուրբ Սեղանն եւ ձգի վարագոյրն: Ապա Դպիրքն եւ Սարկաւագն փոխն ի փոխն երգեսցեն զՏէր Ողորմեայն:

Դպիրքն. -

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւագն. -

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Դպիրքն. -

Ամենասուրբ Երրորդութիւն, տուր աշխարհիս խաղաղութիւն:

Սարկաւագն. -

Եւ հիւանդաց բժշկութիւն, ննջեցելոց արքայութիւն: (Կամ՝ ազգիս Հայոց սէր, միութիւն):

Դպիրքն. -

Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛, Յիսուս Փրկիչ, մեզ ողորմեա՛: (Կամ՝ Հայր Երկնաւոր, մեզ ողորմեա՛):

The Celebrant:

- 1 Let us, in holiness, partake of the Holy, Holy and Precious Body and Blood of our Lord and Saviour Jesus Christ who descended from heaven, and is distributed amongst us.
- 2 This is Life, Hope, Resurrection, Expiation and Remission of sins.
- 3 Sings Psalms unto the Lord, our God, sing Psalms unto our heavenly King Immortal, who is riding in the chariot of the Cherubim.

The Lesser Curtain shall now be drawn, and the Deacon and the Choir shall sing in antiphon, the "Lord, have mercy":

The Choir:

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord, have mercy.

The Deacon:

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord, have mercy.

The Choir:

The Most Holy Trinity, give peace to the world.

The Deacon:

And health and comfort to the sick. (Or, Love and unity to the Armenian people).

The Choir:

Lord, have mercy, Lord have mercy. Jesus, Saviour, have mercy on us. (Or, Heavenly Father, have mercy on us).

Սարկաւագն.-

Միջնորդութեամբ սուրբ եւ անմահ եւ կենարար
Պատարազիս :

Դպիրքն.-

Ընկա՛լ, Տէր, եւ ողորմեա՛ :

Սարկաւագն.-

- 1 Սաղմոս ասացէք Տեառն Աստուծոյ մերում,
դպիրք, ձայնիւ քաղցրութեամբ զերզս հոգեւորս :
- 2 Զի Սմա վայելեն Սաղմոսք եւ Օրհնութիւնք, ա-
լելուք եւ երգք հոգեւորք :
- 3 Պաշտօնեայք, հանդերձ երգովք, Սաղմոս ասացէք
եւ զՏէր յերկինս օրհնեցէք :

Դպիրքն.-

Օրհնեալ է Աստուած,

- 1 Քրիստոս պատարազեալ բաշխի ի միջի մերում,
Ալելուիա,
- 2 ԶՄարմին իւր տայ մեզ կերակուր եւ Սուրբ զԱ-
րիւն իւր ցօղէ ի մեզ, Ալելուիա,
- 3 Մատի՛ք առ Տէր եւ առէ՛ք զլոյս, Ալելուիա,
- 4 Ծաշակեցէ՛ք եւ տեսէ՛ք զի քաղցր է Տէր, Ալելուիա
- 5 Օրհնեցէք զՏէր յերկինս, Ալելուիա,
- 6 Օրհնեցէք զՆա ի բարձունս, Ալելուիա,
- 7 Օրհնեցէք զՆա ամենայն հրեշտակք նորա, Ալե-
լուիա,
- 8 Օրհնեցէ՛ք զՆա ամենայն զօրութիւնք նորա, Ա-
լելուիա :

Եւ բացցեն զվարագոյրն :

Սարկաւագն.-

Երկիւղիւ եւ հաւատով յառաջ մատիք եւ սրբու-
թեամբ հաղորդեցարուք :

The Deacon:

Through the mediation of this Holy and Im-
mortal Sacrifice.

The Choir:

Accept, Lord, and have mercy.

The Deacon:

- 1 Sing Psalms unto the Lord, our God, ye singers,
and spiritual songs in a sweet voice.
- 2 For unto Him are becoming Psalms and bless-
ings, Alleluias and spiritual songs.
- 3 Sing Psalms and songs, O ye ministers, and
bless the Lord in heaevn.

The Choir:

Blessed is the Lord.

- 1 Christ sacrificed is distributed amongst us,
Alleluia.
- 2 He gives us His Body as food, and sprinkles
us with His Holy Blood, Alleluia.
- 3 Come ye to Him and be enlightened, Alleluia.
- 4 O, taste ye, and see that the Lord is sweet,
Alleluia.
- 5 Praise the Lord in heaven, Alleluia.
- 6 Praise Him in the heights, Alleluia.
- 7 Praise Him, all ye, His Angels, Alleluia.
- 8 Praise Him, all ye, His Hosts, Alleluia.

*The Lesser Curtain shall now be drawn open, and the
Deacon shall proclaim:*

The Deacon:

In fear and in faith draw near, and communi-
cate in holiness.

Եւ ապա ամենայն արժանաւորքն հաղորդեցեն մինչ դպիրքն երգեն զշարական Հագորութեան ըստ պատշանի աւուրն: Եւ յետ հաղորդելոյն, պատարագիչն խաչակնօքն գծողովորդն ընծայիւն եւ ասացէ.

Դպիրքն.—

Աստուած մեր եւ Տէր մեր երեւցաւ մեզ, օրհնեալ եկեալ անուամբ Տեառն:

Պատարագիչն.—

- 1 Կեցո՛, Տէր զժողովուրդս քո, եւ օրհնեա՛ զժառանգութիւնս քո:
- 2 Հովուեա՛ եւ բարձրացո՛ զսոսա, յայսմհետէ մինչեւ յաւիտեան:

Եւ ապա պատարագիչն դարձցի ի Սեղանն եւ բազմեցուցեալ զՍուրբ հորհուրդն ի Սեղանի, ձգի վարագոյրն, մինչեւ դպիրքն երգեցեն:

The Holy Communion shall now be administered by the Celebrant, to those who are worthy of it, while the Choir shall sing the Hymn proper of the day. When the Communicants shall have partaken of the Holy Bread, the Celebrant shall rise and shall bless the people with the Gifts, and the Choir shall sing:

The Choir:

Our God, our Lord has appeared unto us. Blessed is He who cometh in the Name of the Lord.

The Celebrant:

- 1 Save Thy people, O Lord, and bless Thine inheritance.
- 2 Protect and feed them, and honour them from now on and forever.

The Celebrant shall return to the Holy Table, the Curtain shall be drawn, and the Choir shall sing:

ԳՈՂԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Դպիրքն.—

1 Լցաք ի բարութեանց քոց, Տէր, ճաշակելով ըզ-
Մարմին քո եւ զԱրիւն:

2 Փառք ի բարձունս կերակրողիդ զմեզ:

3 Որ հանապազ կերակրես զմեզ, առաքեա 'ի մեզ
զհոգեւոր քո զօրհնութիւն:

4 Փառք ի բարձունս կերակրողիդ զմեզ:

Սարկաւագն.—

Եւ եւս խաղաղութեան, զՏէր աղաչեսցուք:

Դպիրքն.—

Տէ՛ր, ողորմեա՛:

Սարկաւագն.—

Եւ եւս հաւատով ընկալեալք յԱստուածային,
սուրբ, երկնային, անմահ, անարատ եւ անապա-
կան Խորհրդոյս, զՏեառնէ դոհացարուք:

Դպիրքն.—

1 Գոհանամք զՔէն, Տէր, որ կերակրեցեր զմեզ
յանմահական Սեղանոյ քոյ:

2 Բաշխելով զՄարմինդ եւ զԱրիւնդ 'ի փրկութիւն
աշխարհի եւ կեանք անձանց մերոց:

Սարկաւագն.—

Օրհնեա՛, Տէր:

Պատարագիչն.—

Որ օրհնես զայնոսիկ ոյք օրհնեն զՔեզ, Տէր եւ
Սուրբ առնես զյուսացեալս ի Քեզ:

Դպիրքն.—

Օրհնեալ է Աստուած:

THANKSGIVING

The Choir:

1 We have been filled, O Lord, with Thy good-
ness, tasting Thy Body and Thy Blood.

2 Glory in the highest unto Thee who hast fed us.

3 Those who always dost feed us, send down upon
us Thy spiritual blessing.

4 Glory in the highest unto Thee hast fed us.

The Deacon:

And again for peace let us beseech the Lord.

The Choir:

Lord, have mercy.

The Deacon:

And again ye who have, in faith, partaken of
the Divine, Holy, Heavenly, Immortal, Incor-
ruptible Mystery, give thanks unto the Lord.

The Choir:

1 We thank Thee, O Lord, who hast fed us at
Thy Immortal Table.

2 Distributing Thy Body and Thy Blood for the
salvation of the world, and for the life of our
souls.

The Deacon:

Bless, Lord.

The Celebrant:

O Lord, who blessest those who bless Thee, and
hallowest those who place their hope in Thee.

The Choir:

Blessed is God.

Պատարագիչն .—

Կեցո՛ղ զԺողովուրդս քո եւ օրհնեա՛լ զԺառանգու-
թիւնս քո , զլլրումն եկեղեցւոյ քո պահեա՛լ :

Դպիրքն .—

Ամէն :

Պատարագիչն .—

Սրբեա՛լ զՍոսա որք ողջունեցին սիրով զվայելչու-
թիւն Տան Քոյ , Դու զմեզ փառաւորեա՛լ Աստուա-
ծային զօրութեամբ քով եւ մի՛ թողուր զյուսաց-
եալս ի Քեզ :

Դպիրքն .—

Ամէն :

Պատարագիչն .—

Զխաղաղութիւն պարգեւեա՛լ ամենայն աշխարհի ,
եկեղեցեաց , Քահանայից , Թաղաւորաց Քրիս-
տոնէից եւ զինուորեալ մանկանց նոցա եւ ամե-
նայն ժողովրդեանս :

Դպիրքն .—

Ամէն :

Պատարագիչն .—

Զի ամենայն տուրք բարիք եւ ամենայն պարգեւք
կատարեալք ի վերուստ են իջեալք առ ՚ի Քէն , որ
ես Հայր Լուսոյ եւ Քեզ վայելէ փառք , իշխանու-
թիւն եւ պատիւ , այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից , Ամէն :

The Celebrant:

Save Thy people, O Lord, and bless Thine in-
heritance, and protect the fulness of Thy
Church.

The Choir:

Amen.

The Celebrant:

Make clean from all sins those who have in
love greeted the splendour of Thy House.

Glorify us with Thy Divine power, and forsake
not those who placed their hope in Thee.

The Choir:

Amen.

The Celebrant:

Grant peace to the whole world, to the Churches
to the Priests, to the Christian Kings and to
their soldiers, and to all Thy people.

The Choir:

Amen.

The Celebrant:

For all good things and all perfect bounty
descend from heaven, from Thee who art the
Father of Light, and to Thee becometh Glory,
Power and Honour, now and always, forever
and ever, Amen.

Դպիրքն.-

(Երգեսցեն երիցս) *Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ,
յայմհետէ մինչեւ յաւիտեան:*

Պատարագիչն.-

Կատարումն օրինաց եւ Մարգարէից, Դու ես Քրիստոս Աստուած մեր, որ լցեր զամենայն հայրակամ տնօրինութիւնս քո, լի'ց եւ զմեզ Հոգւովդ քով Սրբով:

(Այժմ կատարի պաշտօն հանգստեան:

Տես Մասն Երկրորդ):

Սարկաւագն.-

Օրթի':

Պատարագիչն.-

Խաղաղութի'ւն ամենեցուն:

Դպիրքն.-

Եւ ընդ հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն.-

Երկիրւղածութեամբ լուարուք:

Պատարագիչն.-

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ Յովհաննու (Գլ. Ա.-1-14):

Դպիրքն.-

Փառք Քեզ, Տէր Աստուած մեր:

Սարկաւագն.-

Պոսխումէ:

Դպիրքն.-

Ասէ Աստուած:

Եւ պատարագիչն ընթերցցի Աւետարանն Սրբոյ Յովհաննու.

The Choir:

Blessed be the Name of the Lord from now on to all eternity. (Repeated three times).

The Celebrant:

1 Thou art the fulfilment of the Law and of the Prophets, O Christ God, our Saviour, who hast discharged all the dispensation ordained by Thy Father.

2 Fill us also with Thy Holy Spirit.

Here the Requiem Service shall be offered. (See Part II.)

The Deacon:

Orthi.

The Celebrant:

Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Hearken ye, in fear.

The Celebrant:

The Holy Gospel of Jesus Christ, according to John.

The Choir:

Glory be to Thee, O Lord, our God.

The Deacon:

Proschume.

The Choir:

God doth speak.

The celebrant shall read the frist fourteen verses of the First Chapter of the Gospel according to St. John:

- Ի հօրէ լուսոյ,
 1 Ի սկզբանէ էր Բանն եւ Բանն էր առ Աստուած եւ
 Աստուած էր Բանն:
 2 Նա էր ի սկզբանէ առ Աստուած:
 3 Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ եւ առանց նորա եղեւ եւ
 ոչ ինչ որ ինչ եղեւ:
 4 Նովաւ կեանք էր եւ կեանքն էր Լոյս մարդկան:
 5 Եւ Լոյսն ի խաւարի անդ լուսաւորէ եւ խաւար
 նմա ոչ եղեւ հասու:
 6 Եղեւ այլ մի առաքեալ յԱստուծոյ, անուն նմա
 Յովհաննէս:
 7 Սա եկն ի վկայութիւն, զի վկայեցէ վասն Լու-
 սոյն, զի ամենեքին հաւատասցեն նովաւ:
 8 Ոչ էր նա Լոյսն, այլ զի վկայեցէ վասն Լուսոյն:
 9 Էր Լոյսն ճշմարիտ, որ լուսաւոր առնէ զամենայն
 մարդ, որ զալոց է յաշխարհ:
 10 Յաշխարհի էր եւ աշխարհ նովաւ եղեւ եւ աշխարհ
 զնա ոչ ծանեաւ:
 11 Յիւրսն եկն եւ իւրքն զնա ո'չ ընկալան:
 12 Իսկ որք ընկալանն զնա, ետ նոցա իշխանութիւն
 որդիս Աստուծոյ լինել որոց հաւատասցեն յանուն
 նորա:
 13 Ոյք ո'չ յարենէ եւ ո'չ ի կամաց մարմնոյ, եւ ո'չ ի
 կամաց առն, այլ յԱստուծոյ ծնան:
 14 Եւ Բանն մարմին եղեւ եւ բնակեաց ի մեզ եւ տե-
 սաք զփառս նորա զփառս իբրեւ զՄիածնի առ ի
 հօրէ, լի շնորհօք եւ ճշմարտութեամբ:

- From the Father of Light:
 1 In the beginning was the Word, and the Word
 was God.
 2 The same was in the beginning with God.
 3 All things were made by Him; and without
 Him was not anything made that was made.
 4 In Him was life; and the life was the Light of
 men.
 5 And the Light shineth in darkness, and the
 darkness comprehended it not.
 6 There was a man sent from God, whose name
 was John.
 7 The same came for a witness, to bear witness
 of the Light that all men through him might
 believe.
 8 He was not that Light, but was sent to bear
 witness of the Light.
 9 That was the true Light, which lighteth every
 man that cometh into the world.
 10 He was in the world, and the world was made
 by Him, and the world knew Him not.
 11 He came unto His own, and His own received
 Him not.
 12 But as many as received Him, to them gave
 He power to become the sons of God, even to
 them that believe in His name.
 13 Which were born, not of blood, nor of the will
 of the flesh, nor of the will of man, but of God.
 14 And the Word was made flesh, and dwelt among
 us, and we beheld His glory, the glory as of the
 Only-Begotten of the Father, full of grace and
 truth.

Դպիրքն. —

Փառք Քեզ Տէր Աստուած մեր :

Սարկաւագն. —

1 Սուրբ Խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր զի սովաւ փըրկեսցէ զմեզ ի մեղաց եւ կեցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ :

2 Ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո՛ւ եւ ողորմեա՛ւ :

Պատարագիչն. —

1 Պաշտօնիչ եւ յոյս հաւատացելոց, Քրիստոս Աստուած մեր, պահեա՛ւ, պաշտօնեա՛ւ զհաւատացեալ ժողովուրդս քո ընդ հովանեաւ Սուրբ եւ պատուական Խաչիդ քո ի խաղաղութեան :

2 Փրկեա՛ւ, աղատեա՛ւ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամեաց :

3 Արժանաւորեա զոհութեամբ փառաւորել զՔեզ ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

Սարկաւագն. —

1 Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ,
Յամենայն ժամ օրհնութիւն նորա ի բերան իմ :

Պատարագիչն. —

1 Օրհնեալք եղերուք ի շնորհաց Սուրբ Հոգւոյն, երթալք խաղաղութեամբ :

2 Եւ Տէր Յիսուս Քրիստոս եղիցի ընդ ձեզ եւ ընդ ամենեւեանդ, Ամէն :

(ՎԵՐՋ ՊԱՏԱՐԱԳԻ)

The Choir:

Glory to Thee, O Lord our God.

The Deacon:

1 Let us beseech the Lord by the Holy Cross that He through it, deliver us from our sins, and save us through the grace of His mercy.

2 Almighty Lord, our God, save us and have mercy (on us).

The Celebrant:

1 O Christ our God, guardian and hope of the faithful, keep and preserve in peace Thy faithful people under the protection of Thy Holy and venerable Cross.

2 And save (us) from our enemies known and unknown (visible and invisible).

3 And make us worthy to laud and glorify Thee with joy with the Father, and the Holy Ghost, now and always, forever and ever, Amen.

The Deacon:

1 I will bless the Lord at all times.

2 His praise shall always be in my mouth.

The Celebrant:

1 Be ye blessed by the grace of the Holy Ghost.

2 Go in peace, and the Lord be with ye all, Amen.

THE END OF THE DIVINE LITURGY

Մ Ա Ս Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

PART TWO

ՓԱՌՔ Ի ԲԱՐՁՈՒՆՍ

Երգ փառաբանութեան ի դէմս երբեակ անձանց՝
Արքայ երրորդութեան

- 1 Փառք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղա-
ղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն:
- 2 Եւ օրհնութիւն Քեզ՝ ի բարձունս.
- 3 Օրհնեալ ես, Տէր Աստուած մեր,
- 4 Օրհնեմք զՔեզ եւ զովեմք զՔեզ,
- 5 Խոստովանիմք, Տէր, զՔեզ
- 6 Եւ երկիրպագանեմք Քեզ.
- 7 Փառաւորեմք զՔեզ,
- 8 Գոհանամք, Տէր, զՔէն՝ վասն մեծի փառաց Քոյ.
- 9 Տէր Թաղաւոր, Սուրբդ երկնային, Աստուած եւ
Հայր Ամենակալ
- 10 Տէր եւ Որդի Հօր, Միածին Յիսուս Քրիստոս եւ
Սուրբ Որդի.
- 11 Տէր Աստուած, Գառն Աստուծոյ եւ Որդի Հօր,
որ առեր զմերս՝ ի Կուսէն
- 12 Ողորմեցար, բարձեր զմեզս աշխարհի եւ արդ
ընկալ զաղաչանս մեր.
- 13 Սուրբդ, որ նստիս ընդ աջմէ Հօր, ողորմեաց
մեզ.
- 14 Զի Դու միայն Սուրբ, Դու միայն բարձրեալ ես
- 15 Դու միայն, Տէր մեր, Յիսուս Քրիստոս,
- 16 Տէր եւ Հօգիդ Սուրբ, որ ի փառս Աստուած ընդ
Հօր, Ամէն:

GLORIA IN EXCELSIS

*A glad and joyous hymn of praise to each of
the Three Divine Persons of the
Holy Trinity.*

- 1 Glory to God in the highest, and on earth peace
to men of good will.
- 2 And blessing to Thee in the highest.
- 3 Blessed art Thou, O Lord our God.
- 4 We bless Thee and we praise Thee.
- 5 We confess to Thee
- 6 And we adore Thee
- 7 We glorify Thee.
- 8 We give Thee thanks for Thy great glory,
- 9 Lord King, heavenly Saint, God and Father
Almighty.
- 10 Lord and Son of the Father, the Only-Begotten
Jesus Christ, and Holy Son.
- 11 Lord God, Lamb of God and Son of the Father
who taketh our nature from the Virgin,
- 12 Taketh away the sins of the world, and now
receive our supplications.
- 13 Thou, Holy who sittest at the right hand of the
Father, have mercy on us.
- 14 For Thou alone art Holy, Thou alone art most
high.
- 15 Thou alone our Lord, Jesus Christ.
- 16 Lord and Holy Ghost in the glory of God the
Father, Amen.

- 17 Եւ յամենայն ժամ օրհնեմք զՔեզ, Տէր, եւ դո-
վեմք զԱնուն Սուրբ Քո յաւիտեան եւ յաւիտեանս
յաւիտենից։
- 18 Արժանի արա՛, Տէր, զօրս զայս խաղաղութեամբ
եւ առանց մեղաց պահեա՛ զմեզ։
- 19 Օրհնեալ ես, Տէր Աստուած հարցն մերոց, դով-
եալ եւ փառաւորեալ է Անուն Սուրբ Քո յաւիտեա-
նքս, Ամէն։
- 20 Օրհնեալ Տէր, ուսո՛ ինձ զարգարութիւնս Քո։
- 21 Օրհնեալ Տէր, ուսո՛ ինձ զարգարութիւնս Քո։
- 22 Օրհնեալ Տէր, ուսո՛ ինձ զարգարութիւնս Քո։
- 23 Տէ՛ր, ապաւէն եղեր մեր աղղէ յազգ։
- 24 Ես աղաչեմ, Տէր, ողորմեա՛ ինձ եւ բժշկեա՛ զան-
ձըն իմ,
- 25 Ես մեղայ Քեզ։
- 26 Յոյց մեզ, Տէր, զողորմութիւնս Քո եւ զփրկու-
թիւնս Քո տուր մեզ։
- 27 Տէր, ողորմութիւն Քո, յաւիտեան։
- 28 Զղործս ձեռաց Քոց մի՛ անտես առներ, Տէր իմ
- 29 ԶՔեզ ապաւէն ինձ արարի, ուսո՛ ինձ առնել ըզ-
կամքս Քո զի Դու ես Աստուած իմ։
- 30 Ի Քէն է, Տէր, աղբիւր կենդանութեան եւ լուսով
երեսաց Քոց տեսնեմք զլոյս։
- 31 Ծաղեա՛ զողորմութիւնս Քո ոյք ճանաչեն զՔեզ,
Տէր։

- 17 And we bless Thee at all times, O Lord, and we
praise Thy Name forever and ever.
- 18 O Lord, make us worthy of this day, and pre-
serve us in peace, and without sins.
- 19 Blessed art Thou, O Lord God of our fathers,
and praised and glorified is Thy Holy Name
forever, Amen.
- 20 Blessed Lord, teach me Thy justice.
- 21 Blessed Lord, teach me Thy justice.
- 22 Blessed Lord, teach me Thy justice.
- 23 O Lord, Thou hast been our refuge from gen-
eration to generation.
- 24 O Lord, I beseech Thee, have mercy upon me,
and cure me.
- 25 I have sinned against Thee.
- 26 O, show us Thy mercy, O Lord, and grant us
Thy salvation.
- 27 O Lord, Thy mercy is everlasting.
- 28 O Lord, forsake not the works of Thine own
hands.
- 29 I made Thee my refuge, teach me to do Thy
will, because Thou art my God.
- 30 For, with Thee is the fountain of life, and in
the light of Thy countenance shall we see the
light.
- 31 O Lord, continue forth Thy lovingkindness unto
them that know Thee.

ՊԱՇՏՈՆ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ

Սարկաւագն.-

Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք:

Ընկա'լ, կեցո' եւ ողորմեա' :

Պատարագիչն.-

1 Օրհնութիւն եւ փառք Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն
Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից,
Ամէն:

Դպիրքն.-

1 Որ յանէից ստեղծող գոյից արարչակից Հօր Բանդ
Աստուած, թողութիւն շնորհեա' ննջեցելոց քոց
ծառայից, յորժամ դաս դատել, զոր անարատ
ձեռօք ստեղծեր.

2 Որ ի Հօրէ առաքեցար եւ մարմնացար ի Սուրբ
Կուսէն, թողութիւն շնորհեա' ննջեցելոց քոց ծա-
ռայից, յորժամ դաս դատել, զոր անարատ ձեռօք
ստեղծեր.

Սարկաւագն.-

Ալելուիա, Ալելուիա:

REQUIEM SERVICE

or Service for the Repose of the Souls
of all the Faithful Departed

The Deacon:

Let us again beseech the Lord for peace.

Accept, save and have mercy.

The Celebrant:

Blessing and glory to the Father and to the Son
and to the Holy Ghost, now and always, forever
and ever, Amen.

The Choir:

1 O Thou God the Word, who art, together with
the Father, the Creator of beings out of
nothingness, grant forgiveness to Thy servants
who are asleep, when Thou comest to judge
those whom Thou didst create with Thine un-
spotted hands.

2 O Thou who wast sent by the Father, and wast
incarnate of the Holy Virgin, grant forgiveness
to Thy servants who are asleep, when Thou
comest to judge those whom Thou didst create
with Thine unspotted hands.

The Deacon:

Alleluia, Alleluia.

ՍԱՂՄՈՍ 129: 1-2

Սարկաւագն.-

1 Ի խորոց կարգացի առ Քեզ, Տէր, Տէր լո՛ւր ձայ-
նի իմում:

Դպիր Երկրորդ.-

2 Եղիցին ականջք քո ի լսել զձայն աղօթից իմոց:

ԿԱՄ՝ ՍԱՂՄՈՍ 118: 169-170

Սարկաւագն.-

169 Մերձեսցին խնդրուածք իմ առաջի քո, Տէր, ըստ
բանի քում իմաստուն արա զիս:

170 Մոցեն աղօթք իմ առաջի քո, Տէր եւ Բանիւ քով
փրկեա՛ զիս:

ԿԱՄ՝ ՍԱՂՄՈՍ 142:1

Սարկաւագն.-

Տէր, լո՛ւր աղօթից իմոց, ունկն զիր խնդրուա-
ծաց իմոց ճշմարտութեամբ քով, լուր ինձ ար-
դարութեամբ քով:

ԿԱՄ՝ ՍԱՂՄՈՍ 29:1

Սարկաւագն.-

Բարձր առնեմ զՔեզ, Տէր, զի ընկալար զիս, եւ ոչ
ուրախ արարեր զԹշնամին իմ յիս:

Դպիր Բն.-

Ալեւուիա, Օրթի՛:

Պատարագիչն.-

Խաղաղութի՛ւն ամենեցուն:

Դպիր Բն.-

Եւ ընդ Հոգւոյդ քում:

Սարկաւագն.-

Երկիւղածութեամբ լուարուք:

Psalm 129:1-2

First Chorister:

1 Out of the depths have I cried unto Thee, O
Lord. Lord, hear my voice.

Second Chorister:

2 Let Thine ears be attentive to the voice of my
supplications.

or Psalm 118:169-170

First Chorister:

169 Let my cry come before Thee, O Lord; give
me understanding according to Thy word.

Second Chorister:

170 Let my supplication come before Thee; deliver
me according to Thy word.

or Psalm 142:1

First Chorister:

Hear my prayer, O Lord, give ear to my sup-
plications; in Thy faithfulness answer me, and
in Thy righteousness.

or Psalm 29:1

First Chorister:

I will extol Thee, O Lord; for Thou hast lifted
me up, and hast not made my foes to rejoice
over me.

The Deacon:

Alleluia, Orthi.

The Celebrant:

Peace be to all.

The Choir:

And with Thy Spirit.

The Deacon:

Let us hearken ye in fear.

Պատարագիչն .—

Սրբոյ Աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ
Մատթէոսի (կամ Մարկոսի, Ղուկասու, Յով-
հաննու) :

Դպիրքն .—

Փառք Բեղ, Տէր Աստուած մեր :

Սարկաւագն .—

Պոստիւմէ :

Դպիրքն .—

Ասէ Աստուած :

Եւ պատարագիչն ընթերցցի զԱւետարանն
Սուրբ ըստ պատշանի աւուրն :

ՄԱՏԹԷՈՍԻ 11 : 25-30

Պատարագիչն .—

Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս :

25 Յայնմ ժամանակի պատասխանի ետ Յիսուս եւ
ասէ .

Գոհանամ զԲէն, Հայր, Տէր երկնի եւ երկրի, զի
ծածկեցեր զայս յիմաստնոց եւ ի զիտնոց եւ յայտ-
նեցեր տղայոց :

26 Այո, Հայր, զի այսպէս հաճոյ եղեւ առաջի քո .

27 Ամենայն ինչ տուաւ ինձ ի Հօրէ իմմէ եւ ոչ ոք
ճանաչէ զՈրդի եթէ ոչ Հայր, եւ ոչ զՀայր ոք ճա-
նաչէ եթէ ոչ Որդի եւ ում Որդին կամիցի յայտնել :

28 Եկայք առ իս, ամենայն վաստակեալք եւ բեռնա-
ւորք եւ ես հանգուցից զձեզ :

29 Առէք զլուծ իմ ձեզ եւ ուսարուք յինէն զի հեղ
եմ եւ խոնարհ սրտիւ եւ գտջիք հանդիստ անձանց
ձերոց :

The Celebrant:

The Holy Gospel of Jesus Christ, according to
Matthew (or Mark, John, Luke).

The Choir:

Glory to Thee, O Lord our God.

The Deacon:

Proschume.

The Choir:

Sayeth the Lord.

*And the Celebrant shall read the Holy Gospel
proper of the day.*

Matthew 11:25-30

The Celebrant:

Our Lord Jesus Christ.

25 At that time Jesus answered and said, I thank
Thee, O Father, Lord of heaven and earth, be-
cause Thou hast hid these things from the wise
and prudent and hast revealed them to little
ones.

26 Yea, Father, for so hath it seemed good in Thy
sight.

27 All things are delivered to me by my Father,
and no one knoweth the Son, but the Father:
neither doth any one know the Father, but the
Son, and he to whom it shall please the Son to
reveal him.

28 Come to me, all you that labour, and are bur-
dened, and I will refresh you.

29 Take my yoke upon you, and learn of me, be-
cause I am meek, and humble of heart, and you
shall find rest to your souls.

30 Զի լուծ իմ քաղցր է եւ բեռն իմ փոքրոգի:

ՅՈՒՀԱՆՆՈՒ 12: 24-26

Պատարագիչն.-

- 24 Ամէն Ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ հատն ցորենոյ անկեալ յերկիր մեռանիցի, ինքն միայն կայ, ապա եթէ մեռանիցի, բազում արդիւնս առնէ:
- 25 Որ սիրէ զանձն իւր, արձակէ զնա եւ որ ատեայ զանձն իւր, յաշխարհիս յայսմիկ ի կեանսն յաւիտեանականս պահեսցէ զնա:
- 26 Եթէ ոք զիս պաշտիցէ, զկնի իմ եկեսցէ, եւ ուր եսն եմ, անդ եւ պաշտօնեայն իմ եղիցի: Եթէ ոք զիս պաշտիցէ, պատուեսցէ զնա Հայրն իմ:

ՂՈՒԿԱՍՈՒ 12: 32-40

Պատարագիչն.-

- 32 Մի՛ երկնչիր, հօտ փոքրիկ զի հաճեցաւ Հայր ձեր տալ ձեզ զարքայութիւն:
- 33 Վաճառեցէք զինչս ձեր եւ տուք ողորմութիւն եւ արարէք ձեզ քսակս առանց հնանալոյ, զանձ անպակաս յերկինս, ուր ոչ գող մերձենայ եւ ոչ ցեց ապականէ:
- 34 Զի ուր զանձն ձեր է, անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին:
- 35 Եղիցին դօտիք ձեր պնդեալ ընդ մէջս եւ ճրագունք լուցեալք:
- 36 Եւ դուք նմանողք մարդկան, որ ակն ունիցին Տեսուն իւրեանց թէ երբ դառնայցէ ի հարսանեաց, զի յորժամ դայցէ եւ բախիցէ վազվազակի բանայցեն նմա:

30 For my yoke is sweet and my burden light.

or John 12:24-26

The Celebrant:

- 24 Amen, Amen I say to you, unless the grain of wheat falling into the ground die, it abideth alone. But if it die it bringeth forth much fruit.
- 25 He that loveth his life shall lose it, and he that hateth his life in this world, keepeth it unto life eternal.
- 26 If any man serve me, let him follow me; and where I am, there shall also my servant be; if any man serve me, him will my Father honour.

or Luke 12:32-40

The Celebrant:

- 32 Fear not, little flock, for it hath pleased your Father to give you a kingdom.
- 33 Sell what you possess and give alms; make to yourselves bags which grow not old, a treasure in heaven which faileth not; where no thief approacheth, nor moth corrupteth.
- 34 For where your treasure is, there will your heart be also.
- 35 Let your loins be girt, and lamps burning.
- 36 And you yourselves like to men who wait for their lord when he shall return from the wedding; that when he cometh and knocketh, they may open to him immediately.

- 37 Երանի իցէ ծառայիցն այնոցիկ զորս եկեալ Տէրն
դացէ արթունս. Ամէն, ասեմ ձեզ, զի զօտի ընդ
մէջ ածցէ եւ բազմեցուցէ զնոսս եւ անցեալ
պաշտիցէ զնոսս :
- 38 Եւ եթէ յերկրորդ կամ յերրորդ պահու եկեսցէ եւ
դացէ այնպէս, Երանելի են ծառայքն այնոցիկ :
- 39 Բայց զայն դիտասցիք, եթէ գիտէր տանուտէրն
յորում ժամու զող դայ, չտայր թոյլ ական հա-
տանել ի տան իւրում :
- 40 Եւ զուր եղբրուք պատրաստք, զի յորում ժամու
ոչ կարծիցէք, զայ Որդի Մարդոյ :

Դպիրքն .--

- 1 Քահանայք եւ ժողովուրդք հայցեմք ի Քէն, Տէ'ր
բարեզուք .
- 2 Ընդ ննջեցեալսն հաւատով, ընկա'լ զմեզ նովին
յուսով .
- 3 Յերուսաղէմ քաղաք վերին, յորում արդարեն
ժողովին ,
- 4 Փառս վերերդէլ միշտ ընդ նոսին, Երրորդութեա-
նըդ երբեակ անձին :
- 1 Ի վերինն Երուսաղէմ, ի բնակարանս հրէշտա-
կաց ,
- 2 Ուր Ենովք եւ Եղիաս կան ծերացեալ աղանա-
կերպ ,
- 3 Ի դրախտին Եդեմական պայծառացեալ արժա-
նապէս ,
- 4 Ողորմած Տէր , ողորմեա' հոգւոցն մեր ննջեցելոց :

- 37 Blessed are those servants whom the Lord
when he cometh shall find watching. Amen
I say to you, that he will gird himself and make
them to sit down to meat, and passing will
minister unto them.
- 38 And if he shall come in the second watch, or
come in the third watch, and find them so,
blessed are those servants.
- 39 But this know ye, that if the householder did
know at what hour the thief would come, he
would surely watch, and would not suffer his
house to be broken open.
- 40 Be ye then also ready; for at what hour you
think not, the Son of Man will come.

The Choir:

- 1 We, priests and people, do beseech Thee, O
merciful Lord,
- 2 With those who are asleep in faith, to receive
us who have the same hope,
- 3 Into the heavenly City of Jerusalem whereat
the just are assembled,
- 4 So that we may always extol, with them, the
Three Persons of the Trinity.
- 1 In heavenly Jerusalem, in the abode of the
angels.
- 2 Where Enoch and Elijah grow old in dove-like
innocence.
- 3 Worthily resplendent in the paradise of Eden.
- 4 Merciful Lord, have mercy on the souls of our
departed.

Պատարագիչն .-

1 Հոգւոցն հանգուցելոց , Քրիստոս Աստուած , արա
հանգիստ եւ ողորմութիւն :

2 Եւ մեզ մեղաւորացս շնորհեա՛ զթողութիւն յան-
ցանաց :

Սարկաւագն .-

1 Եւ եւս խաղաղութեան զՏէր աղաչեսցուք .

2 Վասն հանգուցեալ հոգւոցն աղաչեսցուք զՓրկիչն
մեր Քրիստոս .

3 Զի զնոսս ընդ արդարսն դասեսցէ եւ զմեզ կե-
ցուցէ շնորհիւ ողորմութեան իւրոյ .

4 Ամենակալ Տէր Աստուած մեր , կեցո՛ւ եւ ողոր-
մեա՛ :

Պատարագիչն .-

1 Կեցո՛ւ , Տէր եւ ողորմեա՛ :

2 Տէր , ողորմեա՛ , Տէր , ողորմեա՛ :

3 Քրիստոս , Որդի Աստուծոյ , անոխակալ եւ բա-
րեգութ , գթա՛ քո արարչական սիրովդ ի հոգիս
հանգուցեալ ծառայից Քոց .

4 Մանաւանդ ի հոգիս (անուն կամ անունի) ծա-
ռայի Քո (ծառայից Քոց) :

5 Յիշեա՛ յաւուր մեծի Գալստեան Արքայութեան
Քո .

6 Արա՛ արժանի ողորմութեան , քաւութեան եւ թո-
ղութեան մեղաց .

7 Դասաւորեալ պայծառացո՛ւ ընդ սուրբս Քո յա-
ջկողմեան դասուն :

8 Զի Դու ես Տէր եւ Արարիչ ամենեցուն , դատաւոր
կենդանեաց եւ մեռելոց :

The Celebrant:

1 To the souls of them that are asleep, O Christ
God, grant (eternal) rest and mercy.

2 And unto us, sinners, grant remission of (our)
transgressions.

The Deacon:

1 Let us again beseech the Lord for peace.

2 For the souls of them that are asleep, let us
beseech Christ, our Saviour.

3 That He may count them in the ranks of the
Just, and save us by the grace of His mercy.

4 Almighty Lord, our God, save us, and have
mercy (upon us).

The Celebrant:

1 Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord,
have mercy.

2 Be mindful, O Lord, and have mercy.

3 O Christ, Son of God, forgiving and merciful,
have, through Thy love, as our Creator, mercy
upon the souls of Thy servants that are at rest.

4 Especially upon the soul(s) of Thy servant(s)
(N or NN).

5 Be mindful (of them) on the great day of the
coming of Thy Kingdom.

6 Make them meet to mercy, and to the remission
and expiation of (their) sins.

7 Glorify them, and place them amongst Thy
Saints, at Thy right hand.

8 For Thou art Lord and Creator of all, judge of
the quick and of the dead.

- 9 Եւ Քեզ վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն.
10 Օրհնեալ Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, Ամէն:

ԱՂՕԹՔ ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ (Մատթէոս 6:9-13)

Դպիւրքն

- 9 Հայր մեր որ յերկինս ես, Սուրբ եղիցի անուն Քո,
10 Եկեացէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո, որ-
պէս յերկինս եւ յերկրի,
11 Զհայ մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր,
12 Եւ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք
մերոց պարտապանաց.
13 Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա՛
ղմեզ ի չարէ,
Զի Քո է Արքայութիւն եւ Զօրութիւն եւ Փառք
յաւիտեանս, Ամէն:

Սարկաւագն.-

- 1 Սուրբ Խաչիւս աղաչեսցուք զՏէր, զի սովաւ փրկ-
կեսցէ զմեզ ի մեղաց եւ կեցուցէ շնորհիւ ողոր-
մութեան իւրոյ:
2 Ամենակալ Տէր Աստուած մեր, կեցո՛ եւ ողոր-
մեա՛:

Պատարագիչն.-

- 1 Պահպանեա՛ զմեզ Քրիստոս, Աստուած մեր, ընդ
հովանեաւ Սուրբ եւ պատուական Խաչիդ քոյ ի
խաղաղութեան:
2 Փրկեա՛ յերեւելի եւ յաներեւոյթ թշնամոյն,

- 9 And to Thee is befitting glory, dominion and
honour, forever and ever, Amen.
10 Blessed be our Lord Jesus Christ, Amen.

THE LORD'S PRAYER

(St. Matthew 6:9-13)

The Choir:

- 9 Our Father, which art in heaven, Hallowed be
Thy Name.
10 Thy Kingdom come. Thy will be done in earth
as it is in heaven.
11 Give us this day our daily bread, and forgive
us our trespasses, as we forgive those who
trespass against us.
12 And lead us not into temptation, but deliver us
from evil.
13 For Thine is the Kingdom, and the power and
the glory, forever, Amen.

The Deacon:

- 1 Let us beseech the Lord by the Holy Cross that
He, through it, deliver us from our sins, and
save us through the grace of His mercy.
2 Almighty Lord, our God, save us, and have
mercy (upon us).

The Celebrant:

- 1 Protect us in peace, O Christ our God under the
shadow of Thy Holy and Venerable Cross.
2 Save (us) from (our) enemies, known and un-
known.

3 Արժանաւորեա՛ւ դռհութեամբ փառաւորել զՔեզ
ընդ Հօր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ
յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն :

Սաղմոս 33-2

Սարկաւագն.-

Օրհնեցից զՏէր յամենայն ժամ, յամենայն ժամ
օրհնութիւն նորա ի բերան իմ :

Պատարագիչն.-

1 Օրհնեալք եղբրուք ի շնորհաց Սուրբ Հոգւոյն :

2 Երթայք խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ամե-
նեսեանդ, Ամէն :

Վ Ե Ր Զ

3 And make us worthy to glorify Thee with glad-
ness with the Father, and the Holy Ghost, now
and always, forever and ever, Amen.

The Deacon:

(Ps. 33:2) I will bless the Lord at all times,
His praise shall be always in my mouth.

The Celebrant:

1 Be ye blessed by the grace of the Holy Ghost.

2 Go in peace, and the Lord be with ye all, Amen.

THE END OF THE REQUIEM SERVICE

ՀԱՒԱՏՈՎ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ

Արարեալ Տեանն
ՆԵՐՍԷՍԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻՈՅՆ
Կաթողիկոսին Հայոց

- 1 ՀԱՒԱՏՈՎ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՄ եւ երկիր պաղանեմ Քեզ, Հայր եւ Որդի եւ Սուրբ Հոգի, անեղ եւ անմահ Բնութիւն, Արարիչ Հրեշտակաց եւ մարդկան եւ ամենայն եղելոց: Ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:
- 2 Հաւատով խոստովանիմ եւ երկիր պաղանեմ Քեզ, անբաժանելի Լոյս, միասնական Սուրբ Երրորդութիւն եւ մի Աստուածութիւն, Արարիչ Լուսոյ եւ Հալածիչ խաւարի, Հալածեա՛ ի Հոգւոյ իմմէ՛ զխաւար մեղաց եւ անգիտութեան եւ լուսաւորեա՛ զմիտս իմ ի ժամուս յայսմիկ ազօթել Քեզ ի Հաճոյս եւ ընդունել ի Քէն զխնդրուածս իմ:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:
- 3 Հայր երկնաւոր, Աստուած ճշմարիտ, որ առաքեցեր զՈրդիդ Քո սիրելի ի խնդիր մոլորեալ ոչխարին, մեղայ յերկինս եւ առաջի Քո: Ընկա՛լ զիս որպէս զԱնառակ Որդին եւ զդէցո՛ ինձ զպատմու՝ ճանն զառաջին, զոր մերկացայ մեղօք:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:

“IN FAITH I CONFESS”

*Confession of Sins and a Prayer for Contrition and Pardon,
by St. Nerses Shnorhali*

- 1 **In faith I confess** and bow down to Thee, O Father and Son and Holy Ghost, uncreated and immortal Nature, Creator of angels, of men and of all things.
Have mercy upon Thy creatures and upon me, great sinner that I am.
- 2 **In faith I confess** and bow down to Thee, O Light indivisible, consubstantial Holy Trinity, and one Godhead, Creator of light and dispeller of darkness. Lift from my soul the darkness of sin and ignorance, and illuminate my mind at this hour, so that I may pray to Thee according to Thy pleasure, and receive from Thee the answer to my prayers.
Have mercy upon Thy creatures and upon me, great sinner that I am.
- 3 **Heavenly Father, True God**, who didst send Thy beloved Son in search of the sheep that had gone astray, I have sinned against heaven and before Thee. Receive me as the Prodigal Son, and clothe me with the original raiment of which I was divested by sin.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

4 Որդի Աստուծոյ, Աստուած նշմարիտ, որ խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ եւ առեր մարմին ի Սրբոյ Կուսէն Մարիամայ: Վասն մերոյ փրկութեան խաչեցար, թաղեցար եւ յարեար ի մեռելոց եւ համբարձար փառօք առ Հայր: Մեղայ յերկինս եւ առաջի Քո, յիշեա՛ զիս որպէս զաւագակն յորժամ դաս Արքայութեամբ Քով:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:

5 Հոգի Աստուծոյ, Աստուած նշմարիտ, որ իջեր ի Յորդանան եւ ի Վերնատունն եւ լուսաւորեցեր զիս մկրտութեամբ Սուրբ Աւագանին, մեղայ յերկինս եւ առաջի Քո, մաքրեա՛ զիս վերստին Աստուածային հրով Քով, որպէս հրեղէն լեզուօք Սուրբ զԱռաքեալսն:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:

6 Անեղ Բնութիւն, մեղայ Քեզ մտօք իմովք, հոգւով եւ մարմնով իմով, մի՛ յիշեր զմեզս իմ զառաջինս վասն Անուանդ Քում Սրբոյ:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:

7 Տեսող ամենայնի, մեղայ Քեզ խորհրդով, բանիւ եւ գործով, ջնջեա՛ զձեռագիր յանցանաց իմոց եւ գրեա՛ զանուն իմ ի դպրութեան կենաց:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամեղիս:

4 **Son of God, True God**, who didst descend from the bosom of the Father, and didst take flesh of the Holy Virgin Mary for our salvation, who wast crucified, buried and didst arise from the dead, and didst ascend with glory to the Father, I have sinned against Heaven and before Thee. Remember me as the Thief when Thou comest in Thy Kingdom.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

5 **Spirit of God, True God**, who didst descend into the Jordan and the Upper Room, and didst enlighten me through the baptism of the Holy Font, I have sinned against Heaven and before Thee. Purify me again with Thy Divine fire as Thou didst purify the Holy Apostles with fiery tongues.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

6 **Uncreated Nature**, I have sinned against Thee in thought, and with my soul and body, remember not my original sins for the sake of Thy Holy Name..

Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

7 **Thou, who seest all**, I have sinned against Thee in thought, in word and in deed, erase the record of my transgressions, and write my name in the Book of Life.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

8 Քննող գաղտնաց, մեղայ Քեզ կամաւ եւ ակամայ,
զխտութեամբ եւ անզխտութեամբ, թողութիւն
չնորհեա՛ մեղաւորիս: Զի ի ծննդենէ՛ Սուրբ Ա-
ւաղանին մինչեւ ցայսօր մեղուցեալ եմ առաջէ՛
Աստուածութեանդ Քո, զզայարանօք իմովք եւ
ամենայն անդամօք մարմնոյս:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամե-
ղիս:

9 Ամենախնամ Տէ՛ր, գի՛ր սրահապան աչաց իմոց
զերկիւղ Քո Սուրբ՝ ո՛չ եւս հայիլ յայրատ: Եւ
ականջաց իմոց՝ ո՛չ ախորժել լսել զբանս չարու-
թեան: Եւ բերանոյ իմոյ՝ ո՛չ խօսել զստութիւն:
Եւ սրտի իմոյ՝ ո՛չ խորհել զչարութիւն: Եւ ձեռաց
իմոց՝ ո՛չ գործել զանիրաւութիւն: Եւ ոտից ի-
մոց՝ ո՛չ գնալ ի ճանապարհս անօրէնութեան: Այլ
սւղղեա՛ զչարժումն սոցա լինել, միշտ, ըստ
սլաւութեանց Քոց յամենայնի:

Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամե-
ղիս:

10 Հուր կենդանի, Քրիստոս, զհուր սիրոյ Քո, զսր
արկեր յերկիր, բորբոքեա՛ յանձն իմ, զի այրեա-
ցէ զազա հոգւոյ իմոյ, եւ սրբեցէ զխիղճ մտաջ
իմոց, եւ մաքրեցէ զմեղս մարմնոյ իմոյ, եւ վա-
ռեցէ զլոյս զխտութեան Քո, ի սրտի իմում:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամե-
ղիս:

8 **Searcher of secrets**, I have sinned against Thee
willingly and unwillingly, knowingly and un-
knowingly, grant forgiveness unto me who am
a great sinner. For, from the time of my birth
at the Holy Font until this day I have sinned
before Thy Godhead with my senses and with
all the members of my body.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.

9 **Merciful Lord**, place Thy holy fear before my
eyes as a shield, that they may no longer gaze
with lust; before my ears, that they may not
enjoy hearing words of evil; before my mouth,
that it may utter no falsehood; before my
heart, that it may think of no evil; before my
hands that they may do no injustice; before
my feet, that they may not walk on the path
of iniquity. But so direct their movements that
they may, at all times, be according to Thy
Commandments.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.

10 **O Christ, Fire Everlasting**, inflame my soul
with the fire of Thy love, which Thou didst
send forth upon the earth, that it may consume
the impurities of my soul, cleanse my con-
science, purge the sins of my body and kindle
in my heart the Light of Thy Knowledge.

Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.

- 11 Իմաստութիւն Հօր, Յիսուս, տո՛ւր ինձ իմաստութիւն զբարիս խորհել եւ խօսել եւ զործել առաջի Քո, յամենայն ժամ: Ի չար խորհրդոց, ի բանից եւ ի գործոց փրկեա՛ զիս:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 12 Կամեցող բարեաց, Տէր կամարար, մի՛ թողուր զիս ի կամս անձին իմոյ գնալ, այլ առաջնորդեա՛ ինձ լինել միշտ ըստ կամաց Քոց բարեսիրաց:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 13 Արքայ երկնաւոր, տո՛ւր ինձ զԱրքայութիւն Քո, զոր խոստացար սիրելեաց Քոց, եւ զօրացո՛ւ ըզսիրտ իմ ատել զմեղս եւ սիրել զՔեզ միայն եւ առնել զկամս Քո:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 14 Խնամող արարածոց, պահեա՛ նշանաւ Խաչի Քո զհոգի եւ զմարմին իմ՝ ի պատրանաց մեղաց, ի փորձութեանց դիւաց եւ ի մարդոց անխնայաց եւ յամենայն վտանգից հոգւոյ եւ մարմնոյ:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 15 Պահապան ամենայնի, Քրիստոս, աջ Քո հովանի լիցի ի վերայ իմ, ի տուէ եւ ի գիշերի, ի նստել ի տան, ի գնալ ի ճանապարհ, ի ննջել եւ ի յառնել, զի մի՛ երբեք սասանեցայց:
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:

- 11 **O Jesus, Wisdom of the Father**, grant me wisdom, that I may, at all times, think, speak and do before Thee that which is good in Thy sight. And save me from evil thoughts, words and deeds.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 12 **O Lord, who willest** that which is good, and who art the dispenser of the will, let me not pursue my own inclinations, but guide me so that I may, at all times, live according to Thy good will.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 13 **Heavenly King**, grant me Thy Kingdom which Thou didst promise to Thy beloved. And strengthen my heart to hate sin, and love Thee only and do Thy will.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 14 **Protector of all creatures**, by the sign of Thy Cross keep my soul and body from the allurements of sin, from the temptations of the devil, from the unjust men, and from all perils of soul and body.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 15 **O Christ, Guardian of all creatures**, let Thy Right Hand be a shadow over me by day and by night, tarrying at home and travelling, sleeping and rising, that I may never fail. Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

- 16 Աստուած իմ, որ բանաս զձեռն Քո եւ ընու զամենայն արարածս ողորմութեամբ Քով, Քեզ յանձն առնեմ զանձն իմ, Դո՛ւ Հոգա՛ եւ պատրաստեա՛ զպէտս Հոգւոյ եւ մարմնոյ իմոյ, յայսմհետէ մինչեւ յաւիտեան:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 17 Դարձուցիչ մոլորեցող, դարձո՛ զիս ի չար սովորութեանց իմոց ի բարի սովորութիւն, եւ բեւեռեա՛ ի Հոգի իմ զսոսկալի օր մահուն եւ զերկիւղ գեհենոյն եւ զսէր արքայութեանն, զի զղջացայց ի մեղաց եւ զորձեցից զարդարութիւն:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 18 Աղբիւր անմահութեան, աղբերացո՛ ի սրտէ իմմէ զարտասուս ապաշխարութեան որպէս պողոնկին, զի լուացից զմեզս անձին իմոյ յառաջ քան զելանելն իմ՝ յաշխարհէս:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:
- 19 Պարգեւիչ ողորմութեան, պարգեւեա՛ ինձ ուղղափառ հաւատով եւ բարի գործով եւ Սուրբ Մարմնոյ եւ Արեան Քո հաղորդութեամբ զալ առ Քեզ:
- Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բաղմամբեղիս:

- 16 **O my God**, who openest Thy hand, and fillest all creatures with Thy mercy, to Thee I commit myself. Do Thou take care of and provide for the needs of my body and soul from this time forth and for evermore.
- Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 17 **Thou who bringest back** those who have gone astray, turn me away from my evil habits to good habits and implant in my soul, on the dreadful day of death, the fear of Hell and the love of Paradise, so that I may repent my sins and do what is right.
- Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 18 **Fountain of Everlasting Life**, make tears of penitence flow from my heart like the tears of the adulteress, so that I may wash off my own sins, before I depart this life.
- Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.
- 19 **Giver of Mercy**, grant that I may come to Thee in true faith and with good works and by the Communion of Thy Holy Body and Blood.
- Have mercy upon Thy creatures, and upon me, great sinner that I am.

- 20 Բարեբար Տէր, հրեշտակի բարւոյ յանձն արաս-
ցես զիս քաղցրութեամբ աւանդել զհոգի իմ եւ
անխռով անցուցանել ընդ չարութիւն աշտոյն, որ
են ի ներքոյ երկնից :
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամե-
ղիս :
- 21 Լոյս նշմարիտ, Քրիստոս, արժանաւորեա՛ զհոգի
իմ ուրախութեամբ տեսանել զլոյս փառաց Քոյ
ի կոչման աւուրն եւ հանդէլ յուսով բարեաց յո-
թեւանս արդարոց, մինչեւ յօր մեծի Գալստեան
Քո :
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամե-
ղիս :
- 22 Դատաւոր արդար, յորժամ դաս փառօք Հօր դա-
տել զկենդանիս եւ զմեռեալս, մի՛ մտաներ ի դա-
տաստան ընդ ծառայի Քում, այլ փրկեա՛ զիս ի
յաւիտենական հրոյն եւ լսելի արա ինձ զերանա-
ւէտ կոչումն արդարոց յերկնից Արքայութիւնդ :
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամե-
ղիս :
- 23 Ամենողորմ Տէր, ողորմեա՛ ամենայն հաւատացե-
լոց ի Քեզ, իմոց եւ օտարաց, ծանօթից եւ ան-
ծանօթից, կենդանեաց եւ մեռելոց : Շնորհեա՛ եւ
թնամեաց իմոց եւ ատելեաց զթողութիւն որ առ
իս յանցանացն, եւ դարձո՛ զնոսա ի չարեացն զոր
ունին վասն իմ, զի ողորմութեան Քում արժանի
եղիցին :
Եւ ողորմեա՛ Քո արարածոց եւ ինձ, բազմամե-
ղիս :

- 20 **Beneficent Lord**, commit me to the good angel,
so that I may, in meekness, give up my soul,
and drive away unperturbed the evil spirits
that roam this earth.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.
- 21 **O Christ, True Light**, make my soul worthy to
behold with joy the Light of Thy glory the day
when Thou wilt call on us, and to rest in the
hope of good things in the happy abode of the
just until the day of Thy glorious coming.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.
- 22 **Righteous Judge**, when Thou comest in the
glory of the Father to judge the quick and the
dead enter not into judgment with Thy servant,
but deliver me from the eternal fire, and cause
me to hear the blissful calling of the just to
Thy heavenly kingdom.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.
- 23 **O Lord, abundant in goodness**, have mercy upon
all Thy faithful, on those who are mine and on
those who are strangers, on those whom I know
and on those whom I know not, on the quick
and on the dead; and also grant my enemies
and those who hate me forgiveness of their
transgressions, and turn them away from the
malice they bear towards me, so that they may
be worthy of Thy mercy.
Have mercy upon Thy creatures, and upon me,
great sinner that I am.

24 Փառաւորեալ Տէր, ընկալ զաղաչանս ծառայիս
 Քո եւ կատարեա՛ ի բարի զինդ բուժս իմ, բա-
 րեխօսութեամբ Սրբուհւոյ Աստուածածնին եւ
 Յովհաննու Մկրտչին եւ Սրբոյն Ստեփանոսի Նա-
 խավկային եւ Սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւոր-
 չին եւ Սրբոյ Առաքելոյ, Մարգարէից, Վարդա-
 պետաց, Մարտիրոսաց, Հայրապետաց, Ճգնա-
 ւորաց, Կուսանաց, Միանձանց եւ ամենայն Սրբոյ
 Քոց Երկնաւորաց եւ Երկրաւորաց, եւ Քեզ փառք
 եւ Երկրպագութիւն, անբաժանելի Սուրբ Երրոր-
 դութեանդ յաւիտեանս, յաւիտենից, Ամէն :

24 **Glorious Lord**, accept the supplications of Thy
 servant and, hear my prayers, through the
 intercession of the Holy Mother of God, John
 the Baptist and the Protomartyr Saint Ste-
 phen, and Saint Gregory the Illuminator, and
 the Holy Apostles, the Prophets, the Doctors,
 the Martyrs, the Patriarchs, the Hermits, the
 Virgins and of all Thy holy ones in heaven and
 on earth. And glory and worship unto Thee, O
 indivisible Holy Trinity forever and ever,
 Amen.

ԶՂԶՈՒՄՆ

Աղօթք Ապաշխարութեան

1 Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեանն, Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ: Մեղուցեալ եմ Աստուծոյ: Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ եւ Սրբուհւոյ Աստուածածնին եւ առաջի քո, Հայր Սուրբ, զամենայն մեղս զոր գործեալ եմ: Քանզի մեղայ խորհրդով, բանիւ եւ գործով, կամայ եւ ակամայ, զխտութեամբ եւ անզխտութեամբ, մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն.-

Աստուած թողութիւն շնորհեցէ:

2 Մեղայ հոգւովս եւ զօրութեամբ սորա, մտօքս եւ շարժմամբ սորա, մարմնովս եւ զգայութեամբ սորա:

Մեղայ զօրութեամբ հոգւոյս, խորամանկութեամբ, անզգամութեամբ, յանդգնութեամբ եւ երկչոտութեամբ, չռայութեամբ եւ ժխտութեամբ, զեղխութեամբ եւ անիրաւութեամբ, չարահաւանութեամբ, յուսահատութեամբ եւ թեքամտութեամբ մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն.-

Աստուած թողութիւն շնորհեցէ:

REPENTANCE

A general formula of confession or Act of Contrition which the Penitents who wish to partake of the Holy Communion should recite kneeling down before the priest. Usually it is recited by a deacon on their behalf.

1 **I have sinned** against the Most Holy Trinity, the Father, the Son and the Holy Ghost. I have sinned against God. I confess before God and before the Holy Mother of God, and before thee holy Father (*viz.: the priest*) all the sins I have committed. For I have sinned in thought, word and deed, willingly and unwillingly, knowingly and unknowingly. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

2 **I have sinned** in my soul and in all its strength, in my mind and its faculties, in my body and in its senses. I have sinned in the strength of my soul and in guile and in carelessness, audacity, timidity, extravagance, parsimony, debauchery, iniquity, maliciousness, despondency and disbelief. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

3 Մեղայ չար խորհրդով մտացս, նենդութեամբ, ատելութեամբ, խեթիւ, մախանօք, յաչաղանօք, թուլութեամբ, պոռնկական խորհրդով, արուական, իգական, անասնական, գրաստական, դաշանական ի գիշերի եւ ի տուննջեան երազական գիշութեամբ եւ անըջական գարշ աղտեղութեամբ, մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն շնորհեսցէ:

4 Մեղայ ցանկութեամբ մարմնոյս, հեշտութեամբ, պղերկութեամբ, յօրանջմամբ քնոյ, չարժութեամբ մարմնոյս եւ զաղբաղործութեամբ ի պէս պէս ախտս, հեշտալրութեամբ լսելեացս, արատութեամբ աչացս, ցանկութեամբ սրտիս, իզութեամբ ոնգացս, պապշտութեամբ բերանոյս. անժուժկալութեամբ, շուայտութեամբ եւ արբեցութեամբ մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն շնորհեսցէ:

5 ԿՄեղայ չարաբանութեամբ լեզուիս, ստախօսութեամբ, սուտ երդմամբ, երդմազանցութեամբ, հակառակութեամբ, վիճարանութեամբ, բանսարկութեամբ, չորմոգութեամբ, քսու, դատարկաբանութեամբ եւ ծաղու, զրախօսութեամբ, հերձախօսութեամբ եւ անխժաբանութեամբ, տրտնջելով, դժդոհելով, բամբասելով եւ հայհոյելով մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն շնորհեսցէ:

3 I have sinned in the evil counsel of my mind, in perfidy, hatred, jealousy, envy, covetousness, indolence, impure thoughts of male and female, and of other living beings, bodily indecencies by night or day and in the unwholesomeness of my dreams. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

4 I have sinned in the desires of my body, in lust and indolence, in yearning for sleep, in the movements of my body, and in the obscene practice of all manner of vices, in the sensuality of my ears, and the lustfulness of my eyes, in the passion of my heart and the effeminacy of my nostrils, in the voluptuousness of my mouth, in intemperance, dissoluteness and drunkenness. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

5 I have sinned in the unkindly talk of my tongue, in lying and in taking false oaths, in perjury, adversity, quarrelling, slander, flattery, malicious gossip and derision, in idle talk and in sowing discord, in cursing, bemoaning, complaining, speaking ill of people and swearing. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

6 Մեղայ գողութեամբ ձեռացս, աղահեղով, զրկելով, հարկանելով, սպանանելով եւ ընդ դարչս ասեղով մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն չնորհեսցէ:

7 Մեղայ ամենայն յօդուածովք շինուածոյս եւ ամենայն անդամօք մարմնոյս, հեղեակ զգայարանօքս եւ վեցեկի շարժմամբս, վերամբարձ ոտնահարութեամբ եւ վայրաքարչ մեղկութեամբ, յաջ եւ յահեակ խոտորելով, զառաջնոցն մեղանչելով եւ վերջնոցն չար նշաւակ գողով, մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն չնորհեսցէ:

8 Այլ եւ մեղայ եօթնիցս յանցանօք Մահացու Մեղօք — Հպարտութեամբ եւ մասամբք նորին, Նախանձու եւ մասամբք նորին, Բարկութեամբ եւ մասամբք նորին, Ծուլութեամբ եւ մասամբք նորին, Ազահութեամբ եւ մասամբք նորին, Որկրամոլութեամբ եւ մասամբք նորին, Բղջախոհութեամբ եւ մասամբք նորին, մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն. —

Աստուած թողութիւն չնորհեսցէ:

6 **I have sinned** in stealing with my hands, in avarice and in cheating, striking and in killing, and indulging in abominations. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

7 **I have sinned** in every part of my being and in all the members of my body, in my five senses and six movements, in great malice and in degrading laxity, in going astray between right and wrong, offending against what is right, and a victim of what is evil. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

8 **I have also sinned** in the sevenfold offenses of the mortal sins, in Pride and in all its forms, in Envy and in all its forms, in Anger and in all its forms, in Sloth and in all its forms, in Covetousness and in all its forms, in Gluttony and in all its forms, in Lust and in all its forms. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

9 Այլ եւ մեղայ ամենայն պատուիրանացն Աստուծոյ, յանձնառեւեացն եւ հրաժարեւեացն, զի ո'չ զյանձնառականս կատարեցի եւ ո'չ ի հրաժարեւեացն հեռացայ:

Զօրէնս առի եւ յօրինացն հեղցացայ, ի կարգս Քրիստոնէութեան հրաւիրեցայ եւ զօրծովս անարժան դտայ:

Գիտելով զչարն կամաւ կորացայ եւ ի բարեաց զօրծոց ես ինձէն հեռացայ:

Վա՛ր՛յ ինձ, վա՛ր՛յ ինձ, վա՛ր՛յ ինձ, զո՞րն ասեմ կամ զսո՞րն խոստովանիմ: Զի անթիւ են յանցանք իմ, անասելի են անօրէնութիւնք իմ, աններելի են ցաւք իմ եւ անբժշկելի են վէրք իմ: Մեղայ Աստուծոյ:

Քահանայն.—

Աստուած Թողութիւն շնորհեսցէ:

10 Հայր Առաք, գփեզ ունիմ միջնորդ հաշտութեան եւ բարեխօս առ Միածին Որդին Աստուծոյ, զի իշխանութեամբդ, որ տուեալ է քեզ, արձակեսցես զիս ի կապից մեղաց իմոց, աղաչեմ զՔրիստոս:

9 I have sinned against all the Commandments of God, commanding and forbidding. For I have neither followed what is commanding nor turned away from what is forbidden. I accepted the laws, but I was slothful in respecting them. I was called to the profession of Christianity, but am found unworthy of it through my deeds. While aware of the evil, I willingly went astray, and from good works knowingly turned aside.

Woe to me, woe to me, woe to me, which of my evildoings can I recount and which ones can I confess? For countless are my transgressions, unutterable are my iniquities, intolerable are my afflictions and incurable are my wounds. I have sinned against God.

The Priest

May God grant thee forgiveness.

Holy Father (viz.: the priest), I hold thee mediator for peace and intercessor with the Only-Begotten Son of God, that by the authority vested in thee, thou mayest release me from the bonds of my sins, I beseech thee.

ԱՐՁԱԿՈՒՄՆ

Տէ՛ր ողորմեա՛, Տէ՛ր ողորմեա՛, Տէ՛ր ողորմեա՛:

1 Ողորմեացի քեզ Մարգարէն Աստուած եւ թողութիւն շնորհեցէ ամենայն յանցանաց քոց, խոտովանացելոցն եւ մոռացելոցն:

2 Եւ ես կարգաւ քահանայական իշխանութեամբ եւ հրամանաւն Աստուծային թէ «զոր արձակիցէք յերկրի, եղիցի արձակեալ յերկինս»:

(Մատթ. 16-19):

3 Նովիւն բանիւն արձակեմ զքեզ յամենայն մասնակցութենէ մեղաց քոց, ի խորհրդոց, ի բանից ւե ի գործոց, յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սըրբոյ:

4 Եւ դարձեալ տամ գրեզ ի խորհուրդս Սուրբ Եկեղեցւոյ, զի զոր ինչ գործիցես բարիս, եղիցի քեզ ի բարեգործութիւն եւ ի փառս հանդերձեալ կենացն, Ամէն:

ABSOLUTION

(By the Priest)

Lord, have mercy, Lord, have mercy, Lord, have mercy.

1 May God, the Lover of mankind, have mercy upon thee, and grant thee forgiveness of all thy transgressions—of those which thou hast confessed, and of those which thou hast forgotten.

2 And I with the priestly authority vested in me, and by divine command that “whatsoever thou shall loose on earth shall be loosed in heaven”,

3 I, by the same word, absolve thee of all participation in thy sins by thought, word and deed, in the name of the Father, of the Son and of the Holy Ghost.

4 And I reinstate thee in the Sacraments of the Holy Church, so that whatsoever good thou mayest do, may be accounted to thee for goodness and for the glory of the life to come,

AMEN.

ՍԱՂՄՈՍԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

ՍԱՂՄՈՍ Ա. 1-6

- 1 Երանեալ է այր որ ոչ գնաց 'ի խորհուրդս ամպարչոաց, 'ի ճանապարհի մեղաւորաց նա ոչ եկաց, եւ յաթոռս ժանտից ոչ նստաւ:
- 2 Այլ յօրէնս Տեառն են կամք նորա, եւ յօրէնս նորա խորհեացի նա ի տուէ եւ ի գիշերի:
- 3 Եւ եղիցի նա որպէս ծառ, որ տնկեալ է 'ի գնացս քուրց, որ զպտուղ իւր 'ի ժամու տացէ եւ տերեւ նորա մի թափեացի, եւ զամենայն զոր ինչ արասցէ՝ յաջողեացի նորա:
- 4 Ոչ այսպէս են ամպարիչտք եւ ո՛չ այնպէս, այլ որպէս զփոշի զոր հոսէ հողմ ի վերայ երեսաց երկրի:
- 5 Վասն այսորիկ ոչ յարիցեն ամպարիչտք ի դատաստան, եւ ոչ մեղաւորք ի խորհուրդս արդարոց:
- 6 Քանզի ճանաչէ Տէր զճանապարհս արդարոց, ճանապարհք ամպարչոաց կորիցեն:

ՍԱՂՄՈՍ Գ. 2-5

- 2 Տէր, զի՞ բազում եղեն նեղիչք իմ, բազումք յարեան 'ի վերայ իմ:
- 3 Բազում ասէին զանձնէ իմմէ թէ չիք փրկութիւն սորա՝ առ Աստուած իւր:
- 4 Այլ Դու, Տէր, օգնական իմ ես, փառք իմ եւ բարձրացուցիչ գլխոյ իմոյ:
- 5 Ձայնիւ իմով ես առ Տէր կարդացի եւ լուաւ ինձ ի լեռնէ սրբոյ իւրմէ:

PSALTER

Psalms 1:1-6

- 1 Blessed is the man who hath not walked in the counsel of the ungodly, nor stood in the way of sinners, nor sat in the chair of pestilence.
- 2 But his will is in the law of the Lord, and on His law he shall meditate day and night.
- 3 And he shall be like a tree which is planted near the running waters, which shall bring forth its fruit, in due season, and his leaf shall not fall off: and all whatsoever he shall do shall prosper.
- 4 Not so the wicked, not so: but like the dust, which the wind driveth from the face of the earth.
- 5 Therefore the wicked shall not rise again in judgment: nor sinners in the council of the just.
- 6 For the Lord knoweth the way of the just: and the way of the wicked shall perish.

Psalms 3: 2-5

- 2 Why, O Lord, are they multiplied that afflict me? Many are they who rise up against me.
- 3 Many say to my soul: There is no salvation for him in his God.
- 4 But Thou, O Lord, art my protector, my glory, and the lifter up of my head.
- 5 I have cried to the Lord with my voice: and He hath heard me from His holy hill.

ՍԱՂՄՈՍ ԺԳ. 1-4

- 1 Ասաց անդգամն ի սրտի իւրում թէ ոչ զոյ Աստուած: Ապականեցան եւ պղծեցան յանօրէնութեան իւրեանց, եւ ոչ ոք է որ առնէ զբարի:
- 2 Տէր յերկնից նայեցաւ յամենայն որդիս մարդկան, տեսանել թէ իցէ՞ ոք իմաստուն, որ խընդրիցէ զԱստուած:
- 3 Ամենեքեան խոտորեցան, ի միասին անպիտանացան: Ոչ ոք է որ առնէ զբարի եւ չէ ոք մինչեւ ի մի:
- 4 Որպէս ոչ ծանիցեն ամենեքեան ոյք զործեն զանօրէնութիւն, ոյք ուտէին զժողովուրդ իմ, որպէս կերակուր հացի եւ առ Տէր ոչ կարգացին:

ՍԱՂՄՈՍ ԺԵ. 2-5

- 2 Սիրեցից զՔեզ, Տէր, զօրութիւն իմ, Տէր, հաստատիչ իմ, ապաւէն իմ եւ փրկիչ իմ:
- 3 Աստուած օգնական իմ եւ ես յուսամ ի նա, ապաւէն իմ եղջիւր փրկութեան իմոյ, ընդունելի իմ է:
- 4 Օրհնելով կարգացից առ Տէր եւ ի թշնամեաց իմոց ապրեցայ:
- 5 Շուրջ եզեն զինեւ երկունք մահու եւ ուղիւք անօրէնութեան խռովեցուցին զիս:

ՍԱՂՄՈՍ ԺԸ. 2-6

- 2 Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ եւ զարարածըս ձեռաց նորա պատմէ հաստատութիւն:
- 3 Օր աւուր բոլից զբան եւ զիչեր գիշերի ցուցանէ զգիտութիւն:
- 4 Ոչ են բանք եւ ոչ են խօսք, որոց ոչ լսին ձայնք նոցա:

Psalm 13:1-4

- 1 The fool hath said in his heart: There is no God. They are corrupt, and are become abominable in their ways: there is none that doth good.
- 2 The Lord hath looked down from heaven upon the children of men, to see if there be any that understand and seek God.
- 3 They are all gone aside, they are become unprofitable together: there is none that doth good, no not one.
- 4 Have all the workers of iniquity no knowledge? who eat up my people as they eat bread, and call not upon the Lord.

Psalm 17:2-5

- 2 I will love Thee, O Lord, my strength, my refuge and my deliverer.
- 3 My God is my helper, and in Him will I put my trust; my protector and the horn of my salvation, and my support.
- 4 Praising I will call upon the Lord: and I shall be saved from my enemies.
- 5 The sorrows of death surrounded me: and the torrents of iniquity troubled me.

Psalm 18:2-6

- 2 The heavens declare the glory of God; and the firmament sheweth His handywork.
- 3 Day unto day uttereth speech, and night unto night sheweth knowledge.
- 4 There are no speeches nor languages, where their voices are not heard.

- 5 Ընդ ամենայն երկիր եւ բարբառ նոցա, մինչեւ ի ծաղս աշխարհի են խօսք նոցա:
- 6 Յարեւու եհար զխորան իւր եւ ինքն որպէս փեսայ զի ելանէ յառադաստէ իւրմէ, ցնծայ նա որպէս սկայ յընթանալ զճանապարհս իւր:

ՍԱՂՄՈՍ ԻԲ. 1-6

- 1 Տէր հովուեսցէ զիս եւ ինձ ինչ ոչ պակասեսցէ:
- 2 Ի վայրի դալարւոյ անդ բնակեցոյց զիս եւ առ ջուրս հանդստեան սնոյց զիս:
- 3 Դարձոյց զանձն իմ առ իս, առաջնորդեաց ինձ ի ճանապարհս արդարութեան վասն անուան իւրոյ:
- 4 Թէպէտեւ դնացից ես ի մէջ ստուերաց մահու, ոչ երկեաց ի չարէ, զի դու, Տէր, ընդ իս եղ, ցուպքո եւ դաւաղան, նոքա մխիթարեսցեն զիս:
- 5 Պատրաստ արարեր առաջի իմ սեղան, ակն յանդիման նեղչաց իմոց. օծեր իւղով զգլուխ իմ, բաժակ քո որպէս անապակ սրբեցոյց զիս:
- 6 Ողորմութիւն քո, Տէր, զհետ իմ եկեսցէ զամենայն աւուրս կենաց իմոց, բնակել ինձ ի տան Տեառն ընդ երկայն աւուրս:

ՍԱՂՄՈՍ ԻԶ. 1-4

- 1 Տէր լոյս իմ եւ կեանք իմ, ես յուժմէ՞ երկեաց: Տէր ապաւէն կենաց իմոց, ես յուժմէ՞ զողացայց:
- 2 Ի մերձեանալ առ իս չարաց ուտել զմարմին իմ, նեղիչք իմ եւ թշնամիք իմ նոքա տկարացան եւ անկան:

- 5 Their sound hath gone forth into all the earth: and their words unto the ends of the world.
- 6 He hath set this tabernacle in the sun: and he, as a bridegroom coming out of his bridechamber.

Psalm 22:1-6

- 1 The Lord is my shepherd; and I shall want nothing.
- 2 He maketh me to lie down in green pastures: He leadeth me beside the still waters.
- 3 He restoreth my soul: He leadeth me in the paths of righteousness for His name's sake.
- 4 For though I should walk in the midst of the shadow of death, I will fear no evils, for Thou art with me; Thy rod and Thy staff they comfort me.
- 5 Thou has prepared a table before me, against them that afflict me; Thou hast anointed my head with oil; and my chalice which inebriateth me
- 6 And Thy mercy will follow me all the days of my life, and that I may dwell in the house of the Lord unto length of days.

Psalm 26:1-4

- 1 The Lord is my light and my salvation, whom shall I fear? The Lord is the protector of my life: of whom shall I be afraid?
- 2 Whilst the wicked draw near against me, to eat my flesh, my enemies that trouble me, have themselves been weakened, and have fallen.

- 3 Թէ պատրաստեսցի ի վերայ իմ պատերազմ, ոչ երկիցէ սիրտ իմ: Թէ յարկցէ ի վերայ իմ ճակատամարտ, սակայն եւ յայսմիկ ի Քեզ, Տէր, յուսացայ:
- 4 Զմի խնդրեցի ի Տեառնէ եւ զսոյն աղաչեմ – բընակել ինձ ի տան Տեառն զամենայն աւուրս կենաց իմոց:

ՍԱՂՄՈՍ Լ. 2-6

- 2 Ի Քեզ, Տէր, յուսացայ, մի՛ ամաչեցից յաւիտեան. յարդարութեան քում փրկեա՛ եւ ապրեցո՛ զիս:
- 3 Խոնարհեցո՛ առ իս զունկն քո, վաղվաղեա կեցուցանել զիս: Լե՛ր իմ, Աստուած, պաշտպան եւ տուն ապաւինի ապրեցուցանել զիս:
- 4 Զի հզօրիչ իմ եւ ապաւէն իմ Դու ես, վասն անուան քո առաջնորդեցեր ինձ եւ սնուցեր զիս:
- 5 Եւ հանցես զիս յորդայթէ յայսմանէ որ թաքուցաւ ինձ: Դու ես պաշտպան իմ, Տէր:
- 6 Ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ. փրկեցեր զիս, Տէր Աստուած, ճշմարտութեամբ քով:

ՍԱՂՄՈՍ Ծ. 3-7

- 3 Ողորմեա՛ ինձ, Աստուած, ըստ մեծի ողորմութեան քում, ըստ բազում գթութեան քում, քաւեա՛ զանօրէնութիւնս իմ.
- 4 Առաւել լուա՛ զիս յանօրէնութենէ իմմէ եւ ի մեղաց իմոց սուրբ արա զիս:
- 5 Զանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գիտեմ եւ մեղք իմ առաջի իմ են յամենայն ժամ:

- 3 If armies in camp should stand together against me, my heart shall not fear. If a battle should rise up against me, in this will I be confident.
- 4 One thing I have asked of the Lord, this will I seek after: that I may dwell in the house of the Lord all the days of my life.

Psalms 30:2-6

- 2 In Thee, O Lord, have I hoped, let me never be confounded: deliver me in Thy justice.
- 3 Bow down Thy ear to me: make haste to deliver me. Be Thou unto me a God, a protector, and a house of refuge to save me.
- 4 For Thou art my strength and my refuge; and for Thy name's sake Thou wilt lead me, and nourish me.
- 5 Thou wilt bring me out of this snare, which they have hidden for me; for Thou art my protector, O Lord.
- 6 Into Thy hands I commend my spirit; Thou hast redeemed me, O Lord God of truth.

Psalms 50:3-7

- 3 Have mercy upon me, O God, according to Thy lovingkindness according to the multitude of Thy tender mercies blot out my iniquity.
- 4 Wash me yet more from my iniquity, and cleanse me from my sin.
- 5 For I know my iniquity, and my sin is always before me.

- 6 Քեզ միայն մեղայ, Տէր, եւ չար առաջի քո արարի. որպէս արդար եղիցես ի բանս քո եւ յաղթող ի դատել քեզ:
- 7 Անօրէնութեամբ յղացաւ եւ ի մեղս ծնաւ զիս մայր իմ:

ՍԱՂՄՈՍ 26. 1-6

- 1 Խոնարհեցո՛ւ, Տէր, զուռնի քո եւ լո՛ւր ինձ, զի աղքատ եւ տնանկ եմ ես:
- 2 Պահեա՛ւ զանձն իմ զի սուրբ եմ ես, փրկեա՛ւ զծառայս քո, Աստուած իմ, որ ի Քեզ յուսացայ:
- 3 Ողորմեա՛ւ ինձ, Տէր, զի առ Քեզ աղաղակեցի զօրհանապազ:
- 4 Ուրախ արա՛ւ զանձն ծառայի քո, զի առ Քեզ, Տէր, համբարձի զանձն իմ:
- 5 Զի Դու, Տէր, քաղցր եւ ուղիղ ես, բազումողորմ. առ ամենեւեան որ կարդան առ Քեզ:
- 6 Ուռնի զիւր, Տէր, ազօթից իմոց, եւ նայեաց ի ձայն ինդրուածաց իմոց:

ՍԱՂՄՈՍ 26Բ. 1-9

- 1 Օրհնեցէ՛ք, մանկունք, զՏէր, եւ օրհնեցէ՛ք զանուն Տեառն:
- 2 Եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ, յայսմ հետէ մինչեւ յաւիտեան:
- 3 Յարեւելից մինչեւ ի մուտս արեւու օրհնեալ է անուն Տեառն:
- 4 Բարձր է ի վերայ ամենայն ազգաց Տէր եւ յերկինս են փառք նորա:

- 6 To Thee only have I sinned, and have done evil before Thee that Thou mayest be justified in Thy words, and mayest overcome when Thou are judged.
- 7 For behold I was conceived in iniquities: and in sins did my mother conceive me.

Psalm 85:1-6

- 1 Incline Thy ear, O Lord, and hear me: for I am poor and needy.
- 2 Preserve my soul, for I am holy: save Thy servant, O my God, that trusteth in Thee.
- 3 Have mercy on me, O Lord, for I have cried to Thee all the day.
- 4 Give joy to the soul of Thy servant, for to Thee, O Lord, I have lifted up my soul.
- 5 For Thou, O Lord, art sweet and ready to forgive; and plenteous in mercy to all that call upon Thee.
- 6 Give ear, O Lord, to my prayer, and attend to the voice of my petition.

Psalm 112:1-9

- 1 Praise the Lord, ye children: praise ye the name of the Lord.
- 2 Blessed be the name of the Lord, from henceforth now and forever.
- 3 From the rising of the sun unto the going down of the same, the name of the Lord is worthy of praise.
- 4 The Lord is high above all nations: and His glory above the heavens.

- 5 Ո՞վ է որպէս Տէր Աստուած մեր, ի բարձունս բը-
նակեալ,
6 Եւ զխոնարհս տեսանէ յերկինս եւ յերկրի:
7 Յարուցանէ դաղքատս յերկրէ եւ բարձր առնէ
զտառապեալս յաղբեաց:
8 Նստուցանէ զնոսա իշխանս ընդ իշխանս ժողո-
վըրդեան իւրոյ:
9 Բնակեցուցանէ զամուլն ի տան ուրախամիտ, որ-
պէս մայր որդւովք բերկրեալ:

ՍԱՂՄՈՍ ՃԵԲ. 8-12

- 8 Լսելի արա ինձ առաւօտուց զողորմութիւն քո, զի
ես ի Քեզ, Տէր յուսացայ: Յոյց ինձ ճանապարհ
յոր զնացից, զի առ Քեզ, Տէր, համբարձի զանձն
իմ:
9 Փրկեա՛ զիս ի թշնամեաց իմոց, Տէր, զի զՔեզ ա-
պաւէն ինձ արարի:
10 Ուսո՛ ինձ առնել զկամս քո, զի Դու ես Աստուած
իմ: Հոգի քո բարի առաջնորդեսցէ ինձ յերկիր ու-
ղիշ:
11 Վասն անուան քո, Տէր, կեցուցես զիս. արդա-
րութեամբ քով հանցես ի նեղութենէ զանձն իմ:
12 Ողորմութեամբ քով սատակեսցես զթշնամիս իմ:
Կորուսցես զամենայն նեղիչս անձին իմոյ, զի ես
ծառայ քո եմ:

Վ Ե Ր Զ

- 5 Who is as the Lord our God, who dwelleth on
high,
6 And looketh down on the low things in heaven
and in earth.
7 Raising up the needy from the earth, and lift-
ing up the poor out of the dunghill.
8 That He may place him with princes, with the
princes of his people.
9 Who maketh a barren woman to dwell in a
house, the joyful mother of children.

Psalm 142:8-12

- 8 Cause me to hear Thy lovingkindness in the
morning: for in Thee have I hoped. Make the
way known to me, wherein I should walk: for
I have lifted up my soul to Thee.
9 Deliver me from my enemies, O Lord, to Thee
have I fled.
10 Teach me to do Thy will, for Thou art my God.
Thy good spirit shall lead me into the right
land.
11 For Thy name's sake, O Lord, Thou wilt quicken
me in Thy justice. Thou wilt bring my soul out
of trouble.
12 And in Thy mercy Thou wilt destroy my ene-
mies. And Thou wilt cut off all them that
afflict my soul: for I am Thy servant.

THE END

GLOSSARY

Compiled by J. MISSAKIAN

A brief and simplified statement of definitions in English of some Armenian Church words.

Աթոռ Հայրապետական - **Holy See, Apostolic See.**

a. the office or position of the Catholicos; b. the authority vested in the Catholicos; c. the Catholicos in his official capacity; d. the city in which the supreme authority symbolized by the throne is considered to reside. Also Մայր Աթոռ.

Աղանի - **Dove.** A vessel in the likeness of a dove out of whose beak the Holy Chrism is sprinkled three times by the priest on the water ready to be blessed. Usually, it is made of gold or silver. The container of the water is called the Stoup. Ջրաման.

Աղօթագիրք - **Prayer Book.** A book containing prayers for public or private use.

Աղօթ Տէրունական - **The Lord's Prayer.** "Our Father": See text in New Testament, Matthew 6:9-13.

Ամպին - **Pulpit.** In some churches a raised structure, approached by steps and usually surrounded by a grille, from which the preacher delivers the Sermon.

Ամպիոկանի - **Baldachin.** Canopy of silk or velvet borne on four poles carried over the Catholicos.

Անօրներ - **Ornaments, Vessels.** Articles, accesso-

ries and furnishings used in the church for the purpose of the Service, as vestments, crosses etc. Some are either consecrated or blessed. Also *Սպասք*.

Աշխարհական - Layman. A person not in Holy Orders. Contrasted with clergyman.

Աշտանակ - Candlestick, Candle-holder. Implement of various shapes for holding a candle.

Աջ Թեւ - The North Transept of the Church.

Առաջնորդ - Prelate. An ecclesiastical dignitary of exalted rank, i.e. a Vardapet or a Bishop, who has jurisdiction over a diocese.

Առաջնորդարան - Prelacy. The offices through which the Prelate transacts the affairs of his diocese.

Ասա - Baton. A rod of dignity, or office surmounted by a gold or silver knob, not used during liturgical services. It may be carried by Bishops only.

Աստիճան - Gradine or Scabellum. One of a series of shelves or ledges at the back of an altar, on which are placed the Candelabra, the flower vases and other decorations.

Աստուածածին - The Mother of God, The Holy Virgin Mary. Theotokos.

Աստուածաշունչ - The Holy Bible. The collection of sacred writings, or canonical books, which constitute the Holy Scriptures.

Ատեան կամ Նաւ - Nave. That part of the Church from the Vestibule railings to the Chancel, in

which the faithful assist at Mass and other divine services.

Արտախուրակ - Lappet, fanon, infula, vitta. One of the two richly embroidered flaps or bands of cloth which hang down from the Amice on the back of the Celebrant Bishop.

Արքեպիսկոպոս - Archbishop. A member of the highest order in the ministry, ranking next below the Catholicos.

Աւագ երէց, Աւագ Քահանայ - Archpriest. A Chief or Senior priest.

Աւագ Սարկաւագ - Archdeacon.

Աւազան Մկրտութեան - Baptismal Font. Receptacle for baptismal water, usually of carved stone, fixed on the wall of the North Sacristy.

Աւանդատուն, Պահարան - Sacristy or Vestry. The repository in a church in which are kept the sacerdotal vestments, the sacred vessels and other valuable property.

Աւետարան - Gospel. One of the first four Books of the New Testament, containing a narrative of the life and teachings of the Saviour.

Բազմոց - That part of the Altar which is formed by a series of gradines. See this word (*Աստիճան*).

Բազպան - Maniple, cuff, epimanikia. A richly embroidered vestment worn by the Celebrant across the arms between the elbows and the wrist. It symbolizes penance and sorrow.

Բաժակ - **Cup, or Communion Cup.** The Chalice containing the wine used at the Eucharist.

Բաժակաման կամ ժամանց - **Ampulla, cruet.** A small vessel for holding wine for use at the Eucharist.

Բաժկի - **The Wine** in the Chalice.

Բակ - **Parvis.** A partly enclosed space or porch at a church entrance.

Բանկալ - That section of the Vestibule—or the office in the churchyard—where candles, calendars etc. are sold and alms received.

Բեմ - **Bema or Sanctuary.** The raised platform extending from the Chancel to the Altar. Actually, the floor of the Apse.

Բշխուն - **A silk or embroidered linen cloth** which two altar-boys hold in front of the Celebrant during the Communion, for the purpose of preventing crumbs of the Holy Bread from falling on the floor of the Chancel.

Բուրժառ - **Censer, thurible.** Vessel with perforated lid in which incense is burnt, carried by a chain, and swung so as to spread the fumes.

Բուրժառակիր - **Person who carries the censer.**

Դահ - **The throne** of the diocesan Bishop, always placed in the North (or right) Chancel. Also called Cathedra.

Դաւազան - **Pastoral, doctoral staff; staff, crozier, crosier.** Part of the insignia of the doctoral or episcopal office consisting of a rod or pole of

wood or precious metal, and supporting, in the case of a Bishop's, a shepherd's crook, or the heads of two entwined serpents facing each other, in the case of a Vardapet's.

Դարիք - **Vestibule, porch, narthex.** A portico stretching across the western end of the church, immediately after the Main Door, and divided from the Nave, usually, by a high grating.

Դմբէք, Կաթողիկէ - **Dome, cupola.** A large hemispherical vault forming the roof of a building, generally projecting and separate in structure from the other roofing. In the Armenian churches the dome is polygonal and is narrowed down to a spire reminding of the hood of the celibate clergy.

Դոզնց - **Antependium, frontal, altar-frontal, altar-facing.** A richly embroidered square or oblong cloth hanging down from the Mensa of the Holy Table to the floor.

Դրակալ - **Lectern, pulpitum.** The reading-desk or a stand supported on a column, with a slanting top from which the Lessons are read.

Դօսի - **Cincture, girdle, zone, cingulum.** A richly embroidered belt about three inches wide, worn by the Celebrant over the Alb and the Ventral Stole. See *Փորուրար*.

Դաս - **Chancel.** That part of the church between the Altar or Bema, and the Nave, where the Choir and the Clergy sit.

Դաստառակ - **Sudarium**. A napkin or a handkerchief in highly embroidered silk or linen with which sacred objects are held. It reminds us that we are never too pure when we approach God. According to legend the cloth with which St. Veronica wiped the face of Christ on the way to Calvary, and on which His features were impressed.

Դպիր - **Chorister, choir-boy, chanter, cantor, clerk**.
A member of a church choir.

Դպրապետ - **Choir-master**. The instructor and the director of a choir.

Դպրաց դաս - **Choir**. The organized body of singers in cathedral or church service.

Դրոշմ - **Confirmation**. The anointing with Holy Chrism the forehead, eyes, ears, nostrils, mouth, hands, heart, back and feet of the newly baptized infant.

Եկեղեցի - **Church**. See *Ժամ*.

Եմփորոն - **Pallium, omophorion**. A wide "Y" shaped and richly embroidered band of silk or velvet, worn by Bishops around the shoulders, one end of which hangs down short of the front of the left shoulder while the other end hangs down behind the left shoulder.

Եպիսկոպոս - **Bishop**. A member of the highest order in the Ministry, ranking next below an Archbishop.

Երէց, քահանայ - **Priest**. In the Armenian hier-

archy a married clergyman in the second of the Holy Orders — above a Deacon and below a Vardapet.

Երեցկին, Երիցուհի - Name applied to the wife of a priest.

Երիցատուն - **Parish house, church house, rectory, vicarage, presbytery**. A priest's or a vardapet's residence.

Զանգակ - **Church-bell**. A bell in the church tower used to call the faithful to church.

Զանգակատուն - **Bell-tower, church-tower, belfry**.

Թաղական - **Church-warden, vestryman**. A lay church officer, who with other members of the Vestry is in charge of the temporal management of the parish church.

Թաղական Խորհուրդ - **Vestry, ephorate, parish council**. A body of laymen elected annually by the members of the church, in charge of the temporal affairs of the church.

Թաղում - **Burial, interment**. Act or process of placing a dead body in the tomb. (Entombment is a better word to describe the burial of the Saviour.)

Թաշկինակ - **Towel, manuterge**. A small linen towel used during the Mass at the Lavabo, usually hanging on the Cincture of the Celebrant.

Թեմ - **Diocese**. The sphere of jurisdiction of a Bishop. The district under the pastoral care of a Bishop.

Թուղթ - **Epistle**. The extract from an Apostolical letter read in the Divine Service.

Ժամ, եկեղեցի - **Church**. A building especially built, and set apart for the conduct of public religious worship.

Ժամագիրք - **Breviary**. A collection of prescribed prayers, litanies and songs to be recited or sung daily.

Ժամանց. See *Բաժակ*.

Ժամատուն. See *Երեցատուն*.

Ժամաքար - **Celebrant**. The priest or the Bishop who offers the Mass. Also *Պատարագիչ*, *Պատարագուոր*.

Ժամկոչ - **Ostiary** or **ostiarius**, **verger**, **sacristan**. The caretaker or door-keeper of a church.

Ժամույց - a. **Offertory**, **gift**. A sum of money donated to the church; b. **Altarage**, **stole-fee**—offering received by a priest from the laity for performing ceremonies such as baptisms, marriages or funerals.

Իւղազին - (literally) **The Price of Oil**. A yearly payment made by each member of the parish towards the maintenance of the church.

Լանջախաչ - **Pectoral Cross**, **Cross-staff**. A small gold cross which a Bishop wears on his breast. It is attached to a gold chain, and is sometimes studded with gems.

Լուսաքար - **Sexton**. A church officer having the care of the fabric of the church and its contents.

Խաչ - **Cross**. Any model or pictorial representation of Christ's Cross, especially as a symbol of Christ's death and its purpose.

Խաչադրոշ. See *Խաչվառ*.

Խաչալիւմ - A staff surmounted by a Cross, borne as an emblem of office before an Archbishop, especially during processions.

Խաչակնքել, խաչ հանել - To sign oneself, to cross oneself.

Խաչկալ - The roof-like ornamental covering of an altar. **Ciborium Magnum**.

Խաչվառ - **Banner**, **gonfalon**, **gonfanon**. A richly embroidered banner or ensign frequently with tails or streamers, suspended from a cross-bar instead of being fastened to the pole. Banners are borne in processions.

Խնկաման - a. **Incense-burner**. A stationary vessel for burning incense. b. **Incense-boat**. A boat-shaped vessel used to hold incense for transfer to a censer.

Խոյր - **Mitre**. A Bishop's tall cap, deeply cleft at the top, the outline of the front and back having the shape of a pointed arch. (The use of another popular name, *Զաթալթաղ*, is not recommended.)

Խորան - **Sanctuary**, **sacrarium**. a. The most sacred part of the church, embraced by the communion

railing, and in which the High Altar stands; b. The principal or main altar of the church. Access to the Sanctuary is given by two lateral flights of stairs of about four or five steps to each.

Խորհրդանոց, խորշ - **Niche**. One of the two shallow, ornamental recesses or hollows in the North and South walls of the Apse. In the North Niche the Chalice is reserved, in the South Niche the Basin and the Ewer are kept.

Խորհրդատետր - **Ordinary of the Mass**. A book containing the order of the Divine Service, placed on a Missal-stand on the South (right) side of the Holy Table for ease in reading. Also called the **Mystery Book**.

Խորշ - See *խորհրդանոց*.

Խումկ - **Incense**. An aromatic gum used in churches for producing sweet smell when burned.

Մածկոց Սկիհի - **The Chalice Veil, the Humeral Veil**. A square and profusely embroidered silk veil to cover the Paten and the Chalice until the Offertory, and again after the Eucharist.

Մէս - **Rite**. A formal procedure or act in a religious observance.

Մխատուն - See *երկրատուն*.

Մնծկայ - **Cymbal**. One of a pair of concave plates of brass or bronze, which are struck together to produce a sharp ringing sound.

Մուխ - **Parish**. The district under the spiritual charge of a priest.

Կաթողիկէ - See *Կաթոլիկ*.

Կաթողիկոս - **Catholicos**. The Supreme Patriarch or Primate of all Armenians.

Կանթեղ - **Sanctuary Lamp or Light**. The vessel containing olive oil and a lighted floating wick which is left burning in the Sanctuary.

Կնունք - **Christening**. The act and ceremony of administering baptism. In a stricter sense, the ceremony of giving a name to the infant.

Կոզակ - **Apse**. The semi-circular recess, arched or dome-roofed, at the Sanctuary end of the church.

Կոնկ - **Basin**. A circular vessel of greater width than depth, used during the washing of the hands. See *Փարջ*.

Կոնկեռ - **Epigonation**. A richly embroidered square piece of velvet or silk stiffened with a cardboard hanging down from the Cincture. It may be worn by the Catholicos only.

Կորսուրայ - See *Մարմնակալ*.

Կցուրդ - **Response or Responsory**. An anthem said or sung after a Lesson by a chanter and the choir in antiphon.

Հաղորդութիւն - a. **Communion**. Participation in the Sacrament of the Lord's Supper; also the Sacrament itself; b. **Viaticum**. The Eucharist when administered or received by one who is dying.

«Հայր Մեր» - See *Աղօթք Տէրունական*.

Հանդերձանք, Եկեղեցական - **Sacerdotal vestments.** Priestly robes and other articles of attire collectively. The garments worn by a priest when celebrating the Mass or other acts of Divine worship.

Հաւատոյ Հանգանակ - **The Creed; the Nicene Creed; the Apostles' Creed.** Commonly known as the «Հաւատամք». A brief formal summary of the essential articles of Christian faith and doctrine, accepted by the Oecumenical Council of Nicaea in 325.

Հոգաբարձութիւն - **Board of Trustees** of the Church. A body of laymen elected by the people to manage the financial affairs of the Church.

Հոգեհանգստեան Պաշտօն - **Requiem Service or Commemoration Service** for the repose of the souls of the dead. A solemn chant for the repose of the dead.

Հոդաքափ - **Sandals, slippers.** Footwear which is part of the liturgical attire of the Celebrant and other participants in the Divine service.

Զախ քիւ - **The South transept** of the church.

Դեմքակ - **Apron, Towel.** An apron worn by the priest during the ceremony of the Pediluvium on Maundy Thursday.

Հանանչ - **Monstrance, ostensory, ostensorium.** Receptacle in which the Consecrated Host—or

a sacred relic — is exposed for adoration, consisting of a glass case set in an ornamental standing frame, often surrounded with golden rays.

Ճաշոց - **Lectionary.** The book containing selections from Sacred Scripture to be read at Divine services.

Ճրագարան - See *Մոմակալ* b.

Մաղճայ - **Paten.** A plate, usually of gold or silver, used in the celebration of the Mass to hold the Consecrated Host.

Մայր Աթոռ - **The Holy See** of Echmiadzin.

Մաշտոց - **Rituals, ordinal.** A book containing the order, forms or ceremonies to be observed in the celebration of religious or other solemn services.

Մաս - **Holy Bread, Host, Antidoron.** A very thin sheet of unleavened wheaten bread baked on a waffle-iron, and distributed to the people after Mass.

Մասնատուփ - **Pyx.** A small box or locket of silver, shaped like a watch in which the Holy Eucharist is carried to the sick or dying. (See *Հանդերձանք*.)

Մարմնակալ - **Corporal.** The square linen or silk cloth upon which the Chalice is placed. It symbolizes the sheet in which the Body of Christ was buried. Also called *Կորպուրալ* and *Շուշիակ*.

Մաքիչ - **Purificator, mundatory.** The small white

linen cloth with which the Celebrant cleanses the Chalice at the end of the Mass.

Միւռնն, Մբռնն - **Chrism, Myrrh.** A mixture of pure olive oil and the extract of forty fragrant flowers, blessed and consecrated by the Catholicos of Echmiadzin or the Catholicos of Cilicia, and used in the administration of certain Sacraments.

Միւռննաւան - **Chrismal, Chrismarium, Chrismatory.** A sacred vessel in which the Holy Chrism is kept.

Մկրտարան - **Baptistry.** Name occasionally given to the North Sacristy where the Baptismal Font is built in.

Մկրտութիւն - **Baptism.** A sacrament instituted by Christ by which the original sin is taken away. Infants receive Baptism by complete and horizontal immersion. **Confirmation**, or Holy anointing, is administered conjointly with the Sacrament. See Դրոշմ.

Մոմակալ - a. **Candle-bearer.** An altar-boy who carries the candle fixed on a pole, during divine services. b. **Hearse.** A framework for carrying lighted candles. Also called ձրաքարան.

Յայտնաւորք - **Synaxarion, -ium.** The book containing accounts of the lives of the Saints, read as Lessons in public worship.

Նաւ - **Nave.** Same as Առեւան. The central part of a cathedral or church, extending from the western door to the grille of the Chancel.

Նափորտ - **Chasuble, cope, pluvial.** A full and ample ecclesiastical vestment, a sleeveless mantle fastened on the chest by an ornamental morse. It is worn over the Alb by the Celebrant at Mass. The Cross embroidered on the back of the Chasuble is the Orphrey.

Նշխար - **Altar-bread, host.** A round wafer baked of fine, wheat, unleavened flour and used in the Consecration at Mass. It is stamped with the sign of the Cross.

Նստարան - **Pew.** Long fixed bench, used as seat in church; sometimes furnished with a footpace, and with a low door fastened with a catch.

Շապիկ - a. **Alb.** A white vestment with light sleeves, and reaching to the feet, worn by the Celebrant at Mass. It is bound close to the body by the cincture. b. **Dalmatic.** A loose vestment with wide sleeves and open in front up to the waist. It is worn by deacons and members of the choir. It may be made of silk, linen or velvet. The Humeral Veil with an ornamental Cross (orphrey) embroidered on it, may be worn loosely over the shoulders. Sometimes it is sewn on the Dalmatic itself.

Շարական - **Hymn.** Solemn song of praise or triumph addressed to God. Any one of the religious songs performed in church.

Հուշփայ - See Մարմնակալ.

Հուրքառ - See Նափօրառ.

Ուսնոց - **Humeral Veil.** A cape worn over the shoulders by members of the choir. Usually of velvet. See Շապիկ.

Ուրբար - **Stole.** A vestment consisting of a narrow strip of richly embroidered silk or velvet worn over the left shoulder and hanging down in front and at the back. It is about four inches wide and ten to twelve feet long. Sometimes longer, and then it hangs down over the two sides, after being wound once under the right arm-pit.

Պահարան - See Աւանդատուն.

Պահք - **Fasting day.** Name given to those days of the liturgical year when the church forbids the eating of meat and other fat food.

Պանակէ - **Panagia.** The Pectoral Cross peculiar to Bishops. It is an oval badge, studded with precious gems, hanging down on a Bishop's chest. In the center is set the picture of the Mother of God.

Պատարագ - **High Mass.** Celebration of the Holy Eucharist. The Lord's Last Supper. A solemn rite commemorating the self-sacrifice of Christ for the Salvation of men.

Պատարագամատոյց - **Divine Liturgy.** The Service of the Holy Eucharist.

Պատարագիչ, պատարագուոր - See Ժամարար.

Պատկեր, նկար - **Image, picture, painting.** Replica of the Saviour, the Virgin Mary or a Saint placed in the church to stimulate veneration. The painting on the main altar is called Altar-piece. The use of statues is forbidden in Armenian churches.

Պատուանդան - **Foot-pace, predella.** The top step of a platform within the Sanctuary on which the Altar stands.

Պատրիարք - **Patriarch.** Name given to the holders of the two great Sees — Constantinople and Jerusalem. Both Archbishops.

Պնակ - **Offering Plate, alms-dish.** A hollow vessel of wood or metal used in church as a receptacle for gifts of money.

Ջահ - **Chandelier.** An ornamental branched support to hold a number of lights suspended from the ceiling.

Ջրաման — օրհնեալ ջուրի - **Stoup.** Vessel or basin for Holy Water.

Ջրօրհնէք - **Blessing of Water.**

Սաղաւարտ - **Crown, helmet.** A highly ornamented round mitre surmounted by a little cross. It is worn by a priest or a Vardapet during the Divine Service.

Սաղմոս - **Psalm.** A sacred song or hymn, especially one of the sacred songs contained in the Book of Psalms in the Old Testament.

Սարկաւազ - **Deacon, server.** A layman ordained

to an order of the Ministry below that of a priest.

Սկիհ - Chalice, Cup. The Cup used in the celebration of the Eucharist. It contains the wine which, during the consecration of the Mass, is changed into the Most Precious Blood of Jesus Christ. It is made of gold or silver—sometimes of solid gold. It must be anointed with Holy Chrism by a Bishop. Also called *Բաժակ*.

Սուրբ Գիրք - Scripture, Holy Scripture, Holy Writ, the Bible. The sacred writings of the Old and New Testaments together.

Սուրբ Կոյսն Մարիամ - The Holy Virgin Mary.

Սուրբ Սեղան - Holy Table, Holy Altar, the Lord's Table. The main altar upon which the Sacrifice of the Mass is offered. It reminds us of the table in the Cenacle upon which Jesus offered the first Mass, and instituted the Sacrament of the Holy Eucharist.

Սպասք - See Սնոթներ.

Սրբատուփ - Ciborium. A Chalice-shaped receptacle for the reservation of the Eucharist.

Սրբիչ - See Թաշկինակ.

Վակաւ - Amice, superhumeral. Vestment worn by the Celebrant at Mass, consisting of an oblong and stiffened piece of richly embroidered material placed round the neck.

Վարագոյր - Curtain, veil, altar-curtain, altar-cloth, riddel. A richly ornamented or embossed screen of cloth hanging in front of the Holy

Table, admitting of being withdrawn sideways.
Վարդապետ - Doctor, Archimandrite. A title given to a Doctor of Divinity. In rank he is next below a Bishop.

Վեղար - Hood, Cowl, cuculla. A cone-shaped head-gear with a pointed summit, worn in the church by unmarried clergy.

Վերարկու - Cassock. A tunic-shaped garment reaching from the neck to the heels, worn in the street by priests and celibate clergy.

Վեմ - Altar-stone, mensa. The small, square consecrated stone which is the portable altar. Also, the entire top of the immovable altar.

Տաղաւար - Major Church Festival. Any one of the following five Feasts: Christmas, Easter, Transfiguration, Assumption, and Exaltation of the Cross.

Տեղապահ - Locum tenens. A clergyman filling an office temporarily in place of another.

Տէրունական Տօներ - Dominical Festivals. The days of the church calendar on which Divine Liturgy is sung in honor of Jesus Christ, the Holy Ghost, the Mother of God, the Holy Cross and the Holy Church.

Տիրամայր - a. The Mother of Christ, the Holy Virgin Mary; b. the mother of a clergyman.

Տօնացոյց - Calendar, ordo. A liturgical book giving directions for the variant portions of the

Mass and other offices according to the Calendar of Feasts.

Փակեղ - **A headpiece** for both priests and celibate clergy, in the shape of the cupola of the Armenian Church and made of black velvet stiffened with a solid lining. In the case of celibate clergy the cone-shaped upper part is of deep violet color. It may not be worn within the church.

Փարջ - **Ewer**. A pitcher usually with a long spout from which water is poured for the washing of the hands of the Celebrant during the Holy Mass. See *Կոնք*.

Փիլոն - **Pluvial, cope, phelonion**. A vestment very much like the chasuble, but made of black material. It is worn within the church by priests and celibate clergy. The ones used by the Vardapets and Bishops have flowery patterns and are of deep violet color.

Փորուքաք - Literally, **Ventral Stole**. A sleeveless vestment worn over the Alb by the Celebrant at Mass. Made of the same material as the Cape, it has an opening at one end for the head. It hangs down in front up to the feet.

Փոքր Սեղան - **Side-Altar**. There are two of them in the Sanctuary—on the North and South of the Main Altar. The one on the left of the people is dedicated to St. John the Baptist, the other one on the right is dedicated to the Mother of God.

Փրկիչ - **Saviour, Redeemer**. Title given to Jesus Christ.

Քահաճայ, երէց - **Priest**. A married clergyman in the second of the Holy Orders (above a deacon and below a Vardapet) having authority to administer the Sacraments. In the vernacular *Տէրտէր*.

Քառասնորդ - **Forty Days**. The first forty days of the Lenten Season.

Քառասունիկ - (In a wider sense) **Month's Mind**. The fortieth day after death and the Requiem Service said on that occasion. (In the Roman Catholic and Anglican Churches the thirtieth day).

Քարոզ - **a. Sermon**. A discourse on moral and religious subjects and based upon a text of Scripture, delivered from the Sanctuary, **b. Litany**—Form of earnest ejaculations and supplications, recited by a priest or a deacon, with same recurring response repeated by the Choir. Ex: By the Deacon.—Վասն խաղաղութեան ամենայն աշխարհի եւ հաստատութեան Սրբոյ եկեղեցւոյ, զՏէր աղաչեցուք. The Choir: «Տէր Ողորմեա'».

Քշոց - **Fan, flabellum**. A musical instrument consisting of a flat disc of about eight or nine inches in diameter, fixed on a staff, and surrounded on the rim by small globular bells which produce a tinkling sound when the staff is agitated by the deacon.

ARMENIAN CHURCH CALENDAR

A SHORT LIST OF THE PRINCIPAL FEAST
DAYS, PERIODS AND SPECIAL DAYS IN THE
ECCLESIASTICAL YEAR.

(The Five Dominical Festivals are indicated with
an asterisk.)

Հրազդալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան—
Խրոմ - Christmas Eve. Eve of Theophany. Im-
movable; observed always on the 5th of Janu-
ary.

* Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան - The
Festival of the Nativity and Epiphany of Christ.
Christmas. Immovable. Observed always on the
6th of January. The ceremony of Blessing the
water (Ջրօրհնէք) is part of the Divine Service
on this day.

Յիշատակ Մեռելոյց - Memorial Day; All Souls' Day.
The Festival on which the Church prays on
behalf of the pious dead. The second day of
Ծնունդ.

Տեանընդառաջ Կամ Տէրմատա - The Feast of the
Purification of the Virgin Mary or the Presen-
tation of Christ in the Temple. Also, Candle-
mas. Immovable, observed on the 14th of
February.

Առաջադրաց Կիրակի - Sunday of Catechumens.
Septuagesima. The Third Sunday before Lent.
Միջին Կիրակի - Middle Sunday. Sexagesima. The
Second Sunday before Lent.

Աւետումն Սուրբ Աստուածածնի - Annunciation.
The intimation of the incarnation, made by the
Angel Gabriel to the Virgin Mary. Immovable.
Observed on the 7th of April. The Roman
Catholic Church, the Oecumenical Church and
all Protestant Churches celebrate this Festival
on the 25th of March; Lady Day.

Սրբոց Վարդանանց Զօրավարաց - Vardanantz. Day
on which the Church honors the blessed mem-
ory of those who fell in the War of Avarair in
451 A. D.

Բուն Բարեկենդան - Առաջին Կիրակի Մեծ Պահոց .
Quinquagesima Sunday. First Sunday of Lent.
Also called Shrove Sunday.

Մեծ Պահ - Lent. The period of the ecclesiastical
year extending from the first Sunday of Lent
to the Saturday of the Holy week. According
to the Roman Catholic and other Protestant
Churches, the Lenten Season starts on Ash
Wednesday. Also called Աղուհաք. The first 40
days' period is, sometimes, referred to as Բա-
նասնորդք.

Առաջին երկուշաբթի Մեծ Պահոց - Shrove Monday.
Առաջին երեքշաբթի Մեծ Պահոց - Shrove Tuesday.
Sometimes, Pancake Day.

Առաջին Չորեքշաբթի Մեծ Պահոց - Ash Wednesday
(Օր Մոխրոց). The first day in Lent, according
to the Roman Catholic and other Protestant
Churches, but the fourth according to the Ar-
menian Church Calendar. Not recognized by
the Armenian Church under this name.

Երկրորդ Կիրակի Մեծ Պահոց - Արտաքսման Կիրակի.
The Second Sunday in Lent. The First, ac-
cording to other Churches.

Երրորդ Կիրակի Մեծ Պահոց - Անառակին Կիրակին.
The Third Sunday in Lent. The Second, ac-
cording to other Churches. The Sunday of the
Prodigal Son.

Չորրորդ Կիրակի Մեծ Պահոց - Տնտեսին Կիրակին.
The Fourth Sunday in Lent. The Third, ac-
cording to other Churches. The Sunday of the
Unjust Steward.

Միջին - Mid-Lent. The 24th day of the Lenten
Season, falling on a Wednesday. According to
other Churches, on the Fourth Sunday of Lent.
Հինգերորդ Կիրակի Մեծ Պահոց - Դատաւորին Կի-
րակին. The Fifth Sunday in Lent. The Fourth,
according to other Churches. The Sunday of the
Unjust Judge. Also called Laetare Sunday or
Medina Sunday.

Վեցերորդ Կիրակի Մեծ Պահոց - Գալստեան Կիրա-
կի. The Sixth Sunday in Lent. The Fifth ac-
cording to other Churches. Passion Sunday.

Ծաղկազարդ - Palm Sunday. The Sunday imme-
diately preceding Easter, observed in com-
me-

- moration of Christ's triumphant entry into Jerusalem.
- Գնմբացեմք – Opening of the Doors. Part of the afternoon service of Palm Sunday.
- Աւագ Շաբաթ – Holy Week, Passion Week. The last week of Lent beginning with Palm Sunday. It is the time when the death and entombment of Christ are commemorated.
- Աւագ Հինգշաբթի – Maundy Thursday. So called because of the Washing of the Feet which is part of the Liturgy of the day.
- Ունկուայ – (The ceremony of) Washing the Feet. Pediluvium.
- Խաւարման, Լացի, Գիշեր – **Tenebrae, the Night of Laments.** Name given to the night of Maundy Thursday when special services are held to commemorate the Betrayal of our Lord.
- Աւագ Ուրբաթ – Good Friday. The Friday of the Holy Week on which the Church commemorates the Passion (*Չարչարանք*), the Crucifixion (*Խաչակութիւն*) and the Entombment (*Թաղում*) of Christ.
- Աւագ Շաբաթ օր – Հրագալոյց, Խբում – The Saturday preceding Easter Day. Easter-Eve or Easter Even.
- * Զատիկ, Յարութիւն Քրիստոսի – Easter, Resurrection of Christ. Observed by all Churches on the first Sunday after Calendar full moon on or after March 21st.

- Յիշատակ Մեռելոց – Memorial Day. All Souls' Day. The Festival on which the Church prays on behalf of the pious dead. The second day of *Զատիկ*.
- Յինանց կամ Յիմուսի – **Eastertide, Paschaltide.** The season of liturgical year, extending from Holy Saturday to the Saturday after Pentecost—fifty days; quinquagesima.
- Նոր Կիրակի կամ Կրկնագատիկ – *Երկրորդ Կիրակի կամ 8-րդ օր Յինանց* – Second Sunday of Eastertide. New Sunday or Low Sunday. Also Quisimodo.
- Կանանչ Կիրակի – *կամ Աշխարհամատրան Կիրակի – Երրորդ Կիրակի կամ 15-րդ օր Յինանց*. Third Sunday of Eastertide. **Green Sunday** or the World-Church or Universal Church Sunday.
- Կարմիր Կիրակի – *Չորրորդ Կիրակի և 22-րդ օր Յինանց*. Fifth Sunday of Eastertide. The **Sunday of the Apparition of the Holy Cross.**
- Համբարձումն Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի – *կամ Վիճակ*. The 40th day of Eastertide, always on a Thursday. **Ascension of Christ; Ascension Day.** The rising into heaven of Christ from Mount Olivet forty days after His Resurrection.
- Եօթներորդ Կիրակի և 43-րդ օր Յինանց — *կամ Երկրորդ Ծաղկազարդ*. The Seventh Sunday in Eastertide. Or Second Palm Sunday or the Sunday after the Ascension.
- Հոգեգալուստ կամ Պենտեկոստ – **Pentecost** or

Whitsunday. The Feast commemorating the descent of the Holy Ghost upon the Apostles, fifty days after Easter.

Երկրորդ կիրակի՝ Հոգեգալուստէն ետք — Տօն Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Սրբոյ էջմիածնի. Second Sunday after Pentecost. Sunday of the Catholic Church of Holy Echmiadzin.

* Վարդավառ — Տօն Այլակերպութեան. **Transfiguration.** Feast of the miraculous change in the form and face of the Saviour, described in Matthew 17:2.

Յիշատակ Մենելոց — Memorial Day; All Souls' Day. The Festival on which the Church prays on behalf of the pious dead. The second day of Վարդավառ.

* Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի — Կամ Աստուածածին — **Assumption** of the Holy Virgin Mary. The miraculous removal from earth, without death, of the Holy Mother of God. Celebrated on the Sunday nearest to the 15th of August.

Յիշատակ Մենելոց — Memorial Day; All Souls' Day. The Festival on which the Church prays on behalf of the pious dead. The second day of Աստուածածին.

* Տօն վերացման Սրբոյ Խաչի — Կամ Խաչվերաց — **Exaltation of the Holy Cross.** Festival of the Church commemorating the finding of the True Cross by the Empress Helena. Celebrated on the Sunday nearest to the 15th of September.

Յիշատակ Մենելոց — Memorial Day; All Souls' Day. The Festival on which the Church prays on behalf of the pious dead. The second day of Խաչվերաց.

Տօն վարագայ Սրբոյ Խաչին — **Apparition of the Cross at Varak.** Third Sunday after Exaltation of the Holy Cross.

Գիւտ Խաչի — **Invention of the Holy Cross.** Festival commemorating the discovery of the True Cross.

Յիսմակ — **Advent.** The period of fifty days preceding the Festival of the Nativity. From November 18th to January 6th.